

KUZEY KORE ULUSAL KİMLİĞİNİN VE TOTALİTER REJİMİNİN
MİLLİYETÇİLİK ÜZERİNDEN YENİDEN ÜRETİMİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü

TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi

EMRE DENİZ SEVİNİR

Yüksek Lisans

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANA BİLİM DALI

TOBB EKONOMİ VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ

ANKARA

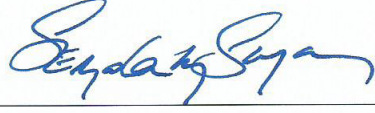
Temmuz 2016

Bana olan sonsuz sevgi ve desteklerini esirgemeyen,

Annem Leyla Sevinir ve babam Orhan Sevinir'e ithafen

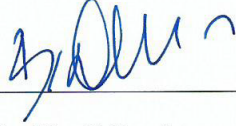

Bu tezin Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm koşulları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Serdar Sayan
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

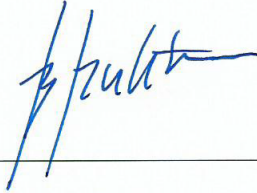
Bu tezi okuduğumu ve kapsam ve içerik olarak Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalında bir yüksek lisans tezi olabilecek yeterlikte olduğuna kanaat getirdiğimi onaylıyorum.

Prof. Dr. Birgül Demirtaş
Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Ceren Ergenç
Tez Jüri Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Bahadır Pehlivan Türk
Tez Jüri Üyesi

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Emre Deniz SEVİNİR

ÖZET

KUZHEY KORE ULUSAL KİMLİĞİNİN VE TOTALİTER REJİMİNİN MİLLİYETÇİLİK ÜZERİNDEN YENİDEN ÜRETİMİ

SEVİNİR, Emre Deniz

Yüksek Lisans, Uluslararası İlişkiler

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Birgül DEMİRTAŞ

Temmuz, 2016

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Kore, ikiye bölünmüştür. Kuzey Kore'nin hem iç hem de dış politikası uluslararası toplumun önemli bir kısmı tarafından tehdit olarak algılanmıştır. Ayrıca Kuzey Kore'de siyasal otorite, totaliter rejimin inşasında milliyetçilik araçlarından istifade etmiştir. Kim İl Sung'un Kuzey Kore için oluşturmaya çalıştığı milliyetçi ruh ve totaliter yapı ile birlikte lider, kendi kendine yeterlilik politikası olan *Juche* ideolojisini oluşturmuş ve ordu merkezli totaliter rejim yapısını Kuzey Kore'nin ulusal bütünlüğünü güçlendirmek için kurmuştur. Bu çerçevede bu tezin amacı; Kuzey Kore'nin ulusal kimliğini ve totaliter rejim yapısını milliyetçiliğin etkisi altında nasıl yeniden ürettiğini ortaya çıkarmaktır. Dolayısıyla bu tezin vardığı sonuç; siyasi tarihteki diğer totaliter rejim örneklerinde olduğu gibi, Kuzey Kore'de de milliyetçiliğin günümüze kadar olan süreçte ulusal kimliğin ve totaliter rejimin kendisini yeniden üretmesinde vazgeçilemez bir rol oynadığını ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Kuzey Kore, Milliyetçilik, Lider, Ulusal Kimlik, Yeniden Üretim, Totalitarizm.

ABSTRACT

REPRODUCTION OF NORTH KOREA'S NATIONAL IDENTITY AND TOTALITARIAN REGIME THROUGH NATIONALISM

SEVİNİR, Emre Deniz

Master of International Relations

Supervisor: Prof. Dr. Birgöl DEMİRTAŞ

July, 2016

After the Second World War, Korea was divided into two. The domestic and foreign policies of North Korea have been perceived as a threat for most of the international community. During the construction of totalitarian regime in North Korea, political authority has benefitted from tools of nationalism. Kim Il Sung created the idea of national self reliance – *Juche* ideology for the nation and then established the army based on the regime type to strenghten North Korea's national integrity. Within this framework, this thesis aims to reveal how North Korea reproduces its national identity and totalitarian regime type under the influence of nationalism. Therefore, the result of this thesis is that; as with other examples of totalitarian regimes in the political history, nationalism has been playing an essential role for reproduction of North Korea's national identity and totalitarian regime.

Keywords: North Korea, Nationalism, Leader, National Identity, Reproduction, Totalitarianism.

TEŐEKKÜR

Lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca samimi iletiŐimi, desteği ve değerli önerilerini benimle paylaşan ve bu tezin oluşturulmasında büyük emek gösteren değerli hocam Prof. Dr. Birgöl Demirtaş'ın öğrencisi olduğum için çok Őanslı olduğumu belirtir ve en içten, sonsuz teŐekkürlerimi sunarım.

Tezimin savunmasında değerli zamanlarını benim için ayıran ve önerileriyle tezime katkıda bulunan Yrd. Doç Dr. Bahadır Pehlivanürk'e ve Yrd. Doç. Dr. Ceren Ergenç'e çok teŐekkür ederim.

Ayrıca tezimi hazırlarken, bana olan desteklerini, güvenlerini ve beni sürekli olarak yüreklendirmelerini hiçbir zaman eksik etmeyen ailem Leyla Sevinir, Orhan Sevinir ve Mert Sevinir'e teŐekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1 Araştırmanın Amacı.....	3
1.2 Araştırmanın Önemi.....	4
1.3 Araştırmanın Kapsamı ve Anahatları.....	6
İKİNCİ BÖLÜM: LİTERATÜR ÇALIŞMASI.....	8
2.1 Millet Kavramı.....	11
2.2 Millet ve Milliyetçiliğe Yönelik Bakış Açılıarı.....	11
2.3 Milliyetçiliğin İlkeleri.....	13
2.4 Milliyetçiliğin Tarihsel Süreçteki Yeri ve Modern Milliyetçilik.....	14
2.5 Milliyetçilik Kuramları.....	15
2.5.1 İlkçi Yaklaşım.....	16
2.5.2 Modernist Yaklaşım.....	17
2.5.3 Etno-Sembolcü Yaklaşım.....	20
2.6 Milliyetçilikte Yeni Bir Bakış Açısı.....	21
2.6.1 Banal Milliyetçiliğin Oluşması.....	22
2.6.2 Milliyetçiliğin Yeniden Üretimi: Banal Milliyetçilik.....	23
2.6.3 Ulus-Devlet Oluşumu Sonrasında Banal Milliyetçilik.....	23
2.7 Totaliter Rejimler ve Milliyetçilik İlişkisi.....	24

2.7.1 Hitler Almanyası ve Milliyetçilik İlişkisi.....	25
2.7.2 Mussolini'nin İtalya'sı ve Faşizmin Etkisi.....	28
2.7.3. Stalin Dönemindeki Rus Milliyetçiliği.....	30
2.7.4 Mao Dönemi'nde Çin Dış Politikası ve Milliyetçiliği.....	31
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: METODOLOJİ/YÖNTEM.....	34
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR.....	37
4.1 Kuzey Kore'nin Ebedi Lideri Kim İl-Sung'un İktidara Gelişi.....	38
4.2 Kore'nin Özgürleştirilmesi İdeali: Kim İl-Sung ve Kore Savaşı.....	40
4.3 Kuzey Kore'nin Ulusal Kimliği ve Totaliter Rejiminin Temelleri: Juche İdeolojisi.....	42
4.3.1 Juche'nin Özellikleri ve Milliyetçilik Bağı.....	43
4.3.2 Kuzey Kore'nin İdeolojik Altyapısı ve Juche Politikasındaki Gelişim.....	45
4.3.3 Kuzey Kore'nin Üçüncü Dünyaçılık Politikası ve Kalkınma Girişimleri.....	48
4.4. Kuzey Kore'de Ulusal Kimliğin ve Totaliter Rejimin Kendisini Yeniden Üretmesi.....	51
4.4.1 Totaliter Rejimin Araçları.....	52
4.5 Kuzey Kore'de Propagandanın Kullanımı ve Kim Rejimine Etkileri.....	54
4.5.1 Askeri Propagandanın Kullanımı.....	55
4.6 Milliyetçilik ve Ulusal Kimliğin Ordu Üzerinden Üretilmesi.....	56
4.7 Hatırlatma ve Unutma Diyalektiği İçerisinde Milliyetçilik Gelişimi.....	58
4.8 Totaliterlik ve Ulusal Kimlik İlişkisi.....	59
4.8.1 Otoriter Liderin Kişiliği ve Ülke İle Bütünleşmesi.....	60
4.9 Kuzey Kore'de Toplumsal Cinsiyet ve Aile Yaşamının Ulusal Kimliğe Etkisi.....	62
4. 10 İki Kore Arasındaki İlişkilerin Birleşmeye Etkileri: Birleşme Önündeki Engeller.....	64
4.11 Kuzey Kore'nin Nükleer Milliyetçiliğinin Ulusal Kimliğe Etkileri.....	67
4.12 Kuzey Kore'nin Nükleer Gücü ve Askeri Kapasitesi.....	68
4.12.1 Sahip Olduğu Silahlar ve Caydırıcı Unsurları.....	69
4.13 Kuzey Kore Nükleer Gücünün Ulusal Kimlik Üzerinden Araçsallaştırılması.....	70
4.14 Kuzey Kore'ye Yönelik Yapırımların Ulusal Kimliğe Etkisi.....	72
4.15 Kuzey Kore İle İmgeleşmiş Olan Kim Ailesi.....	73
4.15.1 Kim Jong-Un'un Totaliter Rejimi ve Etkinliği.....	74

4.15.2 Ulusal Kimliğe İşlemiş Olan Milliyetçi Söylem Örnekleri – Kuzey Kore’de 10 Gün Belgeseli.....	75
BEŞİNCİ BÖLÜM: GENEL DEĞERLENDİRME.....	78
5.1 Kuzey Kore’nin Milliyetçilik Temelleri: Juche, Songun ve Suryong.....	79
5.2 Nükleer Güç ve Milliyetçiliğe Olan Etkisi.....	80
5.3 Kuzey Kore’de Nükleer Güç ve Ulusal Kimlik İlişkisi.....	81
5.4 Banal Milliyetçilik Ve Kuzey Kore İlişkisi.....	85
ALTINCI BÖLÜM: SONUÇ.....	87
KAYNAKÇA.....	90

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 Kuzey Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin 1971-1980 Yılları Arasında Diplomatik İlişki Kurduğu Ülkeler.....	50
Tablo 1 Dünyadaki Nükleer Güçler, 2016.....	77

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Nükleer Silahların Küresel Ölçekteki Yayılımı.....	78
Şekil 2 Kuzey Kore'nin Nükleer Silah Tarihi.....	79

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Kore ikiye bölünerek Kuzey Kore ve Güney Kore kurulmuştur. Güney Kore, Batı Blok'unun, Kuzey Kore ise Doğu Blok'unun etki alanına girmiştir. Kuzey Kore'nin diğer ülkelere karşı olan duruşu ve ülke içinde uyguladığı baskıcı politikalar, uluslararası arenada bütün dikkatleri üzerine çekmesine neden olmuştur. Bu noktada, Kuzey Kore'nin bir devlet olarak duruşunu ele alırken ulusal kimliğini ve totaliter rejimini güçlendiren ve yeniden üreten bir etken olarak milliyetçilik konusu büyük bir öneme sahip olmaktadır. Zira Kuzey Kore, milliyetçilik unsurlarını en etkili şekilde kullanarak gerek totaliter rejimini sağlamlaştırmada gerekse ulusal kimliğini oluşturmada bir araç olarak kullanmaktadır. Bununla birlikte Kuzey Kore, uluslararası alanda kendisini büyük ölçüde izole etmesine rağmen, kendi içerisine dönük yapısı olsa da konu milliyetçiliğe geldiğinde kendi halkını etkilemede ve bu aşamada totaliter rejimi ile

birlikte ulusal kimliğini tanımlamada pek çok unsuru kullanabilmektedir. Bu çalışmada, ulusal kimliğinin ve totaliter rejiminin yeniden oluşturulması aşamasında Kuzey Kore'nin nasıl bir tutuma sahip olduğu incelenecek ve milliyetçilik üzerinden yeniden üretimi ortaya konmaya çalışılacaktır.

Çalışma boyunca milliyetçilik üzerinden ele alınacak olan Kuzey Kore'nin günümüze kadar nasıl ayakta durduğu tezin ortaya çıkarmaya çalıştığı en önemli sonuçlardan birisi olacaktır. Bu bağlamda milliyetçiliği en etkili araç olarak kullanan Kuzey Kore'nin öncelikle liderler üzerinden, daha sonrasında ise ulusa işlemiş olan milli bilinç sayesinde bunu sağladığı görülecektir. Buna ek olarak; askeri alanda her fırsatta gücünü göstermek isteyen Kuzey Kore'nin bu davranışlarının altında yatan sebep de yine Kuzey Kore'nin kendi ayakları üzerinde durmasıyla ilgili olarak öne çıkacak ve Kim İl-Sung'un başlattığı akım olan “kendine yeterlilik” – “*Juche*” ideolojisi çalışmanın temelini oluşturacaktır.

Kendi kendine yeterliliği bir ideoloji olarak benimseyen Kuzey Kore'nin bu ideolojik akımı milliyetçilik ile pekiştirmesi, hiç kuşkusuz liderlerin her defasında kullandığı ve sürekli olarak vurguladığı bir unsur olmuştur. Bununla birlikte gelen “ordu önce gelir” – “*Songun*” politikası ise ülkenin orduyu her zaman ve her koşul için sürekli olarak öne koyduğunu göstermiştir. Bu bağlamda çalışma içerisinde belirtileceği üzere Kuzey Kore'nin en önemli askeri gücü olan nükleer silahların neden ülke için vazgeçilmez bir unsur olduğu daha net bir şekilde anlaşılacaktır. Bu çerçevede milliyetçiliğin kendisini gösterdiği en önemli alan “nükleer milliyetçilik” içerisinde yer bulacak ve Kuzey Kore, bunu hem kendi ulusunun bütünlüğünü korumada hem de uluslararası arenada varlığını hissettirmede kullandığı belirtilecektir.

Kim İl-Sung'un ülkenin ebedi lideri olarak “*Suryong*” ideali ile ölümsüzleşmiş olan konumu, hem Kim İl-Sung’a “ulusun güneşi” olmasını sağlamış hem de kendisinden sonra gelecek olan liderler için totaliter rejimin sağlanmasında önemli bir unsur olmuştur. Kim İl-Sung’dan sonra yerine geçen oğlu Kim Jong-Il ve ardından gelen Kim Jong-Un, ülkenin totaliter rejiminin sağlanmasında babadan oğla geçen hanedanlık sisteminin en önemli örneklerini oluşturmuşlardır. Bu açıdan değerlendirildiğinde Kuzey Kore’de totaliter rejimin devamlılığı hem garantiye alınmış olup hem de milliyetçilik ile pekiştirilen söylemler aracılığıyla meşru zemin yaratılmıştır. Dolayısıyla bu tez içerisinde milliyetçi ruhun ülkenin her alanına işlemiş olmasıyla birlikte ulusal kimliğin ve totaliter rejimin her seferinde kendisini yeniden üretiminin ortaya konması hedeflenmiştir.

1.1 Araştırmanın Amacı

Tezin amacı Kuzey Kore ulusal kimliğinin ve totaliter yapısının milliyetçilik üzerinden yeniden üretimini açık bir şekilde ortaya koymak olduğu için ulaşılmak istenen bilgi bu aşamada Kuzey Kore’nin milliyetçilik ile birlikte ulusal kimliğini ve totaliter rejim yapısını nasıl koruduğu ve yeniden ürettiğidir. Dolayısıyla araştırmanın amacı kapsamında bu çalışma Uluslararası İlişkiler alanında milliyetçi teorilerle bağlantılı olup Kuzey Kore’nin milliyetçiliği nasıl kullandığı analiz edilecektir. Bu bağlamda tezin araştırma konusu Uluslararası İlişkiler alanında hem çok önemli bir konu olan milliyetçiliğe vurgu yaparken hem de Kuzey Kore gibi bir ülkenin milliyetçiliği hangi şekillerde ele aldığıyla ilgilenmektedir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda tezin temel araştırma sorusu şudur; Kuzey Kore'nin ulusal kimliği ve totaliter yapısı milliyetçilik üzerinden kendisini nasıl yeniden üretmektedir? Bu çalışmada bu soruya cevap aranmaya çalışılacaktır ve totaliter rejimlerin milliyetçiliği nasıl kullandığına dair bir örnek vaka çalışması ortaya konacaktır.

1.2 Araştırmanın Önemi

Kuzey Kore ile ilgili olarak uluslararası literatüre bakıldığında birçok kaynağa rastlanmaktadır. Lakin Kuzey Kore'yi milliyetçilik dahilinde ele alan çalışmalara pek fazla rastlanmamaktadır. Öyle ki, milliyetçilik kuramlarının ele alındığı ve Kuzey Kore ile örtüşebilecek unsurları bir arada barındıran çalışmalar pek fazla değildir. Bu sebeple özellikle Türkçe literatüre katkı sağlamak amacıyla Kuzey Kore'nin ulusal kimliğinin ve totaliter yapısının milliyetçilik üzerinden inceleneceği bir çalışma yapılma ihtiyacı hissedilmiştir. Bu doğrultuda araştırma sorusuna verilecek cevaplar ile Uluslararası İlişkiler alanında Kuzey Kore daha ayrıntılı bir şekilde incelenmiş olacak ve milliyetçilik konusu Kuzey Kore temelinde incelenecektir. Bunlara ek olarak milliyetçilik teorilerinden hangisinin Kuzey Kore'yi açıklamada uygun olduğu araştırılacak ve Kuzey Kore'nin ulusal yapısı ve totaliter rejiminin günümüzde halen ayakta durmasının altında yatan güç ortaya konmaya çalışılacaktır. Dolayısıyla diğer ülkelerden çok farklı bir yapıda olan Kuzey Kore'nin totaliter yapısı ile milliyetçiliği nasıl içselleştirdiği çalışmanın temel konularından birisidir.

Konuyla ilgili olarak literatüre bakıldığında özellikle Türkçe yazılmış olan belirli eserler dikkat çekmektedir. Kuzey Kore konusunda Türkçe literatüre katkı yapmış olan Barış Adıbelli'nin kitabı “*Kuzey Kore: Bir Komünist Hanedanlığın Hikayesi*” geniş içeriği ve Kuzey Kore'yi tümüyle ele alan yapısıyla önemli bir eser olma niteliği taşımaktadır (Adıbelli, 2012). Özellikle Kuzey Kore'nin oluşum aşamasında tarihsel arka planda nelerin etkili olduğunu anlatmaktadır. Bununla birlikte Kuzey Kore liderlerinin ulusal kimliği oluşturmadaki etkileri ise çalışmadaki önemli unsurlardan birisidir.

Kuzey Kore alanındaki bir diğer önemli akademik çalışma ise Selçuk Çolakoğlu'nun “*Uluslararası İlişkilerde Kuzeydoğu Asya*” kitabıdır. Yazar; Kuzeydoğu Asya'yı etkileyen önemli ülkelere vurgu yapmış ve Kuzey Kore'nin hem bölgesel hem de uluslararası ölçekteki etkilerine değinmiştir (Çolakoğlu, 2009). Kuzeydoğu Asya'da bulunan ülkelerin birbirleri ile olan ilişkileri ve politikalarıyla birlikte bölgede etkisi büyük olan Kuzey Kore'nin durumu politikalarıyla birlikte açıklanmıştır. Bu bağlamda daha geniş ölçekli ve kapsamlı bir çalışma sunan Çolakoğlu'nun eseri büyük önem taşımaktadır.

Ele alınan bu tez çalışmasında ise literatüre özgün bir katkı yapılması hedeflenmektedir. Bu katkının içeriği Kuzey Kore'yi milliyetçilik temelinde ele alıp totaliter yapısının ve ulusal kimliğinin kendisini yeniden ürettiğini ortaya koyması ve bunu yaparken hangi araçları en etkili şekilde kullandığını göstermesidir. Bununla birlikte Kuzey Kore'deki lider unsurunun ülkeyle bütünleşen yapısı ve ulusal kimliği altında halkın tek bir yapıda olmasının hem kimliği şekillendirmede hem de totaliter rejimi desteklemedeki etkilerinin belirtilmesi bu çalışmanın özgün karakterini oluşturmaktadır.

1.3 Araştırmanın Kapsamı ve Anahatları

Tezde üzerinde durulacak konu ve ele alınacak olan problem; Kuzey Kore'nin ulusal kimliğini ve totaliter yapısını incelerken milliyetçiliğin ne denli etkili olduğu ve kimlik ve totaliter yapının yeniden inşa sürecinde ne şekilde kullanıldığı olacaktır.

Tezin cevap aramaya çalışacağı sorular şu şekildedir:

- Milliyetçilik nedir ve milliyetçilik kuramları nelerdir?
- Kuzey Kore milliyetçiliğinin diğer ülkelerdeki milliyetçiliklerle benzerlikleri ve onlardan farklılıkları nelerdir?
- Kuzey Kore'de milliyetçilik ve totaliterlik ilişkisi nasıl kurulmaktadır?
- Kuzey Kore totaliter rejimi, milliyetçiliği nasıl araştırmaktadır?
- Nükleer silahların Kuzey Kore'nin milliyetçilik anlayışındaki yeri nedir ve halka karşı nasıl meşrulaştırılmaktadır?
- Milliyetçiliğin Kuzey Kore'deki etkinliği ve farkı nedir?
- Kuzey Kore'de "Juche" ve milliyetçilik arasındaki ilişkinin ulusal kimliğe etkisi nasıldır?

Ana hatlarını bu soruların cevaplanmaya çalışılacağı tez içerisinde temel unsur Kuzey Kore'nin milliyetçilik unsuru altında incelemeye alındığında gerek ulusal kimliğinin gerek ise totaliter yapısının kurulması ve yeniden üretilmesi aşamalarında milliyetçiliğin rolünü esas almak ve ortaya koymaktır. Bu bağlamda Kuzey Kore'nin totaliter rejimini sağlamlaştırabilmek için milliyetçiliği nasıl

kullandığı, uluslararası toplumdaki duruşu ve kendi halkına karşı sağladığı meşruiyet zemini sağlamadaki etkisi incelenerek literatüre katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Buradan hareketle tezde içerik analizi kullanılacak olup elde edilen önemli bulgular ışığında milliyetçi teorilerden banal milliyetçiliğin neden Kuzey Kore’de etkili olduğu üzerinde durularak Kuzey Kore’nin ulusal kimliğini ve totaliter yapısını yeniden üretmede milliyetçiliğin etkisi belirtilecektir. İçerik analiziyle birlikte lider söylemlerine, davranışlarına, belgelere ve söylem analizlerine değinilecektir.

Tezin bu aşamasından sonra literatür bölümü ortaya konacak ve bu sayede literatürde önemli yere sahip olan çalışmalara yer verilecektir. Ayrıca çalışmanın temelini oluşturması bakımından milliyetçilik ve Kuzey Kore ile ilgili önemli literatür çalışmalarına değinilecektir. Bununla birlikte literatürdeki çalışmaların birbirleriyle örtüşen yanları ortaya konacak ve eksik olan, birbirlerinden ayrılan unsurları belirtilecektir. Daha sonra metodoloji/yöntem kısmı belirtilecek olup çalışmanın araştırma sorularının hangi yöntemle cevaplanacağı anlatılacaktır. Literatürden hareketle elde edilen bilgiler ışığında toplanan veriler araştırma sorusuna cevap araması açısından bulgular kısmında verilecektir. Bulguların ardından tartışma ve sonuç bölümleri tezin son kısımlarını oluşturacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

LİTERATÜR ÇALIŞMASI

Millet ve milliyetçiliğe yönelik olarak bir tanım arayışına girildiğinde milliyetçiliğe dair tek ve doğru kabul edilen bir tanım bulunmamaktadır. Benzer şekilde, milliyetçiliğin ilk olarak hangi koşullarda, ne zaman ve nasıl oluştuğu hakkında herkesin hemfikir olduğu bir görüş yoktur. Milliyetçiliğe dair literatüre katılan her yeni eser ise terminolojiyi sürekli olarak yenileyip geliştirdiği için yeni terimler üretilmektedir. Böyle bir ortamda milliyetçilik tartışmaları ön planda olmakta ve milliyetçiliğe dair tanım problemleri ortaya çıkmaktadır.

Milliyetçiliğe yönelik olarak bir tanım ortaya koymadan önce milletin tanımlanmasına odaklanmak faydalı olacaktır. Milletin tanımı yapılırken nesnel ve öznel tanımlara değinilmektedir. Bazı yazarlar millet tanımı yaparken din, dil, ırk gibi nesnel unsurları ön plana çıkartırken kimi yazarlar ise millet olma bilinci, millete bağlılık gibi öznel unsurları vurgularlar. Ancak çoğunluğa bakıldığında ise, nesnel ve

öznel unsurların beraber kullanıldığı tanımlar tercih edilmektedir (Özkırımlı, 2009: 73).

Umut Özkırımlı'nın (2010: 14-18) bir diğer çalışmasında belirttiği gibi “*millet*” kelimesinin genel olarak ne zaman kullanıldığına dair net bir kanı yoktur. Ayrıca bu durum araştırmacılar arasında tartışmaya da neden olmaktadır. Yaygın olarak ise “*millet*” kelimesinin 18. yüzyıl ile birlikte kullanılmaya başlandığı belirtilmektedir. Öte yandan “*milliyetçilik*” kelimesinin ortaya çıkışı ise daha yakın bir zamana denk geldiği belirtilirken kelimenin ilk olarak edebiyat alanında, 1798 yılında kullanıldığı vurgulanmakta, bir diğer kaynakta ise milliyetçiliğin terim olarak 1774 yılında kullanıldığı iddia edilmektedir (Özkırımlı, 2010).

Daha önce de belirtildiği gibi milletin tanımı yapılırken öznel ve nesnel tanımlar kullanılmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde milletlerin tanımında kullanılmakta olan nesnel unsurlar; etnisite, dil, din, toprak, ortak tarih, ortak köken ve kültürdür (Özkırımlı, 2010). Hobsbawm (1993) ise millet olmak için nesnel unsurların belirlenmesiyle birlikte, belirli toplulukların milletleşirken belirli toplulukların millet olamamasının sebebinin dil, etnik köken, ortak topraklar, ortak tarih ve kültürel unsurlar gibi özelliklere dayandırılmaktadır.

Hobsbawm'a göre nesnel milliyetçilik tanımı en iyi şekilde Joseph Stalin tarafından ifade edilmiştir. Stalin'e göre millet “tarihsel olarak evrilmiş istikrarlı bir dil, toprak, ekonomik yaşam ile kendini kültür ortaklığıyla dışa vuran psikolojik yapıdan oluşan bir topluluktur” (Hobsbawm, 1993: 19). Burada belirtmekte fayda var ki; Stalin'e göre millet tanımında ifade ettiği niteliklerin hiçbiri tek olarak incelendiğinde milleti tanım olarak ortaya çıkarmaya yeterli olmamaktadır. Aynı

şekilde milletin varlığının bitmesi için ise bu niteliklerin sadece bir tanesinin bile eksik olması kâfidir (Özkırmılı, 2010: 16).

Bu noktada nesnel olarak millet tanımlarının bir takım sorunlara sebep olduğunu belirtmek gereklidir. Bu sorunların en temeli, millet olabilmek için bir insan topluluğunun hangi unsurlara ve bu unsurlardan kaç tanesine sahip olması gerektiğinin net olmamasıdır. Öyle ki Özkırmılı, eserinde Renan'ın 1882 tarihinde sorduğu bir dizi soruyu örnek göstererek bu durumu en iyi şekilde açıklamaktadır. Özkırmılı'ya göre Renan'ın 1882 tarihinde sorduğu durum şu şekildedir (Özkırmılı, 2010: 16):

Nasıl oluyor da üç dili, iki dini ve üç ya da dört ırkı olan İsviçre millet oluyor da, bu kadar türdeş olan Tuscany olamıyor? Fransa [aynı anda] Keltik, İberik ve Germen... Birleşik Devletler ve İngiltere, Latin Amerika ve İspanya aynı dili konuşuyorlar ama tek bir millet olmuyorlar. Aksine o kadar iyi yapılmış İsviçre ise dört veya beş dile sahip.

Görüldüğü üzere nesnel millet tanımları bir dizi sorunu beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla hiçbir millet gerekli unsurların tümüne sahip olamadığı gibi millet olma özellikleri gibi bir liste çıkartılmaya çalışıldığı vakit ise istisnalar ortaya çıkabilecektir. Bu aşamada millet tanımındaki öznel unsurlara yeniden değinilmesi gereklidir. Çünkü bu şekildeki sorunların oluşmasıyla çok az akademisyen günümüzde milliyetçiliği yalnızca nesnel unsurlar üzerinden tanımlamakta ve bunu yaparken öznel etkenleri de tanımlarında kullanmaktadırlar. Bu çerçevede milletlerin tanım aşamasında yoğunlukla belirtilen öznel unsurlar ise kendi varlığının farkında olma durumu, dayanışma içerisinde olmak, sadakat ve ortak ya da kolektif iradenin olması olarak belirtilmektedir (Özkırmılı, 2010: 17).

2.1 Millet Kavramı

Millete yönelik olarak atfedilen tanımların her biri birbirinden farklılık göstermektedir. Çalışmanın temelini oluşturan milliyetçiliğe tümüyle değinmeden önce millete yönelik olarak düşünürlerin tanımlarını ortaya koymak ve millet olabilmenin unsurlarını sıralamak faydalı olacaktır.

Öncelikle Özkırımlı'nın "Milliyetçilik Üzerine Güncel Tartışmalar: Eleştirel Bir Müdahale" adlı eserine odaklanmak gereklidir. Özkırımlı'nın çalışmasını değerli kılan en önemli özelliklerden birisi, önemli düşünürlerin görüşlerine çalışmasında yer vermesidir. Bu bağlamda milletlerin tanımlanmasını eserinde belirtirken önemli isimlere de yer vermiştir. Öyle ki millet tanımı yapılırken Renan'ın, Weber'in, Connor'un ve Hetcher'in görüşlerini de aktarmıştır. Renan'a göre millet; geçmişte yapılmış ve gelecekte de yapılmaya hazır durumda olunan fedakârlıklar duygusuyla oluşturulmuş olan büyük bir dayanışmadır. Weber'e bakıldığında ise Weber milleti tanımlarken; kendisini en yetkin şekilde kendine ait bir devletle ifade edebilen, duygu paylaşımına dayalı topluluk vurgusu yapmaktadır. Connor'un millet tanımı ise; atalarının ortak olduğunu düşünen insan topluluğu olarak belirtilmiştir. Günümüze daha yakın bir zamanda yazan Hechter ise milleti; yoğun dayanışma içinde bulunan, genetik olarak ilişkili ancak görece geniş insan topluluğudur (Özkırımlı, 2010: 17).

2.2 Milliyetçilik ve Milliyetçiliğe Yönelik Bakış Açıları

Tezin bu aşamasında çalışmanın temelini oluşturan milliyetçilik kavramına odaklanılacaktır. Milliyetçilik kapsamlı bir şekilde ele alınırken çalışmanın ilerleyen

kısımlarında milliyetçilik teorileri açıklanacak ve ardında Kuzey Kore'nin milliyetçiliği nasıl kullandığı ve ulusal kimlik ve totaliter rejimini yeniden kurmada bir araç olarak milliyetçiliği ne denli etkili kullandığı belirtilecektir.

Milliyetçilik kavramı; bir düşünce, bir duygu veya bir siyasi hareket olarak literatürde yer almaktadır (Breuilly, 1993). Başka bir açıdan milliyetçilik; bir ideoloji, bir dil, mitoloji, bilinç ve sembolizmi ifade etmektedir (Gökalp, 2007: 281). Hobsbawm ise milliyetçilik terimini, Gellner'a değinerek vermekte ve milliyetçiliği "esasen politik birim ile milli birimin uyumlu olması gerektiğini savunan bir ilke" olarak tanımlamakta ve kullanmaktadır. Hobsbawm'a göre ayrıca millet, kalıcı ve değişmez bir toplumsal birim değildir. "Millet" ayrıca özgül bir durumdur ve tarihsel olarak yakın bir zamana aittir. Buna ek olarak millet sadece belirli bir modern teritoryal devlet ile yani "ulus devlet" ile birlikte düşünüldüğü ölçüde bir toplumsal birimi yansıtmaktadır (Hobsbawm, 1993: 24).

Calhoun ise modern milliyetçiliğe vurgu yaparak modern milliyetçiliğin ilk örneklerini ortaya koyar (2012: 14). Bu açıdan modern milliyetçilik İngiliz İç Savaşı'na sebep olan olaylarda, Latin Amerika'daki bağımsızlık mücadelelerinde, Fransız Devrimi'nde ve Alman tepki ve Romantizmi'nde oluşmuştur. Ancak bilinmesi gerekenin, 18. yüzyılın sonlarında Fransız Devrimi ve devrim sonrasında milliyetçiliğin söylemsel olarak oluşmasının ön planda olduğunu vurgulayan Calhoun, milliyetçiliğin bir kimlik oluşturma şekli olduğunu söylemektedir (Calhoun, 2012: 16).

Bu aşamada sorulması gereken ise milliyetçiliğin ve ulusal kimliğin ulus üzerindeki etkisidir. Milliyetçiliğin kimlik üzerindeki etkisi yadsınamaz, lakin ulusal kimliğe ve dolayısıyla ulusa olan etkisi bu çalışmanın cevap arayacağı sorulardan birisidir. Bu noktada Calhoun (2012: 16-17), milliyetçiliğin yalnızca bir doktrin

olmadığını ve doktrinden daha çok bir düşünme, konuşma ve hareket biçimi olduğunu vurgulayarak bir yaklaşım getirmeye çalışmaktadır. Milliyetçiliğin bir siyasi doktrin olarak kabul edilmesi, milliyetçilik alanındaki görüş açısını kısıtlayan bir durum olacaktır. Bu bağlamda Calhoun'un eserinde belirttiği gibi milliyetçiliğin, hayatımızı ne açıdan şekillendirdiği daha net bir şekilde anlaşılmalıdır.

2.3 Milliyetçiliğin İlkeleri

Bir ulusal topluluğun duygusu sonucuyla meydana gelen milliyetçilik; iktidar ve toplum arasında bir bağ oluşturmaktadır. Bu açıdan milliyetçilik kendi temelinde bulunan ulusu oluşturan bir süreç olarak ortaya çıkmaktadır. Milliyetçiliğin göstergeleri, ortak belirli özelliklerden veya bu şekilde olduğu düşünülen özelliklerden yola çıkarak oluşturdukları – inşa ettikleri şeyleri “veri” olarak alarak bunu ulusun inşasında kullanırlar. Dolayısıyla bu aşamada belirtilen verinin başarılı bir şekilde üretimi, ulus inşasının (*nation-building*) ilk evresini ortaya koymaktadır (Leca, 1998).

Bu çerçevede milliyetçilik Leca'nın (1998) belirttiği gibi üç iddiada bulunmaktadır. Bu üç iddiadan ilki; “belirgin ve kendine has bir nitelikle donanmış bir ulusun varlığıdır”. İkinci iddia ise “bu ulusun çıkarları ve değerleri diğer bütün çıkar ve değerlerden üstündür”. Son olarak ise “ulus mümkün olduğu kadar bağımsız olmalıdır, bu da onun siyasi egemenliğinin tanınmasını gerektirir (Leca, 1998: 14-15).

Peki, bu aşamada görülen milliyetçiliğin ilkeleri ve iddiaları dışında milliyetçilik neleri vurgular? Bu noktada ise yeniden Calhoun'un eserine değinerek milliyetçiliğin gücüne yaptığı vurguya değinmek faydalı olacaktır. Calhoun "milliyetçiliğin siyasi gücünü, kısmen onun hayatlarımıza, bir çatının kiremitleri gibi sıkı düzen dizilişi verir" demektedir (Calhoun, 2012: 16). Buna ek olarak "gururumuzla milliyetçiyizdir ve "bizim" ülkemiz diğer ülkelere ihracat yaparken, yabancı ülke mallarını kendi ülkemize sokmama isteğimiz yalnızca ekonomik nedenlere dayandırılmaz" diyerek milliyetçiliğin unsurlarına değinir (Calhoun, 2012).

Milliyetçi unsurlardan etkilenen bireyler ülkeleri için silahlanabilirler ve bunun altında sadece bir doktrinden çok daha farklı sebepler bulunmaktadır. Bu sebepler, milliyetçiliğin hiçbir zaman gücünü, etkisini ve ulus üzerindeki etkisini kaybetmemesine neden olmaktadır. Milliyetçilik bu açıdan sadece bir doktrin olmadığı gibi toplulukları hayal ederek onlara kolektif kimlikler vermenin bir yolu olarak da görülmektedir. Bu sebepler dolayısıyla milliyetçilik yakın tarihe ait olduğu gibi moderndir ve modern çağ, milliyetçilik söylemleriyle birlikte evrenselleşmekte ve devletlerin belirli güçleriyle idari unsurlarının birbirine geçtiği bir çağı temsil etmektedir (Calhoun, 2012: 17).

2.4 Milliyetçiliğin Tarihsel Süreçteki Yeri ve Modern Milliyetçilik

Fransız Devrimi ile birlikte doğan modern milliyetçilik üç önemli unsurdan oluşmaktadır. İlk olarak milliyetçilik; duygusal ya da psikolojik bir yakınlık veya bağ hisseden ve etnik, kültürel ve dil olarak ortak paylaşımlara sahip insanlar arasında

görülür. İkinci olarak, modern milliyetçilik egemenlik inancını gerekli koşar. Son unsur ise modern milliyetçiliğin etnik ya da ulusal kendi kaderini tayin etme ilkesine büyük ölçüde vurgu yaptığı ve değer verdiğidir (Shimko, 2005).

Fransız Devrimi'nin ardından ulus-devlet oluşumuyla ilişkili olarak bir sosyo-politik akım şeklinde kendisini gösteren milliyetçilik ulus ve ulusal otoriteye yönelik olarak gösterdiği önem sebebiyle temsili yönetimlerin gelişmelerinde etkin bir rol oynamıştır. Bununla birlikte “ulusal bencillik” duygularının alevlenmesine de neden olmuştur. Öte yandan Fransız milliyetçiliğine yönelik olarak oluşan birtakım milliyetçilik akımları da ortaya çıkarak Alman, İtalyan, İspanyol halklarını da etkilemiş ve milliyetçilik akımlarının oluşmasına neden olmuştur. Özellikle Alman nasyonal sosyalizminde ve İtalyan faşizminde olduğu gibi kendileri dışındaki bütün toplumlara karşı baş eğdirme düşüncesi olan milliyetçilik tutumu, İkinci Dünya Savaşı'nın çıkmasına neden olan etkenlerden birisidir (Sönmezoğlu, 2010: 484).

2.5 Milliyetçilik Kuramları

Çalışmanın bu aşamasında Kuzey Kore'yi milliyetçilik unsuru üzerinden daha iyi anlayabilmek için öncelikle ne tür milliyetçilik kuramları olduğu ortaya konacaktır. Bu aşamada ilk olarak “ilkçi yaklaşım” (*primordialism*) anlatılacak, sonrasında “modernist” yaklaşım üzerinde durulacak, ardından “etno-sembolcü yaklaşım” incelenecek ve son olarak da yeni yaklaşımlardan “banal milliyetçilik” açıklanacaktır.

2.5.1 İlkçi Yaklaşım

İlkçilik yaklaşımını bir kuram olarak görmeyen daha çok bakış açısı olarak yorumlayan Özkırımlı'ya göre (2009: 81) ilkçi yaklaşım; milletleri doğal veya eskiçağlardan itibaren var olan unsurlar olarak görenleri vurgulamak için kullanılmaktadır. Bu bakış açısına göre ilkçileri birleştiren unsur, milletlere olan yaklaşımlarıdır. Bu bağlamda milletler doğal yapılar olarak görülmektedir. Öte yandan ilkçi yaklaşımın kelime kökeni incelendiğinde İngilizcede *primordialism* olarak geçtiği belirtilmektedir. İki anlama sahip olan *primordialism*, “başlangıçtan beri var olan” anlamı ile “ilk yaratılan veya geliştirilen” anlamlarını taşımaktadır. İlk olarak aile içindeki ilişkilerden söz edilirken kullanılan kelime, aile içerisindeki bağlılığın kan bağına atfedilen ve kelimelerle ifade edilmesi zor olan anlamlarına vurgu yapmaktadır. Bu yaklaşım içerisinde önemli olan toplumsal etkileşimden ziyade doğal yakınlıktır (Özkırımlı, 2009: 83).

Bir başka bakış açısıyla ilkçi yaklaşım, milletin değişmez ve sabit bir yapıda olduğunu ileri sürer ve millet/ulus unsurunu doğal ve verili bir yapıda ele almaktadır. Ayrıca milletin izleri, çok eski çağlarda bile görülebilmekte ve eski başarılı dönemler, ün yapmış kahramanlar ön plana çıkmaktadır (Gökçalp, 2007: 281).

İlkçi yaklaşıma göre millet ve milliyetçiliğin etnisite ile birebir olarak örtüştüğü görülmektedir. Millete yönelik olarak verili ve doğal nitelik sunan ilkçi yaklaşım, etnik kimliğin ilksel unsurlarına dair bir tartışma ortaya koymaktadır. Bu açıdan bakıldığında çağdaş milliyetçilik teorilerinin erken döneminin temel taşlarını oluşturan ilkçi yaklaşım, milletleri doğal bir öze sahip, tarihin her döneminde yer almış verili topluluklar olarak belirtmektedir. Dolayısıyla doğal bir bağlılık kaynağı

olarak milletlerin karakter yapısı, milliyetçilikler ile bir kez daha keşfedilmiştir (Yalçın, 2014: 195).

Bu yaklaşıma göre millet; kolektif bir farkındalık durumunu belirtirken, milliyetçilik ise bu farkındalığın siyasal olarak yansıması olan ve etno-kültürel ile siyasal alanların birbiriyle örtüşmesini belirten bir ideoloji olarak ön plana çıkmaktadır. Bu sebeple ilkçi bakış açısına göre milliyetçilikler; milletleri tarih sahnesinde ortaya çıkartırlar ve milletleri yeniden üreten ideolojiler olarak görülürler. Dolayısıyla ilkçi yaklaşımda kimlik de verili bir aidiyet duygusu olarak görüldüğü için etnik ve/veya milli topluluklar sosyal inşa süreci gibi bir olguya bağlı kalmaksızın milletin kendi içinden gelen bir aidiyet duygusuyla ele alınması gerektiğini belirtmektedir (Yalçın, 2014).

2.5.2 Modernist Yaklaşım

Modernist yaklaşım, milletler ve milliyetçiliğin modern çağ içerisinde var olan yapılar olduğunu vurgulamaktadır. Bu açıdan milletler ve milliyetçilik; kapitalizm, sanayileşme, merkezi devletlerin kurulması, kentleşme ve laikleşme gibi modern zamanlarla beraber veya bunların bir ürünü olarak oluşmaktadır. Öyle ki milliyetçilik, bu tür süreçlerden ayrı olarak ele alınamaz. Bu durumun en önemli göstergesi, milliyetçiliğin oluşmasını sağlayan toplumsal, siyasi ve ekonomik unsurların olmamasıdır. Dolayısıyla bu unsurlar modern çağda oluştuğunda, milletler de milliyetçilik çağında sosyolojik bir ihtiyaç haline gelmektedir. Bu doğrultuda modernist yaklaşımın vurguladığı en önemli nokta şudur: “Milliyetçilik milletleri yaratmaktadır, milletler milliyetçiliği değil” (Özkırımlı, 2009: 106).

Bunlara ek olarak modernist yaklaşım, millet-ulus olgusunun doğal, verili ve sabit olmadığını ileri sürer. Ayrıca millet olgusunun modern gelişmelere ile özellikle de son birkaç yüzyılla ilişkilendirilebileceğini vurgular. Bu sebeple modernist yaklaşım, milletlerin modernliğine ve milliyetçiliğe yönelik vurguya işaret eder (Gökalp, 2007).

Modernist yaklaşıma ek olarak milliyetçiliği bir siyaset biçimi olarak ele alan John Breuilly ise iktidara değinerek devlet gücünü ortaya çıkartır. Böylece milliyetçiliği tanımlarken milliyetçi unsurların iktidara sahip olmada ve onu kullanmada meşruiyet kazandıran siyasi unsurlar olduğuna dikkat çeker (Breuilly, 1993). Bir başka açıklama ile milliyetçilik şu üç unsur etrafında oluşan bir siyasi harekettir:

- Kolaylıkla belirlenebilecek kendine özgü bir karakteri olan bir millet vardır.
- Bu milletin çıkarları ve değerleri diğer tüm çıkar ve değerlerden üstündür.
- Millet olabildiğince bağımsız olmalıdır. Bu genellikle en azından siyasi egemenlik anlamına gelmektedir (Özkırımlı, 2009: 134).

Milliyetçiliği oluşturan siyasi hareketlere değindikten sonra modernist yaklaşım içerisinde önemli bir yere sahip olan Karl Deutsch'un milletin kurulması ve ulus inşasına yönelik düşüncelerini belirtmek faydalı olacaktır. Deutsch; 16. yüzyıl modernliği yerine endüstri çağının teknolojik devrimleri ile beraber anılan modernliğe önem vererek milletin kurulmasını toplumsal ve demografik unsurlara bağlamaktadır. Bununla birlikte milletin kurulmasını kolaylaştıran etkilere değinerek kentleşme, artan toplumsal hareketlilik, okuma oranlarındaki artış ve kitlesel iletişimin yaygınlaşmasının bu aşamada büyük önemi olduğunu vurgulamaktadır.

Dolayısıyla bireylerin ortak ideallere inandırılması ve yeni bakış açılarının sunulması kitlesel iletişim araçları ile daha mümkün olmaktadır (Selçuk, 2011: 3858).

Hobsbawm ise modernleşme ile birlikte toplumun geçirdiği hızlı endüstriyel değişim sonucunda ortaya çıkabilecek olan parçalanma tehdidine değinmiştir. Parçalanmanın önüne geçilmesi ve toplumun bütünlüğünün korunması için “ulusal toplulukların” icat edildiğini vurgulayan Hobsbawm, toplumsal hareketliliğin hızlandığı anlarda bireylerin bir topluluğa ve hiyerarşiye ait olduklarını hissetme ihtiyacı duyduklarını belirtmektedir (Selçuk, 2011)

Bununla birlikte Hobsbawm’a göre milliyetçilik ise, icat ettiği milleti meşrulaştırmak amacıyla tarihi kullanmaktadır. Ayrıca milliyetçilik unsurlarının ulusal sembol ve ulus devlet kavramıyla icat edilmiş gelenekler tarafından çevrelendiğini ve milletçiliğin bu unsurlardan faydalandığını belirtmiştir. Bu açıdan bakıldığında millet ve milli kimlik oluşturulurken millete yönelik olarak ortak bir geçmiş, tarih, mit, destan ve kahramanlar üretilmektedir. Bu aşamada üretilen tarih milliyetçilik ile birlikte birleştiğinde milleti oluşturma aşamasında millet olmanın bir unsuru haline gelmiştir (Hobsbawm, 2006). Dolayısıyla tarih gibi önemli bir unsura bağlı kalmak millet olma aşamasında büyük bir öneme sahiptir. Bununla birlikte geçmişe yani icat edilen tarihe bağlı kalan bir toplum, ideolojilerin amacına uygun olarak bir yapı sergileyeceklerdir. Eğer ki icat edilen tarih, toplumun amacına hizmet etmiyorsa yeniden icat edilebilmekte ve üretilebilmektedir (Selçuk, 2011: 3859).

Benedict Anderson ise milletleri “*hayal edilmiş cemaatler*” olarak nitelendirerek milletin her bir bireyinin zihinlerinde toplumlarının hayalinin yaşatılacağını vurgulamıştır. Millet bu aşamada cemaat olarak hayal edilerek yoldaşlık ve kardeşlik duygularıyla bireylerin milletleri için canlarını vermelerinin

cemaat olma duygusuyla birlikte geldiği belirtilmektedir. Buna ek olarak Anderson, milliyetçiliğin kültürel sistemlerle birlikte düşünülmesi gerektiğini vurgulayarak, bu kültürel sistemlerin 16. yüzyıla kadar din ve hanedanlık olduğunu ancak 19. yüzyıl ile birlikte aydınlanma çağı geldiğinde bu sistemlerin gerilemeye başladığını ortaya koymuştur. Sonuç olarak din, hanedanlık ve krallık gibi unsurların önemini kaybetmesinin ardından matbaanın ve yayıncılığın gelişmesi, beraberinde böylesi bir ortamda milliyetçiliğin oluşması ve gelişmesi için gerekli ortamı sağlamış olmaktadır (Anderson, 1993).

2.5.3 Etno-Sembolcü Yaklaşım

Modernist yaklaşımın bir alt kolu olarak değerlendirebileceğimiz Etno-sembolcü yaklaşım ise milliyetçilik incelemelerinde, değerlendirmelerinde etnik geçmişe ve kültüre önem veren yaklaşımları kapsamaktadır. Bir “orta yol” olarak da değerlendirilen etno-sembolcü yaklaşım, milletlerin gelişim süreçlerini geniş bir zaman aralığında değerlendirirler. Bu durumun en önemli sebebi, modern milletlerin ortaya çıkışlarını açıklarken etnik geçmişlerinin büyük bir önem arz etmesidir. Bununla birlikte denilebilir ki; günümüzün milletleri, modern dönem öncesindeki var olan etnik gruplarının devamı olarak nitelendirilmektedir. Ayrıca modern dönemin milletleri de köklü bir şekilde yerleşmiş olan etnik kültürlerin etkisi altında şekillenmekte ve eski tarihlerden gelen mitler, semboller ve gelenekler günümüzün milliyetçi unsurlarının içeriğini ortaya koymaktadır (Özkırımlı, 2009: 210).

Bu unsurlara ek olarak etnik kültürlerle birlikte etnik toplulukların da etkisinin çok büyük olduğu etno-sembolcü yaklaşımda etnik topluluklar ile

milliyetçiliğin beraber bir olgu olarak ele alınması gerekmektedir. Buna ek olarak, milletlerin nasıl bir yapıda olduğunun anlaşılabilmesi için etnik unsurlarına bakılması vurgulanan özelliklerden birisidir. Bu açıdan bir millet tanımı etno-sembolcü bakış açısından yapılır ise millet: “tarihi bir toprağı, ortak mitleri ve tarihi hafızayı, kitlesel kamu kültürünü, ortak ekonomiyi ve ortak yasal hak ve yükümlülükleri paylaşan bir topluluktur” (Gökalp, 2007:284).

2.6 Milliyetçilikte Yeni Bir Bakış Açısı

Kuzey Kore'nin ulusal kimliğinin ve totaliter rejiminin milliyetçilik üzerinden yeniden üretimini ele alan bu çalışmada milliyetçilik konusu kapsamlı bir şekilde literatür taraması kısmında ele alınmıştır. Lakin milliyetçiliğe yeni bir bakış açısı ve yaklaşım kazandıran banal milliyetçilik ise milliyetçilik kuramları arasından en çok dikkat çekenlerden biridir. Bu durumun en önemli sebebi vurguladığı unsurlar ve dolayısıyla bir milletin/ulusun yeniden kendisini üretmede ne denli etkinliği olduğudur. Ayrıca millet kendisini yeniden üretirken, öte yandan milliyetçiliğini, milli hafızasını ve bu aşamada ulusal kimliğini yeniden üretmektedir. Banal milliyetçilik bu açılardan dolayı diğer milliyetçi unsurlardan farklı bir yerdedir. Bu aşamada çalışmada Kuzey Kore'nin ulusal kimliği ve totaliter rejimini incelerken literatür çalışmasında belirtilen milliyetçi unsurlardan en çok hangisinin Kuzey Kore'de görüldüğü, uygulandığı ve etkinliğini hangi ölçülerde hissettirdiği üzerinde durulacaktır.

2.6.1 Banal Milliyetçiliğin Oluşması

Milliyetçiliğin bugün günümüzde geldiği noktaya bakıldığında bir his, birleştirici bir güç ve her zaman için akıllarda yer eden bir unsur olarak ön plana çıktığı görülmektedir. Literatür çalışması içerisinde bu unsurların geçmişten günümüze kadar hangi şartlar altında evrim gösterdiği, geliştiği, süregeldiği ve akıllarda yer ettiği belirtilmiştir. Ayrıca milliyetçiliğin etken olan unsurları ön planda tutulduğu gibi aşırı, sert ve göze çarpan noktaları gösterilmiştir. Ancak bu göze çarpan noktaların aksine bilinçdışına işlemiş olan, hatırlanmasa bile her zaman için bilinçlere kazınan unsurlar nasıl ortaya çıkmaktadır? İşte banal milliyetçilik, bu sorulara cevap veren ve milliyetçiliğin içselleştirildiği alanlarda ne denli etkili kullanıldığını açıklayan bir teori olarak milliyetçilik teorileri arasında yer bulmaktadır.

Öyle ki milli bayramlarda, gösterilerde, savaş zamanlarında, ulusal-uluslararası başarılarında ve/veya benzeri durumlarda kabaran milliyetçilik duygusu kendisini her yerde gösterebilmektedir. Peki, bunlar dışında milliyetçilik olgusu sürmekte midir veya bu durumlar dışında sıradan hayatlarda, gözlerden ve farkında olmanın dışında bile milliyetçilikten söz edilebilir mi? Bu aşamada ele alınacak olan banal milliyetçilik bu sorulara odaklanacak olup milliyetçiliği bize her gün hatırlatan bir etken olarak varlığı ortaya konacaktır. Literatür çalışmasının ardından milliyetçilikten etkilenen ve tarihte önemli izleri olan ülkeler belirtilecek ve ardından Kuzey Kore milliyetçiliğinin farkı belirtilecektir.

2.6.2 Milliyetçiliğin Yeniden Üretimi: Banal Milliyetçilik

Ulus-devletler kurulduktan sonra milliyetçiliğe ne olduğunu soran İngiliz sosyal psikolog Michael Billig, bu alanda önemli bir çalışma yaparak milliyetçiliğin “sistematik” olarak yeniden üretilmesini, hatırlatılmasını ve insanlara sunulmasını *Banal Milliyetçilik* eserinde anlatmıştır (Billig, 2003).

Billig, milliyetçiliğin hatırlatılması kapsamında “hatırlama – unutma” diyalektiğinin önemini eserinde vurgulamaktadır. Bu durum önemlidir zira milliyetçiliğin hatırlanabilmesi için bir unutma sürecinin de olması gereklidir. Bu noktada devreye banal milliyetçi unsurların girdiğini belirtmekte ve kurulumunu tamamlamış olan devletlerde milliyetçiliğin banal bir biçimde hangi unsurlar altında hatırlama sürecine girdiğine değinmektedir. Bu çerçevede bütün milletler, kendilerine ait bir tarihe ve kolektif bir hafızaya sahip olmaktadır. Dolayısıyla bu hafızayla birlikte bir unutma süreci de devreye girmektedir (Billig, 2003: 50).

Millet olma sürecinde etken olan, kudretini ve kutsallığını ön plana çıkartan devletler bir süreden sonra tarihteki yerlerini “unutur” ve hatırlanma gereği hissederler. İşte bu noktada Billig, milli kimliklerin o ulusun vatandaşlarına sürekli olarak hatırlatıldığını söyler ve bunun “dalgalanan bayrak”ların aksine “dalgalanmayan bayrak”larda, dolayısıyla göze batmayan, fark edilmeyen, bilinçdışımıza işlemiş olan unsurlarla gerçekleştiğini belirtir (Billig, 2003: 111).

2.6.3 Ulus-Devlet Oluşumu Sonrasında Banal Milliyetçilik

Ulus-devlet oluştuğundan sonra milliyetçilik kendisini; gündelik sıradanlığı bozan gelişmelerde, kriz ortaya çıktığında, ulus-devletin kendi varlığını yüceleştirdiği, kutladığı gösterilerde ve milli bayramlarda kendisini göstermektedir

(Billig, 2003). Bu açıklamalar Billig'i memnun etmediği gibi Özkırmılı'nın eserinde de belirtildiği üzere milliyetçilik, egemenlik sağlandıktan sonra köşesine çekilmez ya da unutulmaz. Öyle ki banal milliyetçilik, ortak yaşanan alan içerisinde emilerek rutin bir hal almaktadır. Ayrıca milli sembollerle birlikte gündelik hayatın alışkanlıklarının içinde kendisine yer bularak düşünce ve tepkilerin içine sinmektedir. Bu sebeplerden dolayı insanların içinde bulunduğu ortam "milli ortam"a dönüşür ve banal milliyetçilik kendisini gösterir (Özkırmılı, 2009: 248).

Banal milliyetçilik; banknotlar, demir paralar, pullar gibi gündelik hayatın içerisine sindirilmiş ve çoğunlukla fark edilmeyen unsurları barındırır. Bunlara ek olarak milli kimlik de her gün sayısız küçük alışkanlıklarla yeniden kendisini üreterek milli semboller ile dikkat çekmeden varlığını hissettirir. Dolayısıyla milletin bireyler tarafından farkına varılmayacak şekilde hissettirilmesi sağlanmaktadır. İşte, "kurulumunu tamamlamış olan milletlerin her gün yeniden kendilerini üretilmelerini sağlayan bu ideolojik koşullandırma" banal milliyetçiliği oluşturmaktadır (Özkırmılı, 2009).

2.7 Totaliter Rejimler ve Milliyetçilik İlişkisi

Çalışmanın bu aşamasında Kuzey Kore özelinde milliyetçilik ele alınmadan önce dünyanın farklı yerlerinde kendisini gösteren ve büyük etkiler yaratan milliyetçi unsurlar belirtilecektir. Bu çerçevede ilk olarak Hitler Almanya'sı incelenecek olup Hitler'in iktidara gelişinde etken olan ve dış politikasına yön veren milliyetçilik ilişkisi ortaya konacaktır. Ardından Mussolini dönemi İtalya'sındaki etken unsurlar ön plana çıkartılacaktır. İtalya örneğinden sonra Sovyet dönemi Rus milliyetçiliği

incelenecek ve etkileri gösterilecektir. Son olarak ise Çin milliyetçiliği ele alınacak ancak daha çok Mao dönemindeki milliyetçi unsurlar vurgulanacaktır.

2.7.1 Hitler Almanyası ve Milliyetçilik İlişkisi

Almanya'da Adolf Hitler'in 1933 yılında iktidara gelmesinden önce üç yıllık bir depresyon süreci yaşanmaktaydı. Almanya'daki bu ekonomik depresyonun neticesinde bir tarafta Hitler'in Nazi partisi, öte tarafta ise Komünistlerin olduğu bir ortamda siyasal hareketler kendisini göstermeye başlamıştı. 30 Ocak 1933 tarihinde Alman meclisinin en güçlü partisi olan Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi'nin lideri Hitler, devlet başkanı olan Paul von Hindenburg'un öne sürmesiyle birlikte Şansölye unvanını kazanmıştı. Hitler iktidar olduğunda o dönemde kendisine karşı yönetim tarafından bir karşıt duruş sergilenmemiştir. Her ne kadar darbe girişiminde bulunup başarısız olsa da ardından anayasaya uygun hareket etme kararı almıştır. Dolayısıyla Hitler 1933 yılına kadar anayasaya aykırı hareketlerde bulunmamıştır. Hitler'in aklında olan, iktidar olana kadar anayasal yolları izlemek ve hukuka uygunluğu sağlamaktır. Böylece iktidar olana kadar bu tutumu izlemiş ve aklındaki totaliter devleti kurmanın planlarını yapmaya başlamıştır (Sander, 2003: 43).

İktidar olduktan sonra Hitler, yeni seçimler yapabilmek için Alman meclisini yani *Reichstag*'ı feshetmiştir ve Nazi partisinin üye sayısını arttırmıştır. Bu aşamadan sonra Nazi Partisi hariç diğer partileri kapatmış ve her türlü siyasi hareketliliğe yasak getirmiştir. Anayasa ve hukuku da hiçe saymış ve Hindenburg'un da ölmesiyle birlikte artık lider "*Führer*" olmuştur (Sander, 2003: 44). Bu çerçevede artık Almanya'nın Nazileştirilmesine yönelik girişimlere de başlayan Hitler, Nazi Partisi

ile birlikte Alman ulusunun ekonomik, kültürel ve sosyal yaşamının her alanını kontrolüne almıştır. Bunlarla birlikte Nazi Partisinin isteklerine göre genç nüfusun, militarist bir yapı içerisinde yetiştirilmesini uygun görmüştür. Gelişmelere ek olarak sendikaları kaldırmış ve işçi grupları Nazi Partisi'ne bağlanmıştır. Ekonomik gelişme olarak ise ülkenin büyük endüstrilerini de partinin kontrolüne getirtmiştir. Bu noktadan sonra partiye karşı olarak gelişebilecek aleyhte durumları ve Yahudileri durdurmak için gizli polis teşkilatı da kurmuştur (Armaoğlu, 1984: 241).

Görüldüğü üzere Hitler, Alman milliyetçiliğini ortaya çıkartan pek çok unsura vurgu yapmıştır. Bu bağlamda Alman milliyetçiliği, militarist temelli olarak ön plana çıkmakta ve hedefinde gerçek bir ulus formu yaratma bulunmaktadır. Dolayısıyla ulus formunun kökeninde kan bağı ile birbirine sıkı sıkıya bağlı olan insanlar Alman milliyetçiliğinin odak noktasıdır (Dusche, 2010: 44).

Hitler'in dikkatleri üzerine çekmesinde etkin olan unsur görüşleri olmuştur. Ari ırkının üstünlüğünü her fırsatta savunan ve bunu *Kavgam* adlı eserinde de vurgulayan Hitler, Nazilerin doktrin ve hareketlerini şekillendirmeye başlamıştır. Bu bağlamda milliyetçi duyguları pekiştirmek için sürekli olarak dayanışma, dostluk ve bir yere bağlı olma duyguları ortaya çıkmış ve kullanılmıştır. Bu çerçevede savaş durumlarında, bu türden birleştirici duyguları harekete geçirmek için kendi partilerine askeri bir ruh katmışlardır. Bu açıdan sürekli olarak üniforma giymek, her zaman birbirlerini askeri usulde selamlamak, büyük ve ihtişamlı gösteriler ve yürüyüşler yapmak Nazi Almanya'sında sık görülen unsurlar olmuştur. Buna ek olarak Hitler, saf Alman ırkını oluşturabilmek için ise; Yahudilerden, Slavlardan ve kendi ırkı dışındaki "düşük" ırkları ortadan kaldırarak oluşturmayı hedeflemiştir (Sander, 2003: 43-44).

O dönemde Hitler'in dış politikasına bakıldığında bile milliyetçi unsurları görmek mümkündür. İç politikada olduğu kadar dış politikada da etkisini hissettiren milliyetçi unsurlar millet vurgusuyla kendisini göstermiştir. Bu bağlamda “Bir Millet, Bir Devlet” ilkesi ile “Ein Volk, Ein Reich” olgusuna vurgu yapan Hitler, bu ideali gerçekleştirebilmek hedefindeydi. Dolayısıyla Hitler, Almanya'nın sınırlarının ötesinde yaşayan tüm Almanları birleştirmeyi ve tek bir devlet çatısı altında toplamayı istemiştir. (Armaoğlu, 1984: 241). Görüldüğü gibi Hitler dönemi Almanya'sında Hitler, hem dış politikadaki hedeflerinden birini vurgulamakta hem de milliyetçi duygularını göstermektedir.

Belirtilen bu unsurlardan hareketle o dönemde saf Alman ırkını elde etmek amacıyla Alman milliyetçiliğinin ortaya konması hedeflenmekteydi. Buna ek olarak Hitler gücünü toparlarken orduyu tekeline alarak iç politikadaki yerini korumuş ve dış politikada da gücünü bu şekilde göstermiştir. Alman halkı içerisindeki birleştirici unsurları tetikleyen bir unsur olarak askeri güç, milliyetçilik ile birlikte pek çok sembollerle kendisini pekiştirmiş ve Almanya'nın bir bütün olarak örgütlenmesinde etkili olmuştur. Bununla birlikte saf Alman ırkını milliyetçilik ile birlikte elde etmeye çalışan Hitler, propagandanın gücünden faydalanmış ve başta Yahudiler olmak üzere Almanya'yı düşük ırkı temsil eden her bir topluluktan arındırmaya çalışmıştır.

Bu çerçevede belirtmek gerekirse ileriki bölümlerde de görüleceği üzere Kuzey Kore'de görülen milliyetçi etkenler ile Almanya'nın Hitler döneminde görülen milliyetçi hareketleri bazı açılardan benzerlik göstermektedir. Öncelikle askeri unsurlar her iki ülkede de önemli bir konumdadır. Kuzey Kore de ilk oluşmaya başladığı dönemlerden günümüze kadar olan süreçte askeri gücünü en üst planda tutan ve onu sürekli olarak hem ulusal gücünü pekiştirmede hem de

milliyetçilik ile birlikte totaliter yapısını korumak amacıyla kullanan bir yapıda olmuştur. Almanya'nın Hitler döneminde ise milliyetçi hareketler Hitler'in askeri gücü ve dolayısıyla orduyu bir propaganda aracı olarak kullanmasıyla birlikte kendisini göstermiştir. Bu doğrultuda hem iç siyasette hem de dış siyasette bir güç haline gelen ordunun varlığı bu açılarından her iki ülke için benzer unsurları taşımaktadır.

2.7.2 Mussolini'nin İtalyası ve Faşizmin Etkisi

Mussolini'nin İtalyası ise Almanya'nın Hitler dönemi ile bazı alanlarda benzerlikler taşıması yönünden önemli bir inceleme alanıdır. Öyle ki hem Hitler hem de Mussolini'nin iktidara gelişlerinde etken olan unsur; uluslarına yeni bir amaç ve hedef göstermenin verdiği birleştirici güç ve o dönemde iki ülkenin de içerisinde bulunduğu sıkıntılı süreçlerdir. Buna ek olarak Mussolini ve Hitler de diktatör olarak halklarını etkilemede milliyetçi unsurları ön plana çıkartarak ve ulusal bilinç duygusu aşılıyarak bunu sağlamışlardır. Buradan hareketle bu bölümde Mussolini'yi iktidara taşıyan ve onun etkinliğini ortaya koyan gelişmelere yer verilecek ve ideolojik gücün etkileri ortaya konacaktır.

Birinci Dünya Savaşı'nın ardından savaşın yıkıcı etkileri İtalyan ekonomisini kötü yönde etkilemiş, bununla birlikte pek çok ideolojik akım da kendisini göstermeye başlamıştır. O dönem İtalya'da olan liberal demokrasiye ek olarak sendikalizm, sosyalizm, komünizm gibi önemli akımlar çıkmıştır. İtalya'da ise böylesi bir dönemde işçiler birbirlerine kenetlenmeye başlamış ve birlikte fabrikaların yönetimini üstlenmeyi istemiş ve elde ettikleri kazançtan pay almayı

hedeflemişlerdir. İşte böylesi bir ortam Benito Mussolini'nin işine yarayarak Faşist Partisi'nin de gücünü göstermesine olanak sağlamıştır. İtalyan halkı da ülkenin içerisinde bulunduğu anarşi halinde Faşizme daha da yakınlaşmış, askerler ve aydınları da etkilemiştir (Armaoğlu, 1984: 172).

Faşizm o dönemde tümüyle yeni bir siyasal ideoloji ve hareket olarak Mussolini'nin iktidara gelmesinde büyük bir etkisi olmuştur. Mussolini'nin iktidara gelişine hız veren ve ona güç katan bir etken olarak Faşizm, diğer akımlar olan sosyalizm, komünizm ve liberal demokrasiden ziyade bir ideoloji ve siyasal hareket olarak büyük bir etki yaratmıştır (Pollard, 2004: 28).

1922 yılına gelindiğinde ülkenin anarşik durumunun da etkisiyle işçiler toplanarak toplu grev yapmışlardır. Ekonominin de gittikçe kötüleşmesi ve Faşist Partisi'nin hükümete yönelik bir darbe girişiminin de olabileceği ihtimali göz önüne alınınca mevcut hükümet, iktidarı Faşist Partisi'ne vermiştir. 30 Ekim 1922 itibariyle Mussolini başkan olmuş ve diktatörlüğünü 1943 yılına kadar sürdürmüştür. İktidarı süresince Mussolini ilk olarak, muhalefet olan grupları ve demokratik kurumları feshetmiştir. Ardından devlet, Faşist Partisi'nin direktiflerine göre şekillenmeye başlamıştır (Armaoğlu, 1984).

Faşizm ile birlikte Mussolini'yi iktidara taşıyan iç unsurlar kadar dış unsurlar da çok büyük önem taşımaktadır. 1919 yılındaki Paris Barış Konferansı'nda İtalyanlar kendilerine vaat edilenleri elde edememişlerdi (Pollard, 2004: 29). Buna ek olarak Mussolini, Paris Barış Konferansı'nda itibarı zedelenen İtalya'ya bir prestij kazandırmanın ve milli bir kimlik vermenin amacını taşıyordu. Bu amaçla idealini de belirleyen Mussolini, 1881 yılından itibaren yapmayı hedeflediği sömürgeci fikrini "Roma İmparatorluğu'nun yeniden kuruluşu" adı altında belirginleştirip milli bir

amaç olarak sunmuştur. Bu aşamadan sonra Mussolini'nin dış politikası ve yayılmacı tavrı tüm Doğu Akdeniz devletleri için tehdit oluşturmuştur (Armaoğlu, 1984: 173).

2.7.3 Stalin Dönemindeki Rus Milliyetçiliği

Tıpkı Almanya'nın Hitler döneminde olan saf Alman ırkı hedefi gibi Stalin döneminin vurgu noktası ise belirli bir "Sovyet Adamı" yani Sovyet halkını ortaya çıkarmaktı. Dolayısıyla Stalin de milliyet esası olarak düşündüğü idealini Rus halkı milliyetçiliği içerisinde özelleştirerek Sovyet Sosyalist Birliği'nin şekillendiren adımların ilk adımını atmıştır. Bu bölümde bu noktalara odaklanılacak olup milliyetçiliğin Stalin dönemindeki etkileri ortaya konacaktır.

1924 yılının Ocak ayında Lenin'in ölümü sonrasında iktidara geçen Komünist Parti lideri Josef Stalin, totaliter bir sistem kurma hedefindeydi. Bu amaçla "tek ülkede sosyalizm" ideali ile iktidarda olduğu süre içerisinde bu ideali gerçekleştirmek istemiştir. Bu çerçevede Stalin işe ilk olarak milliyet esasına dayalı bir federasyon olarak Sovyet Sosyalist Birliği'ni şekillendirmeye başlamıştır (Özel, 2014: 108). Bu noktadan sonra milliyetçi unsurları ve sembolleri kullanarak milliyetçiliği Rus halkı üzerinde kullanmıştır.

Stalin öncelikle belirli bir "Sovyet Adamı" ve bu çerçevede "Sovyet halkı" oluşturma amacındaydı. Bu sebeple bu terimleri kullanarak Sovyet gücünü ön plana çıkarmayı hedeflemiştir. Bu unsurları kullanarak Sovyet gücünü sembolleştirmiş ve ideolojik olarak insanlar üzerinde baskı kurmuştur. Diktatörlüğü, Rus milliyetçiliği üzerinden içselleştirilmesini de başarmış ve ardından merkezileşme politikası ile eski Panslavizm idealinin yerini milliyetçiliğe bırakmıştır. Sovyet milliyetçiliği ön planda

tutulurken “asimilasyon politikası” da devreye girmiş ve üst makamlarda olabilmek için üst seviyede Rusça bilmek zorunlu tutulmuştur. İkinci Dünya Savaşı'nın yaklaştığı dönemlere doğru ise Stalin, Sovyet vatani ideali yerine “Rus vatani” idealini öne sürmeye başlamıştır. Stalinizm ile birlikte Sovyetler Birliği'nde millet algısı yaratılmaya çalışılmıştır. Stalin bu çerçevede pek çok söylemini “şovenist politikalara” uygun hale getirerek Rus milliyetçiliği söylemini yaygınlaştırmış ve Rus vatanseverliğini arttırmak istemiştir. Stalin İkinci Dünya Savaşı sırasında ise “proletarya enternasyonalizmi” ile Rus vatanseverliği içerisinde Stalinizm'i Rus milliyetçiliği ile birleştirmiştir (Özel, 2014: 111).

2.7.4 Mao Döneminde Çin'in Dış Politikası ve Milliyetçiliği

Çin'de 1949 yılında yaşanan sosyalist devrimin başarısı, Sovyetler Birliği liderliğindeki Doğu bloğunda büyük bir zafer olarak görülmüştür. O dönemde Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Çin İç Savaşı'nda 1945-1949 yılları arasında milliyetçileri desteklemiş ancak daha sonraki süreçte ters düşmüştür. 1950 yılındaki Kore Savaşı ve ardındaki 20 yıllık zaman diliminde ise Çin, ABD karşıtlığını dış politikasının temeli yapmıştır. Ayrıca 1950'li yıllarda Çin, Sovyetler Birliği'nden ideolojik ve maddi olarak destekler almıştır. Ancak 1960'lara gelindiğinde Kruşçev'in uyguladığı politikalar Çin'i Sovyetler Birliği'nden uzaklaştırmıştır. O dönemde Kruşçev, içeride ve dışarıda kapitalistlere her yönden ayrıcalıklar vermiştir. Sovyetler'le fikir ayrılığına düşen Çin, üçüncü dünya ülkeleriyle olan ilişkilerine ağırlık vermeye başlamıştır (Üngör, 2009: 28-30).

Çin'in milliyetçi duruşunu etkileyen önemli gelişmelerden birisi ABD'nin İkinci Dünya Savaşı sonrası Çin'i her yönden yalnız bırakmasıdır. Çin'de komünist

partinin başa gelmesiyle birlikte ve Çin'in Sovyetler Birliği'ne olan duruşuyla beraber Çin'in hiçbir yönden uluslararası gelişmelere katkıda bulunmasını istemeyen ABD, Çin'i dışlamıştır. Bu sebeple Çin uluslararası toplum tarafından yalnız bırakılmış ve dışlanmış. Çin'in bu duruma tepkisi milliyetçi tutumu olmuştur (Bin, 1996: 2).

1966 yılına gelindiğinde Mao, Çin Komünist Partisi içerisindeki revizyonistleri ve kapitalist bakış açısına sahip olanları bertaraf etmek için devrimci gençleri görevlendirmiştir. "Büyük Proleter Kültür Devrim"i olarak adını duyuran hareket, Çin dış politikasını da etkileyerek dış politikada işlevini yerine getirememiş ve dış siyaset sekteye uğramıştır. Bu dönemdeki en önemli gelişmelerden birisi, Marksist-Leninist akıma Mao-Zedong Düşüncesi de katkıda bulunmuş ve Mao-Zedong düşüncesi etkisini hissettirmiştir. Bu aşamada Çin ve devrimci hareket yanlıları, Mao-Zedong düşüncesini önemli bir kaynak olarak görmüşlerdir (Üngör, 2009: 31).

Görüldüğü üzere Çin'in ise İkinci Dünya Savaşı sonrasında yalnız bırakılması ülkenin milliyetçi tutumunun daha çok ön planda olmasına sebep olmuştur. Devrimci hareket yanlıları ile birlikte Mao-Zedong düşüncesi bir kaynak olarak görülerek Çin yeniden yapılanma yoluna gitmiştir. Buradaki Kuzey Kore ile olan benzerlik durumu, Kuzey Kore'nin de uluslararası toplum tarafından yalnız bırakılmasıyla özdeşleştirilebilir. İleriki bölümlerde görüleceği üzere Kuzey Kore, kendi ayakları üzerinde durmak adına hem dışlanan bir ülke hem de yalnız bırakılması durumlarını çevirerek askeri gücünü her daim göstermiş ve kendi kendine yetebildiğini kanıtlamaya çalışmıştır.

Bütün bu totaliter rejimlerin ortak tarafı milliyetçilik temelinde kurdukları ideolojiler ve politik düzenlemelerdir. Gerek Hitler örneğinde gerekse Stalin, Mussolini ve Mao'da bu özellikler vurgulanmıştır. Bu rejimlerin Kuzey Kore ile olan benzerlikleri ise ulusal kimlik yapılarını kurarken totaliter bir yapıyı benimsemiş olmalarıdır. Her ne kadar politik davranışlarında belirtilen bu ülkeler Kuzey Kore ile farklılık gösterebilir de Kuzey Kore için vazgeçilmez bir unsur olan milliyetçilik, totaliter rejimin temelini kuran unsurlardan birisi olmuştur. Rusya ve Çin'de totaliter rejim örnekleri halen görülürken, günümüz Almanya ve İtalya'sında bugün bu totaliter rejim emarelerini görmemekteyiz. İşte bu noktada Kuzey Kore, bu totaliter rejim örneklerinden kendisine ait ideolojik özellikler sebebiyle sıyrılmakta ve kurulduğu andan itibaren varlığını sürdürmesini sağlayan milliyetçilik sayesinde hem ulusal kimliğini hem de totaliter yapısını koruyabilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

METODOLOJİ/YÖNTEM

Tezin bu bölümünde veriler aracılığıyla milliyetçilik ve Kuzey Kore arasındaki bağı nasıl oluşturulduğu anlatılacaktır. Bunu ortaya koyabilmek için verileri oluşturan Kuzey Kore'nin yapısal, siyasal ve liderleri özelindeki durumu ve bu unsurların milliyetçilik ile olan bağları tez içerisinde tartışılacaktır. Bu aşamada Kuzey Kore incelenecek olup, ülke içerisine nüfuz etmiş olan milliyetçi etkenler belirlenecek ve bu etkenlerin ülkenin totaliter yapısına ve ulusal kimliğin kendisini yeniden üretmesine sebep olan faktörler belirtilecektir.

Literatür taramasında görüldüğü üzere elde edilen veriler ışığında bu tez ile bağlantılı olarak içerik analizi yapılmıştır. Kuzey Kore özelinde incelenen literatür taramasında milliyetçilik ile ilgili olarak temel unsurlar elde edilmiştir. Ancak bazı noktalarda milliyetçilik anlatılırken totaliter rejimlerle olan bağı ve ilişkisinin eksik bırakıldığı görülmüştür. Bu bağlamda hem literatürdeki bu eksikliği ortadan kaldırmak hem de literatüre bu alanda bir katkı sağlanması da hedeflenerek bu çalışma içerisinde içerik analizi ve vaka analizi yapılmıştır. Bu sebeplerden dolayı

milliyetçilik ile Kuzey Kore açıklanmaya çalışılırken milliyetçilik teorilerinden faydalanılmıştır.

Söylem analizlerinin de çok önemli olduğu bu tez nitel bir çalışma ortaya koymaktadır. Bu açılardan incelenecek olan çalışmada Kuzey Kore'nin milliyetçiliğe yönelik olarak bakış açısı ve bunu ne şekilde kullandığı daha iyi bir biçimde anlaşılabilir. Bu sebeple literatür taraması da incelendiğinde içerik analizi ile birlikte ele alınan bu çalışmanın hedefi net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Buna ek olarak tezin veri kümesi temel olarak içerik analizine dayanarak tez içerisindeki değişkenler bu şekilde açıklanmıştır. Dolayısıyla bağımsız ve bağımlı değişkenler çalışma içerisinde büyük bir öneme sahiptir.

Kuzey Kore'nin ulusal kimliğinin ve totaliter rejiminin ele alındığı çalışmanın bağımsız değişkeni milliyetçiliktir. Bağımlı değişkeni ise Kuzey Kore'nin ulusal kimliği ve totaliter rejimidir. Bu unsurlar göz önüne alındığında hem bu alanda çalışan araştırmacılara yardımcı olması hem de literatüre önemli bir katkı sağlaması amaçlandığından; milliyetçilik terimi, milliyetçiliğin yeniden üretimi, ulus inşası, ulusal kimlik, otoriterlik ve totaliter rejim yapısı gibi önemli kavramlara bağımsız ve bağımlı değişkenler aracılığı ile tez içerisinde yer verilmiştir. Bu bağlamda milliyetçiliğin etkilerinin bireylerin bilinç dışına işlemesiyle birlikte Kuzey Kore'nin milliyetçiliği gerek kendi çıkarı gerek ise ulusun çıkarı doğrultusunda ne şekilde kullandığı bu tez içerisinde ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Bu sebeple teorik kavramsallaştırma bu tezin temel yapısını oluşturmaktadır.

Bu çerçevede milliyetçilik kuramları açısından incelemeye alınacak olan çalışmada, kavramsallaştırma yoluyla Kuzey Kore'nin ulusal kimliği ve totaliter yapısı, milliyetçilik ile ilişkilendirilerek bir bağ kurulacaktır. Kuzey Kore analiz

edilirken, halkın totaliter rejime olan yaklaşımı, dış politikadaki tutumu, liderin söylemleri, ulusal kimliği öne çıkartan yapısı ve totaliter yapısını devam ettirme çabaları milliyetçilik ile birlikte bağlantılı olarak incelenecektir. Ayrıca Kuzey Kore imgesi ile bütünleşmiş olan bir lider profili ortaya konacak ve milliyetçi unsurların bu durumun oluşmasındaki etkinliği vurgulanacaktır.

Bu aşamada milliyetçilik kuramları içerisinde Kuzey Kore'ye en yakın olan kuram ele alınacak ve çalışma bu şekilde oluşturulacaktır. Bununla birlikte vaka çalışması içerisinde birincil ve ikincil literatür kaynaklara yer verilecek ve makaleler, kitaplar, liderlerin söylemleri ve resmi kaynaklar incelenecektir. Bu çerçevede içerik analizi ile birlikte milliyetçilik temelinde Kuzey Kore'nin ulusal kimliği ve totaliter yapısının milliyetçilik üzerinden sürekli olarak yeniden üretildiği ortaya konacaktır.

Bütün bunlara ek olarak Kuzey Kore'nin özgürleştirilmesinden günümüze kadar olan süreçte liderlerin rolü ve ulusa olan etkileri çalışmanın önemli kısımlarını oluşturacaktır. Ülkenin lider odaklı ve ordu odaklı olarak nasıl yönetildiği ve bu idari yönetimin hem ulusal kimliğe hem de totaliter rejime olan etkisi çalışmanın ortaya koyacağı en önemli sonuçları ortaya çıkartırken milliyetçiliğin hangi şekillerde içselleştirildiği ise çalışmanın ana bölümünü ortaya koyacaktır. Dolayısıyla bu çalışmanın hedefi doğrultusunda Kuzey Kore ile ilgili olarak elde edilen bütün veriler hem milliyetçiliğin ne şekilde kullanıldığı ve içselleştirildiğini açıklamaya yarayan unsurları ortaya koyarken bir diğer taraftan Kuzey Kore'nin iki temel dayanak noktası olan lider ve ordu odaklı yönetim şekli açıklanacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde Kuzey Kore ayrıntılı bir şekilde ele alınırken Kuzey Kore'nin kuruluşundan itibaren etkisini gösteren milliyetçi unsurlar ön plana konacaktır. Buna ek olarak Kim İl-Sung ile başlayan lidere olan sonsuz saygının ve bununla birlikte gelen orduya öncelik tanınması gibi önemli olguların Kuzey Kore'ye olan etkileri belirtilecektir. Bu bağlamda vatansever duygularla birlikte yola çıkan ve ulusu özgürleştiren Kim İl-Sung'tan itibaren Kuzey Kore'ye yerleşmiş olan milliyetçi duyguların totaliter rejimin temellerini oluşturmadaki önemi ve etkileri bu çalışmanın vurguladığı noktalardan birisi olacaktır.

İlerleyen kısımlarda ise “*Juche*” ideolojisinin önemi açıklanarak Kuzey Kore'nin günümüze kadar ayakta kalmasını sağlayan en önemli ideolojik temel vurgulanacaktır. Bu çok önemlidir, zira *Juche* ideolojisi ile birlikte milliyetçilik düşünceleri sürekli olarak liderler ve ulus tarafından pekiştirilmekte ve ulusal kimlik bu açıdan kendisini yenileyebilmektedir. Buna ek olarak bu bölümde belirtileceği üzere *Juche* ile bağlantılı olarak *Songun* yani “ordu önce gelir” politikası olan ve

Kuzey Kore'yi Kuzey Kore yapan, ulusun her fırsatta gösterişten çekinmediği askeri gücünü ortaya koyan politikası belirtilecektir.

Buradan hareketle tezin cevap aramaya çalıştığı soru olan Kuzey Kore'deki ulusal kimliğin ve totaliter rejimin kendisini nasıl yeniden ürettiği ise bu bölümde çalışmanın ele alacağı en önemli noktayı oluşturacaktır. Öyle ki Kuzey Kore'nin kurulduğu andan itibaren ortaya koyduğu lider ve ordu profili, ulusun kendi kendine nasıl ayakta durduğuna işaret eden ideolojiyi desteklerken öte yandan milliyetçi yapısı ise hem bu yapıyı desteklemekte hem de ulusal kimliği sürekli olarak yeniden oluşturmada etken olmaktadır. Bununla birlikte Kuzey Kore liderleri ise ulusun kendilerine olan bağlılıklarını en iyi şekilde kullanarak bu durumu ideolojik temellere oturtmuş, dolayısıyla totaliter yapısını destekleyen bir döngü yaratmıştır. Bu çerçevede liderler hem kendi konumlarını korurken hem de milliyetçilik sayesinde totaliter rejim yapısını sürekli olarak her defasında yeniden üreterek daimi bir rejim yapısı kurmuşlardır.

4.1 Kuzey Kore'nin Ebedi Lideri Kim İl Sung'un İktidara Gelişi

Kore'nin tarihsel olarak geçmişinin Mançurya'da kamp kurmuş gerillalardan oluşan bir grup Çinli ve Koreli komünistin Japon işgaline yönelik savaşı ile başladığı belirtilmektedir. Ancak daha da geriye gidildiğinde Kore tarihinin M.Ö. 2333 senesinde kurulduğu ortaya çıkmaktadır. Mançurya ve Kuzey Kore bölgesinde ilkel bir şekilde hayatlarını sürdüren kabileler içerisinde Tangoon adındaki kişinin kendisini yüce biri gibi tanıtması ve belirli bir etkinlik kazanmasıyla birlikte kabileler arasındaki düşmanlığı ortadan kaldırmasının ardından birleşmenin temellerini atmaya

girişmiştir. Böylelikle kabileler arasında kendi otoritesini kullanarak birleşmeyi sağlamış ve Kore'nin oluşumundaki ilk adımı atmıştır (Adıbelli, 2012: 13).

Ardından ise Japonya ve Çin gibi büyük imparatorlukların etkinliğini gösterdiği yıllar kendisini göstermiştir. Mançurya'nın önemi Kore için bilindiği gibi Japonya için de ele geçirilmesi gereken yerlerden biri olmuştur. Buna ek olarak Japonya'nın Asya'yı işgali için en önemli alanlardan birisi olan Mançurya'da 1931 yılında "Mançurya Hadisesi" gerçekleşmiştir. Japonların imparatorluklarını genişletme hamlelerinden biri olan bu olay, Japonların demiryollarının Çin tarafından bombalandığını iddia etmesi üzerine Çin'e saldırmasıyla idrak etmiştir. Bu olayın ardından Japonların dikkatini Çin'e yöneltmesiyle birlikte Kim İl-Sung da kendisini göstererek Çin Komünist Partisi'ne üye olmuştur. Bu esnada ise Mançurya ve Çin'e yönelik olarak yaptığı askeri hareketleri meşrulaştırmak için Mançurya Hadisesi'ni kullanan Japonya ise saldırılarını sıklaştırarak etkinliğini artırmıştır. İşte bu esnada Japonya karşıtı hareketler kendisini göstererek öncelikle Çin Komünist Partisi, Mançurya'da bulunan gerilla gruplarının Japonlara yönelik olarak örgütlenmesini istemiştir. 1936 yılına gelindiğinde ise Kim İl-Sung'un da bulunduğu bu gerilla grupları Japonya karşıtı *Kuzeydoğu Birleşik Ordusunu* kurarak direniş hareketlerini başlatmışlardır. 1937 yılında Çin-Japon Savaşı ile birlikte pek çok direnişçi hayatını kaybetmiş ancak Kim İl-Sung gerilla taktiklerini en iyi şekilde kullanarak hayatta kalabilmiştir. Sovyetler Birliği'ne giderek oraya kaçan diğer gerillaları yeniden örgütlemiş ve Koreli komünistlerin temsilcisi olan Kim, Mançurya'da gösterdiği askeri cesaret ve önderlik özerlikleriyle gerilla üyeleri tarafından lider seçilmiştir. Bu gelişmelerin sonucunda 15 Temmuz 1945 tarihinde Kore Japonya'dan kurtarılarak ikiye bölünmüş ve kuzeyini Sovyet güçleri, güneyini ise Amerikan güçleri işgal etmiştir (Adıbelli, 2012: 84-87).

Bu çerçevede belirtmek gerekir ki Koreli gerillalar uzun zamandır bağımsızlık ve özgürlük arayışı içerisinde olmuşlardır. Yüksek bir vatansever duygusuyla savaşan Koreli gerillalar, Sovyetlerle ilişki halinde olup ideolojik temellerini kurmuşlardır. Bu unsura ek olarak vatansever duygularının yanında komünist fikirlere de tümüyle sahip çıkan Koreliler, ideolojik temellerine dayanarak Japon işgaline karşı durmaya çalışmışlardır. Böylesi bir ortamda Japonya'ya yönelik olarak yürütülen direniş mücadelesinde bir gerilla lideri yükseliş göstermiştir. Bu lider ve “ulusuna düşkün olan kişi” Kim İl-Sung'tur. Kim İl-Sung bütün gerilla yaşamı süresince ulusunu bağımsızlığa kavuşturmanın hedefinde olan bir lider olarak ön plana çıkmış ve kendisini göstermiştir. Bu süre zarfında Sovyet ve Çinli danışmanlardan askeri alanda her yönden yararlanmış ve ideolojik zeminde de başarı yakalamıştır (Adıbelli, 2012: 5).

4.2 Kore'nin Özgürleştirilmesi İdeali: Kim İl-Sung ve Kore Savaşı

Kim İl-Sung'un sürekli olarak dile getirdiği fikirleri iki Kore'nin de birleşmesi ve tek bir çatı altında yaşamasıydı. Emperyalist güçlere duyduğu öfke, Güney Kore'nin bu güçlerin etkisinin altında olması ve ideolojik çekişmeler, savaşın bir nevi habercisiydi. 15 Aralık 1949'da Kore İşçi Partisi'nin Merkez Komitesi, Kore sorununa yönelik olarak Kim İl-Sung'un önemli görüşlerini içermiştir. Kim İl-Sung genel kurulda yaptığı toplantıda şunları belirtmiştir:

“ (...) Amerikan emperyalistleri ile direkt temasa gelerek gerici güçlere karşı çok şiddetle savaştığımız koşullar altında tüm parti kuruluşları ve parti üyeleri, özellikle emperyalistlerin ve onların yordakçılarının casuslarını ve ajanlarını partimize gizlice sokabilecekleri olasılığına karşı uyanık olmalıdırlar. Şimdi savaştığımız düşmanlar çok kurnaz ve alçaktırlar. Güney Kore kukla kliği, hilekar

Amerikan emperyalistlerinin himaye ettiği ajanlarının, aşağılık Japon emperyalistlerinin ajanlarının ve Çang Kay-şek kliğinin pespaye casuslarının bir barınağıdır. Amerikan emperyalizminin direkt yönetimi altında, kurnaz ve hilekar casusluk, devrimci güçlerimizi bölmek amacıyla yıkma ve sabotaj ve ülkenin birleşmesine engel olma fesatları ile uğraşmaktadır. (...)

(...) Marksizm – Leninizm prensiplerine sıkıca sarılarak bütün parti üyeleri; tüm fırsatçı, fesatçı ve burjuva milliyetçiliği fikirlerini reddetmeli, kendilerini Marksizm – Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi fikirleriyle donatmalı ve geniş emekçi kitlelerin ülkenin bağımsızlığı, birleşmesi ve demokrasi için mücadelelerinde öncülük rolünü eksiksiz yerine getirmelidir. Kore İşçi Partisi, konferansın kararlarını Marksizm – Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi bayrağını taşıyarak ülkemizin gerçekleriyle uyumlu biçimde uygulamak için elinden gelen her şeyi yapacaktır. Tüm Kore halkını ve ülkemizin vatansever ve demokratik güçlerini Cumhuriyetin bayrağı altında sağlam bir şekilde birleştirmek için parti, Amerikan emperyalistlerine ve hain Syngman Rhee kliğine karşı daha inatla savaşacak ve ülkenin barışçı yoldan birleşmesi ve dünya barışının pekiştirilmesi mücadelesinde kendisine verilen ödevleri şerefle yerine getirecektir (Adıbelli, 2012: 127-138).

Görüldüğü üzere Kim İl-Sung, açıklaması ile Batı emperyalizmine karşı duyduğu öfkeyi ve Güney Kore'ye yönelik olarak Güney Kore'yi himaye altına almak isteyen güçlere karşı olan duruşunu ve Kore halkını tek bir bayrak altında birleştirmenin önemini belirtmiştir. Ayrıca ideolojik duruşu olan Marksizm – Leninizm ve proletarya bayrağı vurgusu yaparak hem Sovyetler Birliği'nin Kuzey Kore'ye olan desteğini hem de ülkesinin ideolojik zeminini ortaya koymuştur. Lakin Güney Kore'nin birleşmeye yanaşmaması ihtimalinin her zaman farkında olan Sung, savaş ihtimaline karşı her türlü tutumu sergileyeceğini de söylemiştir.

25 Haziran 1950'ye gelindiğinde Kuzey Kore Hükümeti, Güney Kore Hükümetine ultimatö vererek, bütün Kore'nin komünist yönetimi altında birleşmesini, tek hükümet ve tek ordunun olacağını, Güney Kore Hükümeti üyelerinin Kuzey Kore'ye verilmesini ve Birleşmiş Milletler'in Kore'de bulunan komisyonu, yabancı askerleri ve siyasi üyelerinin ülkeden ihraç edileceğini

belirtmiştir. Elbette ki, Güney Kore tarafından bu görüşler reddedilerek savaşın başlangıç sinyalleri verilmiştir (Adıbelli, 2012: 139).

25 Haziran 1950’de resmen başlayan Kore Savaşı, dönemin iki önemli gücü olan Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği’nin Soğuk Savaş döneminde birbirlerine karşı yaşadıkları ideolojik çekişmenin ilk sıcak çatışması olarak tarihte önemli bir yere sahiptir. Öyle ki taraflar da Kore Savaşı’nın yapabileceği tahribatın ideolojik etkisinden çok daha önemli ölçüde büyük felaketler içerebileceğini düşündüklerinden 1953 yılına gelindiğinde ateşkes yapılmıştır. Böylelikle yarımada için daha önceden belirlenmiş olan 38. Paralel, Kuzey Kore ve Güney Kore için bir sınır olmuştur (Oran, 2001: 547).

4.3 Kuzey Kore’nin Ulusal Kimliği Ve Totaliter Rejiminin Temelleri: Juche İdeolojisi

Kuzey Kore milliyetçiliğinin temelini oluşturan en önemli unsur Juche ideolojisidir. Juche, Kim İl-Sung tarafından oluşturulan bir ideolojidir ve ülke çapında benimsenmiştir. Ülkenin en önemli unsuru olan Juche, milliyetçiliği pekiştirdiği gibi yıllar boyunca Kim ailesinin totaliter rejimi muhafaza etmesinde de etken bir unsur olmuştur.

Juche felsefesi, Kore Savaşı’ndan sonra Kim İl-Sung’un öne sürdüğü bir akım olarak ortaya çıkmıştır. Akım olarak öne çıkmadan önce Kim İl-Sung, ülkesini iyi bir temelde kurmak istiyordu. Bu bağlamda savaşın ardından Kim İl-Sung, kalkınma girişimlerine başlayarak Sovyetler ve Çin’den yardımlar almıştır. Devleti örgütlü ve

disiplinli bir devlete dönüştürmek için siyasi yapılanmaya girişen Kim İl-Sung, kendi tek adamlığını sağlama almak istemiştir. Bu çerçevede 1953 yılında kendi iktidarını pekiştirmenin bir aracı olarak *Juche* felsefesini oluşturmuştur. *Juche* bu aşamada, Marksist-Leninist fikirlerin bir uygulama alanı olarak da algılanmıştır. Ancak *Juche*'nin temel vurgu noktası “ülkenin kendine yeterliliğini” ifade etmesidir. Bu noktadan sonra Kim-İl Sung, *Juche* düşüncesini ülkenin merkezine yerleştirerek *Juche*'yi Kore komünizminin değişmez bir parçası haline getirmiştir (Çolakoğlu, 2009: 23).

Tarihsel gelişim olarak *Juche*'nin geldiği noktaya bakıldığında savaş sonrası olan dönemdeki duruşu da önem arz etmektedir. Öyle ki Kore bölündüğünde güney kısmı “Kore Cumhuriyeti” yani Güney Kore, kuzeyi ise “Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti” olarak Kuzey Kore ortaya çıkmıştır. Güney Kore, Batı'nın kapitalist ve demokratik fikirlerini benimserken Kuzey Kore, komünist ideolojiyi savunmuştur. Ancak Sovyetler Birliği'nin 1991'de dağılmasıyla birlikte komünizm de bir çözülme yaşamıştır. Lakin Kuzey Kore'ye bakıldığında Soğuk Savaş sonrası dönemde komünist yönetimin hiç bitmediği görülmektedir. Öyle ki *Juche* ideolojisi ile birlikte Kim İl-Sung'un siyasal ve toplumsal felsefi akımı kendisinden sonra da devam etmiştir (Suhr vd. 2011: 4)

4.3.1 *Juche*'nin Özellikleri Ve Milliyetçilik Bağı

Juche ideolojisi temel olarak ülkenin siyasal yapısını sağlama almayı ve ekonomik ve askeri olarak kendi kendine yetebilecek durumda olmasını amaçlamaktadır. Siyasal zeminde “Kim Hanedanlığı”nın kendi iktidarını

oluşturmada ve bunu devam ettirmede Juche ideolojisi önemlidir. Öyle ki Juche teriminin eş anlamı, ideolojiye adını veren Kim İl-Sung'dan gelmekte ve “*Kimilsungism*” olarak bilinmektedir. Kuzey Kore'nin devlet yapısını ve sosyalist unsurlarını ön plana çıkartan Kimilsungism daha sonra Juche olarak anılmaya başlanmıştır (Suhr vd 2011: 8).

Bu çerçevede Juche'nin milliyetçilik ile bağının daha net anlaşılabilmesi için Kim İl-Sung'un hükümetin başına geldiği döneme bir kez daha bakılması gereklidir. Bu aşamada Kore Halk Ordusu'nun önemi çok büyüktür. Çünkü 1948 yılında Kore Halk Ordusunun oluşturulmasında aktif rol alan Kim, orduyu kendi siyasi iktidarının güç kaynağı haline getirmiştir. Dolayısıyla ülkede bulunan diğer Koreli siyasi gruplar askeri yönden Kim'e karşı çıkıp meydan okuyamamıştır. Bununla birlikte Juche'yle bağlantılı olarak Kim'i etkileyen ideolojik unsurlar ilk başta milliyetçilik olmuştur. Marksizm, Leninizm, Stalinizm ve Maoizm'den de büyük ölçüde etkilenmiş ve milliyetçi düşünceler böylesi ideolojik zemin içerisinde gelişmiştir. Babası da sıkı bir milliyetçi olan Kim İl-Sung, arkadaşları tarafından da milliyetçilik alanında çok destek görmüştür (Adıbelli, 2012: 88).

Görüldüğü üzere Juche ideolojisiyle Kuzey Kore totaliter bir yapıya sahiptir. Öyle ki Kuzey Kore nüfusu birer silah, kalıcı bir mobilize askeri yapıya ya da bu amaçla iktidar tarafından araç olarak kullanılmaktadır. Buradan da anlaşıldığı üzere Kuzey Kore askeri güce çok önem vermekte ve “*Songun*” – “önce ordu” - “*military first*” ile de rejimin askeri politikası belirgin olmaktadır (Juetten, 2008: 21).

Bu çerçevede Juche'nin temel özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- *Ülkenin Bağımsız Duruşunun Sürdürülmesi*: Genel amaç itibariyle ulusun bağımsızlığının sürdürülmesi. Juche ideolojisinin prensipleriyle lider,

politikada bağımsızlığı, ekonomide kimseye muhtaç olmamayı ve ulusun savunulmasında kendine yeterliliği sağlamalıdır.

- *Politikada Bağımsızlık*: Temel amaç halkın egemenliğini sağlamak ve ulusal bağımsızlıktır. Bu bağlamda politik çıkarlar bu unsurlar etrafında şekillenmeli ve halkın ve ulusun çıkarları korunmalıdır.
- *Ekonomide Hiçbir Güce Bağlı Olmamak*: Kim İl-Sung'un belirttiği gibi ekonomik yapılanma içerisinde her birey kendi gücüne güvenmeli ve hiçbir yönden dışa bağımlı olunmamalıdır (Quinones, 2008: 3).

Görüldüğü üzere Juche ideali, Kuzey Kore'nin temel yapıtaşını oluşturmaktadır. Sürekli olarak milliyetçi tavrını öne süren Kim ailesi, Kim İl-Sung başta olmak üzere bu yapısını sürdürmüştür. Öyle ki Çolakoğlu'nun da belirttiği gibi Kuzey Kore her zaman bağımsız bir yapıda olmayı istediği için hiçbir zaman Sovyetler Birliği'nin veya Çin'in askeri ya da siyasi blok yapısı içerisine girmemiştir. Juche ideali de tümüyle Kim İl-Sung'un kendi karakteriyle ilişkili olduğunda Kuzey Kore bu felsefi düşünceyle yapılanmaya başlamıştır (Çolakoğlu, 2009: 209).

4.3.2 Kuzey Kore'nin İdeolojik Altyapısı ve Liderlerin Politikalarına Genel Bir Bakış

Kuzey Kore'nin ideolojik altyapısının temellerini atan Kim İl-Sung, tarihsel süreç içerisinde geçmişinden gelen ideolojik unsurlardan çok etkilenmiştir. 1931 yılında Kim İl-Sung Çin Komünist Partisi'ne üye olarak Japonlara karşı direnişte ve oluşturulan gerilla gruplarının oluşturulmasında etken rol almıştır. Ardından ise gerilla gruplarının lideri olarak seçilmiş ve Japonlara karşı direnişi sürdürmüştür.

1940 yılında Sovyetler Birliği'ne giden Kim İl-Sung, burada diğer gerilla grupları ile Sovyetler Birliği'nden düzenli ordu eğitimi, askeri istihbarat, asker eğitimi gibi alanlarda eğitim almıştır. Koreli komünistlerin temsilcisi olarak görülen Kim, 1945 yılında Moskova'da Sovyet Komünist Partisi Politbüro üyesi olan Andrei Zhdanov ile tanışmış ve ilişkilerini geliştirmiştir. Bu aşamadan sonra siyasi faaliyetlerine Sovyetler Birliği içerisinde başlayan Kim, Kuzey Kore'de komünist bir parti kurmak için çalışmalarına girişmiştir. Böylelikle Kore Komünist Partisi kurulmuş ve kısa bir süre sonra Kuzey Kore İşçi Partisi ismini almıştır. Bu çerçevede ideolojik düşünce olarak Marksizm ve Leninizm'den etkilendiğini belirtilen liderin, Marksist ve Leninist eserleri ilk kez ortaokulda okuduğu vurgulanmaktadır (Adıbelli, 2012: 86-91).

Marksist ve Leninist ideolojik düşünceler çerçevesinde Kim İl-Sung, ilk olarak Japon emperyalizmine karşı geleceğini ve Kore'de proletarya gücünü iktidara taşımayı hedeflemiştir. Ayrıca Maoizm fikri de Kim İl-Sung da ayrı bir yere sahiptir. Çin Komünist Partisi içerisindeyken Maoizmi öğrenen Kim İl-Sung, buna ek olarak stratejik bilgiler edinerek Birleşik Cephe politikasını tecrübe etmiştir. Böylece bütün halkın bağımsız ve demokratik bir devletin kurulması için herkesin katılım göstermesini belirtmiştir. Bütün bu unsurlara ek olarak Stalinizm'in ise Kim İl-Sung üzerinde etkisi çok fazla olmuştur. 1948 yılında Sovyet güçlerinin Kuzey Kore'den çekilmesi sürecine kadar ülkede Sovyetleştirme dönemi olmuştur. Böylelikle Kuzey Kore'de Sovyetler Birliği model alınarak Rusça kitap ve dergiler Kore diline çevrilmiştir. Ayrıca Kim İl-Sung, kalkınma modelini geliştirirken de Stalin'den esinlemiş ve ağır sanayiye yönelik olarak ekonomik kalkınma modeli geliştirmiştir (Adıbelli, 2012: 111-112).

Kuzey Kore'nin oluşmasının ardından Kim İl-Sung ile birlikte ortaya çıkan Juche ideolojisi, Kore Savaşı'nın ardından şekillenmeye başlamıştır. Sadece iç politika anlayışında değil aynı zamanda dış politikada da ABD başta olmak üzere emperyalizm karşıtlığı vurgulanmaya başlanmıştır. Bu bağlamda Juche ideolojisi de Kuzey Kore'ye politika yapmada zemin hazırlamış ve kendi kendine yetebilirlik ve ekonomik bağımsızlık unsurları öne çıkmıştır. Ayrıca askeri açıdan Sovyetler Birliği ve Çin'den destek sağlanmıştır. 1950'li ve 1960'lı yıllardaki uluslararası alandaki değişiklikler Kuzey Kore'yi Juche ideolojisi altında birtakım politikalar oluşturmaya zorlamıştır. Stalin'in ölmesiyle birlikte Kim İl-Sung, Juche ideolojisini öne koymuş ve Kuzey Kore'nin kendi problemlerini dışarıdan destek almadan kendisinin çözmesi gerektiğini belirtmiştir (Waldenström, 2005:11).

1956 yılında Kuzey Kore her alandan yardıma ihtiyaç duymasına rağmen Sovyetler Birliği Kuzey Kore'ye karşı askeri ve ekonomik yardımlarını azaltmıştır. Buna karşılık Kim İl-Sung, artık eskisi gibi komünist devletlere tümüyle güvenilmeyeceğini anlamış ve Juche ideolojisinin *Charip* adı verilen ekonomide bağımsızlık ve kendi kendine yetebilme politikasını ortaya koymuştur. Charip politikası ekonomide ülkenin kendi kapasitesiyle ayakta durmasını ifade ederken bir diğer yandan emperyalist karşıtı duruşu da güçlendirmiştir. Öyle ki emperyalist güçlerin ekonomik olarak baskın olduklarında özellikle Güney Kore içinde emperyalist güçlerin ekonomik yardımları dikkat çektiğinde, Kuzey Kore kendisine yetebilecek bir ekonomik yapılanma yoluna gitmiştir (Waldenström, 2005)

8 Temmuz 1994 yılında Kim İl-Sung'un ölmesinin ardından Juche politikası yeni bir döneme giriş yapmıştır. Bununla birlikte Kim İl-Sung'un ölmesiyle uluslararası toplum, Kuzey Kore'nin nasıl bir politika izleyeceğini bilememiştir. Bütün bu bilinmezliğin aksine Kim Jong-İl başarılı bir yönetim izlemiş ve liderlik

vasfını sürdürmüştür. Öte yandan 1990 yılında Sovyetler Birliği ve Çin'in Güney Kore ile olan ilişkilerini normalleştirmeye başlamasıyla birlikte Kuzey Kore dış politika bağlamında iyice tecrit edilmiştir. Ayrıca ekonomi ve enerji alanlarındaki kısıtlılıklarla birlikte gıda kıtlığının da kendisini göstermesiyle birlikte Kim Jong-İl politika bağlamında harekete geçmeye başlamıştır. Bu bağlamda Kuzey Kore'nin o dönemde maruz kaldığı politikalara ve ülkesinin yaşadığı zorluklara tepkisi, Kim Jong-İl'i Juche ideolojisinde bazı değişikliklere itmiştir. Böylece Juche ideolojisi artık daha çok askeri duruş sergilemeye ve ulusal hayatta kalma stratejisine dönüşmüştür. Kim İl-Sung tarafından ilan edilmiş olan ordunun güçlendirilmesi politikasıyla Kuzey Kore lideri 1991 yılında Kuvvetler Komutanı unvanı almış ve ardından 1993 yılında Ulusal Savunma Komitesinin Başkanı seçilmiştir. O dönemde ülkenin istikrarsız bir duruş sergilemesini istemeyen ebedi başkan Kim İl-Sung, yaşadığı son zamanlarında oğlu için gerekli düzenlemeleri yaparak ülkenin en önemli gücü olan orduyu tümüyle Kim İl-Sung'a aktarmıştır. Bunu yaparak totaliter rejimin hayatta kalmasını hedeflemiştir (Waldenström, 2005: 17).

4.3.3 Kuzey Kore'nin Üçüncü Dünyaçılık Politikası ve Kalkınma Girişimleri

1960'lı ve 1970'li yıllarda Kuzey Kore eşi benzeri görülmemiş şekilde dışa doğru bir açılma yapmıştır. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda aktif lobicilik ve bazı birimlerinde yer almakla birlikte en önemli girişimi Üçüncü Dünya ile kurmuş olduğu başarılı diplomatik ilişkilerdir. Uzun bir süre boyunca Sosyalist blok içerisinde yer alan Kuzey Kore, kendi kabuğunu 1970'lerde kırmaya başlamıştır. Her ne kadar Juche ideolojisi ile bazı alanlarda ters düşse de, uluslararası sistem ve

küresel ekonominin gerekliliklerinin de farkında olan Kuzey Kore, uluslararası alanda dışa açılmaya başlamıştır (Armstrong, 2009: 1).

1970'lere kadar Kuzey Kore'nin dış ticaretinin neredeyse yüzde 90'ı diğer komünist ülkelere karşı olmuştur. Ancak Kore Savaşı sonrasında gerek Sovyetler Birliği'nin gerek ise diğer komünist blok ülkelerinin yardımlarında olan azalmalar Kuzey Kore'yi diğer komünist olmayan ülkeler ile ticaret yapmaya itmiştir. Bu bağlamda Kuzey Kore'nin ticaret alanında yatırım yaptığı ilk ülke Japonya olmuştur. Her ne kadar diplomatik ilişkiler çok iyi olmasa da ticaret alanında ortak bir zemin yakalayabilmişlerdir. Bu çerçevede Japonya ile olan ticaret 1960'lar boyunca ve sonraki on senede devam etmiştir. Ardından OPEC petrol krizinin 1973 yılındaki etkisi ticaretin düşmesine sebep olmuş ve Kuzey Kore başka ülkelere yönelmiştir. Bu bağlamda Kuzey Kore özellikle 1970'li yıllarda olmak üzere kendisini Üçüncü Dünya'nın gelişen model ülkesi olarak göstermeye başlamıştır. Kuzey Kore o dönemde bu model için çok uygun bir konumdaydı zira Juche politikasıyla vurguladığı otonomi, bağımsızlık ve kendi kendine yetebilme söylemleri onu bağımsız bir konuma taşıyordu. Öyle ki Kim İl-Sung Kore devrimine vurgu yaparak, Juche'nin partinin bir politikası olduğunu belirtmiştir (Armstrong, 2009: 3).

Bu aşamadan sonra 1960 ve 1980'li yıllar arasında Kuzey Kore bağımsız duruşu ile İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kolonyal düzenden kurtulmuş olan ülkeler için kendi ayakları üzerinde durması açısından bir örnek teşkil etmiş ve bu ülkeler için çekici bir konuma gelmiştir. Hatta Kim İl-Sung kendisini bağımsız Üçüncü Dünya ülkelerinin lideri olarak göstermiş ve ülkesinin bu durum için çok uygun olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda Afrika ülkelerinden Asya ve Latin Amerika ülkelerine kadar diplomatik ilişkilerini ilerletmeyi hedeflemiştir (Armstrong, 2009: 3-4).

Aşağıdaki tabloda ise Kuzey Kore'nin 1971 ve 1980'li yıllardaki diplomatik ilişki kurduğu ülkeler yer almaktadır.

Tablo 1: Kuzey Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin 1971 -1980 Yılları Arasında Diplomatik İlişki Kurduğu Ülkeler

1971: Yugoslavya, Suriye, Malta

1972: Kamerun, Ruanda, Şili, Uganda, Senegal, Yukarı Volta, Pakistan, Madagaskar, Zaire

1973: Togo, Benin, Gambiya, Mauritius, İsveç, İran, Arjantina, Finlandiya, Norveç, Malezya, Danimarka, İzlanda, Bangladeş, Hindistan, Afganistan, Angola

1974: Libya, Gabon, Kosta Rika, Gine Bissau, Nepal, Gana, Laos, Avustralya, Ürdün, Nijer, Jamaika, Venezuela, Botsvana, Avusturya, İsviçre

1975: Fiji, Portekiz, Tayland, Kenya, Burma, Etiyopya, Mozambik, Tunus, Sao Tome ve Principe, Yeşil Burun Adaları, Singapur

1976: Nijerya, Papua Yeni Gine, Seyşeller

1977: Barbados

1978: Samoa

1979: Granada, Nikaragua, Saint Lucia, Dominik Cumhuriyeti

1980: Zimbabwe, Lesotho, Meksika

Görüldüğü üzere bütün bu ülkeler, Kuzey Kore'nin 1971 ve 1980 yılları arasında diplomatik ilişki kurduğu ülkelerdir. Kuzey Kore bu bağlamda Üçüncü Dünya Ülkelerine model bir ülke olmayı hedeflemiş ve aynı zamanda Juche ideolojisini tanıtmış ve teşvik etmiştir (Armstrong: 2005: 4). Buradan hareketle

belirtmek gerekir ki Kuzey Kore, Üçüncü Dünya Ülkeleri ile diplomatik ilişki kurarak hem totaliter rejimini ve özelliklerini diğer ülkelere göstermiş hem de Juche ideolojisini milliyetçilik temelinde nasıl kullandığını vurgulamıştır. Bu bağlamda Kuzey Kore, bağımsız duruşunu milliyetçi ulusal kimliği ile destekleyerek hem kalkınma ve dışa açılım politikalarına yön vermiş hem de bu ülkelere model olmayı amaçlamıştır.

4.4 Kuzey Kore’de Ulusal Kimliğin Ve Totaliter Rejimin Kendisini Yeniden Üretmesi

Kuzey Kore’de ulusal kimlik ve totaliter rejim, kendisini temel olarak milliyetçilik üzerinden yeniden üretmektedir. Daha önceki bölümlerde görüldüğü gibi Kim ailesi ulusal kimliğini Juche ideolojisi üzerinden oluşturmuş ve totaliter rejimini ve devamlılığını ise milliyetçilik üzerinden sağlamıştır. Günümüze gelen sürece kadar bağımsızlık, kendi kendine yetebilme ve bir ulus olarak ayakta durmanın vurgusunu yapan Kuzey Kore, milliyetçiliğin birçok unsur üzerinden pekiştirmekte ve devamlılık kazandırmaktadır. Elbette Kuzey Kore’nin milliyetçiliğini gösterdiği pek çok alan bulunmaktadır. Ancak önemli olan unsur, çalışmanın odak noktası olan ulusal kimliğin ve totaliter rejimin kendisini yeniden nasıl ürettiğidir. Dolayısıyla çalışmanın bu aşamasına kadar milliyetçilik zemini, Juche ideolojisi ve Kuzey Kore’nin genel yapısı ele alınmış bu aşamadan sonra ise ulusal kimliğin ve totaliter rejimin kendisini yeniden ürettiği ortaya konacaktır.

4.4.1 Totaliter Rejimin Araçları

Kuzey Kore’de Kim rejiminin iktidarda kalabilmesi, gücünün devamlılığını sağlayabilmesi ve totaliter yapısını sürekli olarak yeniden üretebilmesini sağlayacak araçları bulunmaktadır. Aynı şekilde ulusal kimliğin de bu unsurlardan aynı şekilde yararlandığı ve milliyetçilik üzerinden kendisini oluşturduğunu söylemek mümkündür. Bu aşamada Kuzey Kore totaliter rejim yapısında pek çok önemli unsur barındırmaktadır.

Kim hanedanlığının totaliter rejimi; kısıtlayıcı toplumsal politikalar, fikirlerin ve bilginin manipüle edilmesi ve güç kullanımı unsurlarını elinde bulundurarak rejimin gücünü korumasını sağlamıştır. Buna ek olarak toplumsal sınıfların muhtemel bir isyan çıkarmalarına engel olmayı ve insanların iktidara yani rejime olan bağımlılığını sürekli olarak devam ettirmeyi hedeflemişlerdir (Byman ve Lind 2010: 47).

Bu aşamada Kuzey Kore’nin milliyetçi söylemleri de büyük önem taşımaktadır. Örneğin; “Ulusal Dayanışma Söylemi” (National Cooperation Discourse-*Minjok Gonjo*) Kuzey Kore’nin Güney Kore’ye yönelik olarak 2000’li yıllarda oluşturduğu bir güvenlik söylemidir. Bu politik söylem ile Kuzey Kore ulusal kimliğini başta Güney Kore üzerinde olmak üzere bütün dünyaya göstermeye çalışmıştır. Bu amaçla Kore Yarımadasında Pyongyang rejimi meşru bir zemin oluşturmak istemiştir. Dolayısıyla Ulusal Dayanışma Söylemi ile Kuzey Kore’nin hedefi ilk olarak “biz” ve “onlar” ayrımını Güney Kore üzerinde uygulamak olmuştur. Bu doğrultuda “diğer” – “öteki” Kore, Güney Kore olmakta ve hatta ABD’yi de bu kategoride sıralamaktadır. Bu yönde oluşturulan Ulusal Dayanışma Söylemi, sadece Güney Kore’ye yönelik bir dış politika unsuru değil aynı zamanda

Kuzey Kore'nin ulusal kimliğindeki bir özelliği de yansıtmaktadır. (Cho, 2011: 311-313).

Kuzey Kore bu noktada “ötekileştirme” yaparak Güney Kore’yi dışlamakta ve öteki konumuna getirerek kendi milliyetçiliğini öne çıkartmaktadır. Ancak gelişmelere Güney Kore ve diğer ülkeler açısından bakıldığında ise “öteki” olan Kuzey Kore olmaktadır. İşte bu aşamada milliyetçiliğin en önemli unsuru devreye girmektedir ve bu da banal milliyetçiliktir. Daha önceki bölümlerde belirtildiği gibi banal milliyetçilik; faktörler, olaylar, olgular, ulusal gösteriler, fark edilmeyen gelişmeler lakin yine de günlük hayata etki eden olaylar olarak kendisini göstermektedir (Billig, 2003).

Kuzey Kore örneğinde ise uluslararası arenada öteki durumuna getirilmiş olan ülke, aslında yine bir bakıma kendi milliyetçiliğine vurgu yapmaktadır. Banal milliyetçiliğin vurgu noktası olan unsur, banal milliyetçiliğin en önemli sözcüklerinin ilk bakışta fark edilmeyen mini sözcüklerle dolu olmasıdır. Billig, “biz”, “onlar”, bu” gibi sözcükleri dilsel terimde “deixis” olarak adlandırır ve sözcüklerin nasıl anlamlar kazandığını ve anlamları nasıl birbirleri üzerinden taşıdıklarını açıklar. Bu bağlamda tıpkı işaret sözcüklerinde olduğu gibi “deixis” ile belirli bir işaret ile dikkatler bir noktaya çekilir ancak asıl ilgi çekilmesi istenen “ötekidir”. Dolayısıyla Billig çalışmasında; siyasi söylemlerdeki, gazetelerdeki ve günlük yaşantılardaki olaylar ve davranışlarda bulunan küçük nüanslara dikkat çeker ve “ben”, “sen”, “biz”, “onlar” sözcüklerinin nasıl “Yurt Deixisi” içerisine eklendiğini ve bu durumun insanlara ne şekillerde yansıtıldığını belirtmiştir (Billig, 2003: 112-125).

Görüldüğü üzere Kuzey Kore bu ötekileştirme unsurlarını en iyi şekilde kullanarak gerek Güney Kore'yi gerekse ABD'yi "onlar" konumuna koyarak kendi ulusal kimliklerini şekillendirmektedirler. Öyle ki Kuzey Kore, "biz" olgusu altında tek bir Kore'nin, ABD'ye ve onun kukla devletlerine karşı durabileceğini belirtmiştir. Ayrıca herhangi bir düşman güce yönelik olarak "biz" olgusu üzerinde durup bu olguyu ulusal kimliklerinin bir parçası haline getirmekte ve ulusal kimliklerini yeniden yapılandırmada kullanmaktadırlar (Cho, 2011: 327).

4.5 Kuzey Kore'de Propagandanın Kullanımı Ve Kim Rejimine Etkileri

Propaganda tarih boyunca özellikle totaliter devletler tarafından kamuoyunu etkilemek ve yönlendirmek için kullanılmıştır. Kuzey Kore'de ise propaganda gerek ulusal kimliğin gerekse totaliter rejimin kendisini milliyetçilik üzerinden yeniden oluşturmasından kullanılan araçlardan birisi olmuştur ve olmaktadır.

Öncelikle belirtmek gerekirse, Kuzey Kore'nin propaganda kullanımındaki amacı rejimin her söylediği, yaptığı ve uyguladığı politikaların "doğru" olduğuna halkı inandırmak ve o doğrultuda yöneltmektedir. Bir diğer amacı ise totaliter rejimin iktidarda kalmasını sağlayabilmektir. Kim İl Sung'dan başlamak üzere Kim ailesi propagandanın her unsurunu kullanmışlardır. Öyle ki Kim İl Sung, haberler başta olmak üzere medyayı manipüle etmiştir. Bu bağlamda bütün Kuzey Kore halkı, iktidardan gelen doktrin temelli aynı bilgileri sürekli olarak almıştır. Buna ek olarak halkın, yabancı gazete, radyo ve televizyon yayını gibi unsurlara erişimi olmadığı için gelebilecek her türlü bilgi Kim rejiminden gelmektedir (Gill, 2012: 1-8).

Kuzey Kore’de propaganda örneği olarak ön plana çıkan unsurlardan birisi Mançurya’daki Japon karşıtı ayaklanmadır. Buna göre Kim İl-Sung’un mitolojisi, Japon karşıtı gerilla hareketinde ve anti-emperyalist harekette öne çıkan mücadeleyi anlatmaktadır. Buradaki önemli husus, Kim’in ülkedeki konumunun doğuşunu ve “suryong” pozisyonunu haklı çıkartmasıdır. “Suryong” Kim İl-Sung’un oluşturduğu bir ideolojidir ve “ulusun güneşi” – ve “cumhuriyetin ebedi başkanı” anlamlarına gelmektedir. Kim İl-Sung öldükten sonra bile ulusun ebedi başkanı olarak görülmektedir ve Kuzey Kore ailesinin başı olarak bütün ulus tarafından saygı duyulmaktadır. Dolayısıyla Kim İl-Sung, Kuzey Kore ulusunun sembolü olarak yer etmiştir (Byman ve Lind, 2010: 52).

4.5.1 Askeri Propagandanın Kullanımı

Kim rejiminin kullandığı en önemli otorite ve propaganda araçlarından biri askeri gücüdür. Korece “songun” – “ilk önce ordu” olarak belirtilen politika, Kim İl-Sung’dan sonra Kim Jong-İl ile de ilişkilendirilen bir unsur olmuştur. Kim Jong-İl, ulusal savunmanın önemini “songun” politikası ile vurgularken zaman zaman “ilk önce ordu” olgusunu bir ideoloji gibi de kullanmıştır. Öyle ki Kim rejimi, bütün toplumun askerileştirilmesinin ve/veya askeri düşünce biçiminin olmasının rejimin devamını ve ülkenin istikrarını sürdürmesinde önemli bir etken olacağını düşünmektedir. Ayrıca rejim, yaptığı açıklamalarda hiçbir zaman nükleer silahlarını saklama gereği hissetmemiş, tam aksine açık bir şekilde ortaya koyarak ulusal kimliğine uluslararası arenada tanınırlık kazandırmak istemiştir (Gill, 2012: 27-28).

Kim ailesinin totaliter rejimini sağlam tutmak için üstte de belirtildiği gibi “songun” ideolojisine çok önem vermektedir. Askeri temelli her unsur büyük öncelik taşımakta

ve ulusal kimlik bir özelliğini de askeri yapıdan almaktadır. Bu gelişmelere ek olarak Kuzey Kore askeri propagandasında Amerikan karşıtı politikalar çerçevesinde de gelişmiştir. Bu bağlamda askeri milliyetçiliğin ordu üzerinden kurgulanması Kuzey Kore'nin ulusal kimliğini şekillendiren bir diğer unsurdur.

4.6 Milliyetçilik Ve Ulusal Kimliğin Ordu Üzerinden Üretilmesi

Japonya'nın 36 yıl boyunca sömürgesi altında yaşayan Kore, 15 Ağustos 1945 tarihinde özgürlüğüne kavuşmuş ancak daha sonra ideolojik ayrımlardan ve dış güçlerin baskılarından dolayı ikiye bölünmüştür. Juche ideali ile tam bağımsızlık ve kendi kendine yetebilme felsefesi benimsenmiş ve buna göre politikalar oluşturulmaya başlanmıştır. Bu aşamada Kuzey Kore için hiçbir zaman değişmeyen unsur milliyetçi söylemlerinden olan Amerikan karşıtlığı doktrini ve ideolojisidir. Rejimin devamlılığı ve toplumsal bütünleşme ve dayanışmanın sağlanmasında önemli bir etken olan Amerikan karşıtlığı doktrini, zamanla Amerikan karşıtı milliyetçiliği söylemini kazanmıştır (Kang, 2012: 9-10).

Amerikan karşıtı milliyetçilik Kuzey Kore'de öyle bir noktaya ulaşmıştır ki, Kim Jong-Un'un babasının ardından göreve gelmeden önce katıldığı gösterişli askeri geçitte Amerikan karşıtı gösterilere yer verilmiştir. Askeri geçitte sergilenen tanklar ve uzun menzilli füzelerin üzerinde yazan yazılar çok büyük dikkat çekmiş ve askeri milliyetçiliğin örneğini oluşturmuşlardır. Tanklar ve uzun menzilli füzelerinde üzerinde yazan yazıda: "ABD ordusunu yen, Amerikan askerleri Kore Ordusu'nun düşmanı" (Ntv Web Sitesi, 2010) yazılarak askeri propaganda üzerinden Amerikan karşıtı ulusal kimliği sergilenmiştir.

Görüldüğü üzere Juche ideolojisiyle gelişen Kuzey Kore’de “Songun” yani “ordu önce gelir” politikasında Amerikan karşıtı doktrin, kimlik inşasında önemli rol oynamaktadır. Bu noktada Kuzey Kore’nin kolektif hafızası da Amerikan karşıtı propagandayı şekillendirmektedir. Bu çerçevede Kuzey Kore’de kolektif hafıza ve Amerikan karşıtı propagandanın üretilmesi ve yaygınlaştırılması için bir dizi uygulama yapılmaktadır. En dikkat çeken durum ise sistematik olarak hayat boyu ABD ve Batı düşmanlığının bütün topluma eğitim aracılığıyla aşılmasıdır. Örneğin ilkokul ikinci sınıfa giden öğrencilerin 1986 yılındaki matematik kitaplarında “Son ulusal özgürlük savaşında askerlerimiz 278 alçak Amerikan emperyalistini öldürmüş ve ortadan kaldırmıştır. Bununla birlikte Güney Kore’nin kukla askerleri de öldürülmüştür” diyerek aşırı bir askeri propaganda ve Amerikan karşıtlığı ve Güney Kore düşmanlığı yapılmıştır (Kang, 2012: 10).

Askeri milliyetçiliğin temellerinin atıldığı Kuzey Kore’de her birey en az bir askeri kuruluşun üyesi olmak zorundadır. Örneğin, lise öğrencileri her yıl en az 15 gün “Genç Kırmızı Koruyucular” - “*Young Red Guards*” içerisinde bulunmak ve gösteri yapmak durumundadırlar. *Young Red Guards*, ülkenin 1 milyonu geçen askeri gücünden bir tanesidir. Bu askeri güç *Suryong* sisteminin getirdiği bir unsurdur ve totaliter rejim tarafından sert bir şekilde yönetilmektedir (Sakai, 2016: 3). Ayrıca emekli askerler, eğitim ve rehberlik gibi askeri kurumlarda görev almaktadırlar. Öyle ki kız öğrenciler bile 6 aylık zorunlu askeri eğitimden geçmektedirler. Üniversitelerde ise askeri disiplinin yerleşmesi için üniversitenin kurum bölüm adları “tümen”, “karargah”, “alay” ve “tabur” gibi askeri terimlerle anılmaktadır. Hatta öğrenciler, askeri iletişim usulüyle kendinden üst konumda olanlara “evet efendim” şeklinde seslenmektedirler (Kang, 2012: 11).

Görüldüğü üzere askeri milliyetçilik Kuzey Kore içerisinde özellikle propagandalar aracılığıyla etkili olmaktadır. Bu çerçevede askeri milliyetçilik; ulusal kimliği oluşturma ve yeniden şekillendirme sırasında milliyetçilik temelli unsurları esas almaktadır. Dolayısıyla ulusal kimlik tanımlanırken, daha çocuk yaşta bireylerin asker temelli görüşlerle sorgusuz sualsiz totaliter rejime olan bağlılıkları ve emperyalist güçlere duyulan öfke ve düşmanlık vurgulanmaktadır. Milliyetçilik unsuru ve askeri yapı; propaganda, eğitim ve iktidarın söylemleriyle ulusal kimliği oluşturmaktadır.

4.7 Hatırlama-Unutma Diyalektiği İçerisinde Milliyetçilik Gelişimi

Billig, milliyetçiliğin hatırlatılması kapsamında hatırlama – unutma diyalektiğinin öneminden bahsetmektedir. Bu durum önemlidir zira, milliyetçiliğin hatırlanabilmesi için bir unutma sürecinin de olması gereklidir. Bu noktada banal milliyetçi unsurların devreye girdiğini belirterek kurulumunu tamamlamış olan devletlerde milliyetçiliğin banal bir biçimde hatırlama sürecine girdiğine değinmektedir. Millet olma sürecinde etken olan kudretini ve kutsallığını ön plana çıkararak devletler belirli bir süreden sonra tarihteki yerlerini “unutur” ve hatırlanma gereği hissederler (Billig, 2003: 50).

Bu çerçevede Billig, milliyetçiliğin hatırlanabilmesi için bir unutma sürecinin olması gerektiğinin altını çizmektedir. Bütün milletlerin kendilerine ait bir tarihe ve kolektif hafızaya sahip oldukları ve bu hafızayla birlikte bir unutma süreci de beraberinde gelmektedir (Billig, 2003: 111). Dolayısıyla Kore Savaşı gibi önemli bir kriz zamanında Kore içerisinde Kuzey – Güney ayrılması olmadan önce bir unutma sürecinin devreye girdiğini belirtmek mümkündür. Sonrasında her iki devlet de kendi

milliyetçiliklerini ortaya koyabilmek için çeşitli çalışmalara girmiştir ve Kuzey Kore özellikle “hatırlama” – “hatırlatma” unsurlarından yararlanarak ulusunu ve ulusal kimliğini yeniden oluşturmuştur.

Bu noktada görüldüğü üzere banal milliyetçiliğin devreye girdiği en önemli alanlardan birisi olan kriz zamanları, kendisini Kore Savaşı gibi önemli bir olayın olduğu anda göstermiştir. Dolayısıyla savaşın ardından bu kriz ortamını her iki devlet de kendi lehinde kullanmaya çalışmış ve farklı davranışlar sergilemişlerdir. Güney Kore, Batı odaklı bir algı içerisinde kendi yönetimini oluştururken, Kuzey Kore ise kendi ayakları üzerinde durabilmesi adına milliyetçiliğini öne çıkartarak kendine yetebilmesinin ve ulus olarak ayakta kalabilmesinin adımlarını atmıştır.

4.8 Totaliterlik ve Ulusal Kimlik İlişkisi

Totalitarizm; bir ideolojiye, bu ideolojiye kendini vermiş ve genellikle bir kişinin yönetiminde olan tek partiye, tam ekipmanlı gizli polise ve üç çeşit tekelci kontrole, kitle iletişim araçlarının kontrolüne, operasyonel silahların kontrolüne ve son olarak ekonomi dahil her türlü örgütlenmenin kontrolünü elinde bulunduran rejimin yapısına denmektedir. Buna ek olarak modern devlet, sahip olduğu her türlü olanak ile tekelci bir kontrol sağlamayı ister (Stewart, 2013: 31).

Bir başka bakış açısıyla totalitarizm; bütün bireylerin hep birlikte organize olduğu tek bir organik kimlik sistemini ifade etmektedir. Ayrıca her birey tek bir organik kimliğe sahip olacağı için, bireysel farklılıklar ve organikliği bozan özellikler tümüyle yok edilmelidir (Lim, 2009: 4). Hannah Arendt ise totaliterliği anlattığı eserinde iktidar özelinde “totaliter terör her türlü örgütlü muhalefet sona

erdiğinde ve totaliter iktidara sahip olan kişi, korkuya mahal olmadığını anladığında ortaya çıkar” demiştir (Arendt, 2014: 19).

Görüldüğü üzere totaliter rejim yapısında önemli unsurlar ön plana çıkmaktadır. Kuzey Kore örneğinde ise Kim Jong-İl’in kimliği önemli bir unsurdur. Zira Kim Jong-İl, kendine mahsus niteliklere sahiptir. Öyle ki bu özelliklerden en dikkat çekenini onun “totaliter toplumun lideri” olarak görülmesidir. Bu amaçla Kim Jong-İl temel hedef olarak siyasal güce erişmeyi ve onu korumayı hedeflemiştir. Bunu yaptığı takdirde totaliter toplumun lideri olarak görüldüğü için gücü devam ettirmede ve siyasal kariyerini sürdürmede kendisine zemin hazırlamış olmaktadır. Bu aşamada denilebilir ki Kim Jong-İl Kuzey Kore’de totaliter yapının geliştirilmesi için aktif bir şekilde rol almıştır (Lim, 2009: 5).

Totaliter yapıya ek olarak Kuzey Kore’nin totaliter yapısını milliyetçilik ve güvenlik söylemleriyle sürekli olarak ulusal kimliği ve devletin çıkarları inşa edilmektedir. Dolayısıyla totaliter sistemlerde de Kuzey Kore’de olduğu gibi ulusal kimlik inşasında komşu ülkeleri “diğeri” olarak nitelendirerek güvenlik söylemi katmakta ve devletin çıkarları güvenlik söylemleri ile örtüştürülmektedir (Nam, 2012: 78 - 220).

4.8.1 Otoriter Liderin Kişiliği ve Ülke İle Bütünleşmesi

Totaliterlik ve Kuzey Kore arasındaki ilişkiyle birlikte belirtmek mümkündür ki Kuzey Kore, Kim hanedanlığının iktidarda olduğu ve totaliter yapısı olan bir ülke olarak ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda hiç şüphesiz Kuzey Kore imgesi ile bütünleşmiş bir lider profili ortaya çıkmaktadır. Gerek Kim İl-Sung ve ardından

gelen oğlu Kim Jong-İl'de olduğu gibi ve en son iktidara gelen Kim Jong-Un'da da aynı durum geçerlidir. Dolayısıyla ulusal kimlik ve totaliter rejim hem birbirini destekler hem de birbirinin devamını sağlayan bir niteliktedir.

Lider olan; totaliter rejimlerde liderliği elde etmede ve devamını sağlamada her türlü yolun meşru olduğunu düşünür. Otoriter liderlikte ise, yönetilen toplumda kişilere ve onların düşüncelerine önem verilmemektedir. Bu doğrultuda lider için amaca ulaşmak adına her yol meşrudur. Aynı zamanda Machiavelli'nin de belirttiği gibi bir hükümdar (lider); insanca davranmayı da, hayvanca davranmayı da bilmelidir (Közleme, 2013: 246). Bu açılardan bakıldığında Kuzey Kore'de kendisini gösteren lider profilleri özelinde Kim İl-Sung'dan başlayarak gerek Kim Jong-Un'da gerek ise günümüzdeki lider Kim Jong-Un'un bu lider özelliklerini taşıdıkları görülmektedir. Bu sebeple her türlü yolun meşru olduğunu bilen bu liderler kendi halkı için her türlü şeyi yapmada kendilerini geri çekmezler ve kendi düşünce, fikir ve ideolojilerini bu yolla empoze etmektedirler.

Kuzey Kore iç politika haricinde dış politika açısından incelendiğinde ve uluslararası toplum tarafından Kuzey Kore ele alındığında ise Kuzey Kore'nin şer ekseni (axis of evil) ülkelerinden biri olması yadsınamaz. Şer ekseni ülkeleri 2002 yılının Şubat ayında ABD Başkanı George Bush tarafından o dönemde İran, Irak ve Kuzey Kore olarak belirlenmiştir. Ayrıca bu ülkeler terörist faaliyetlerini destekleyen diktatör devletler olarak vurgulanmıştır (Tipton, 2002).

Bu gelişmelerin en büyük sebebi daha önce de belirtildiği gibi Kuzey Kore'nin izlemiş olduğu politikalarıdır. Güney Kore ise, Kuzey Kore'ye nazaran demokratik bir yönetim kurmuştur, lakin Kuzey Kore diktatör rejim yapısını destekleyici hanedanlık sistemini andıran totaliter rejim oluşturmuştur (Bae, 2013: 128). Kuzey Kore'nin hanedanlık yapısında olduğunun göstergesi, iktidarda babadan

oğla doğru geçen bir değişimin olmasıdır. Örneğin 1992 yılında yapılan anayasa değişiklikleri iktidarda yaşanan babadan oğla doğru olan lider değişimini simgelemektedir. Öyle ki, anayasada yapılan değişiklikler ile iktidarın Kim İl-Sung'tan Kim Jong-İl'e geçmesinin düzenlemeleri yapılmıştır. İlk önce, 1991 yılının Aralık ayında Kim Jong-İl, Kuzey Kore ordusunun başkumandanlığına getirilmiştir. Ardından yapılan düzenlemeler ile devlet ve parti yapısında Kim Jong-İl'e güç kazandıran değişiklikler yapılmıştır (Çolakoğlu, 2009: 210).

Eğitim alanında bile önce ordu politikasının etkilerine ek olarak Kuzey Kore, öğretmenlerinden önemli şeyler beklemektedir. Eğitimde öğretmenlerin anahtar rolü olduğunu ve eğitimin kaliteli olması gerektiğini belirten ulusal raporda öğretmenler alçakgönüllü kahramanlar olarak nitelendirilmekte ve ülkenin geleceğini yetiştirenler olarak belirtilmektedir. Bu bağlamda eğitimin başarısı ve nitelikli bir gençlik, ülkenin geleceğini yansıtacaktır denilmiştir. Bu sebeple öğretmenlere onurlu bir görev yüklenildiği belirtilerek “devrimin varisleri” olarak gençlerin yeni yetişen kuşak olarak önemi vurgulanmaktadır (The Ministry of Education, 2004: 16).

4.9 Kuzey Kore'de Toplumsal Cinsiyet ve Aile Yaşamının Ulusal Kimliğe Etkisi

Kuzey Kore'de ulusal kimliğe etki eden önemli unsurlardan birisi de toplumsal cinsiyet unsuru ve aile yaşamının ülkedeki yeridir. Bu bağlamda bu bölümde ailenin önemi ve Kuzey Kore'de ailenin fertlerinden nelerin beklendiği gibi önemli unsurlar belirtilecektir. Ayrıca belirli bir yaşa kadar ülkede çalışmış olan bireylere gösterilen saygının yeri de bu kısımda yer bulacaktır.

Kuzey Kore’de aile kuran bireylerin, ailedeki uyumu ve düzeni sağlayabilmek için hem kendi anne babalarına hem de eşlerinin anne ve babalarına saygılı olmalı ve iyi bir birey olmaları gerekmektedir (Official Web Page of the DPR of Korea). Buna ek olarak gelenek gereği ailedeki erkek birey ve özellikle yaşı büyük olan erkek bireyin ailesine bakması ve destek olması yaygın bir gelenektir. Bu aşamada totaliter rejim içerisinde önem arz eden bir uygulama vardır. O da yeni doğan bebeklere verilen isim düzenlemesidir. Yeni doğan bebeklere isim verilmektedir lakin babalarıyla olan kan bağına işaret etmesi için babalarının soyadı verilmekte ve soyadı addan önce yazılmaktadır. Kadınlar da evlendikten sonra bile babalarının soyadlarını taşımak zorundadırlar. Son olarak ise aile içerisinde 60 yaşına gelen anne/babalar için çocukları gösterişli bir doğum günü partisi hazırlamaları gerekmektedir. Bu durumun sebebi, 60 yaşına gelen anne ve babaların uzun bir yaşam sürdükleri ve bunun kutlanması gerektiğini düşünmelerinden gelmektedir. Öyle ki, Kim İl-Sung da belirttiği üzere 60, 70 ve hatta 80 yaşına gelmiş bireylerin bu yaşlarının ziyafetlerle kutlanması gerektiğini vurgulamakta ve bu kişilerin ülkeleri için bu yaşlarına kadar değerli hizmetler verdiğini belirtmektedir (Official Web Page of the DPR of Korea, 2011).

Kuzey Kore’nin ekonomik sisteminde kadının yerine bakıldığında ise, 1990’da yaşanan sosyalist devlet yapısındaki bozulmalar kadının piyasa içindeki yerinde değişim yaratmıştır. Daha sonra ise ev ekonomisi dahil olmak üzere kadınlar, piyasa içerisinde sınırlamalara maruz kalmış, kontrol edilmiş ve zaman zaman suçlu muamelesi görmüşlerdir. Buna ek olarak kadınlar da herhangi bir suç karşısında erkekler kadar ceza almakta ve bu konuda hiçbir ayrıcalıkları bulunmamaktadır. Ayrıca kadınların ülke ticaretine olan katkılarında değişiklikler olduğunda onlara yönelik incelemeler ve soruşturmalar yapılmaktadır. Bu sebeplerle Kuzey Kore’deki

kadın bireyler, ortak amaç olarak hayatta kalmayı hedeflemekte ve bütün enerjilerini bu yönde harcamaktadırlar (Haggard ve Noland 2012: 3).

Burada görüldüğü üzere aile yaşamı ülkede çok önemli bir konumdayken kadına yönelik olarak muameleler olumsuz bir imaj yaratmaktadır. Bu noktada bir çeşit ironi olduğundan bahsetmek mümkündür zira bir yandan uzun süre yaşayan aile üyelerine saygı duyulmasını dile getiren ülkede kadına yönelik olarak bireysel olumsuz davranışlar ülke için olumsuz bir durumu simgelemektedir. Buna ek olarak belirtmek gerekir ki; ülkesine hizmet etmiş ve uzun yıllar çalışarak emek vermiş olan ailelerde erkek bireyler evin yaşlılarına bakmakla ve saygı göstermek durumundayken ülkelerine olan bağlılığı yine ülkeleri için çalışarak göstermek zorunda olan bir toplum söz konusudur.

4.10 İki Kore Arasındaki İlişkilerin Birleşmeye Etkileri: Birleşme Önündeki Engeller

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından oluşan Soğuk Savaş unsurlarının olduğu bir ortamda bölünen Kore Yarımadası halen birleşmemiş ve Kuzey Kore ve Güney Kore bölgede ve uluslararası arenada kendi politikalarını sürdürmeye devam etmişlerdir. Soğuk Savaş zamanında Kore gibi aynı şartlar altında bölünmüş olan Vietnam, Almanya ve Yemen birleşmiş ancak iki Kore birleşmeden ziyade aralarındaki ilişkiyi normal bir seviyeye getirmeyi bile başaramamışlardır. Birbirlerine yönelik uzun süreli yakınlaşma politikaları kuramamalarındaki en önemli etken iki tarafın da diğerini ilhaka dayalı olarak birleşme politikası öne sürmesidir (Çolakoğlu, 2009: 261). Dolayısıyla eşit bir zeminin olmadığı ortamda birleşme unsurları için iki devletin de hemfikir olması çok zor gözükmektedir.

İki taraf arasındaki birleşmenin unsurlarını ortaya koydukları 4 Temmuz 1972 tarihli Kuzey-Güney Kore Ortak Deklarasyonu, barış görüşmelerinin temelini atan gelişmelerden bir tanesi olarak sayılmaktadır. Deklarasyonun ana prensipleri; “birleşmenin dış güçlerin müdahalesi olmaksızın ve barışçıl yollarla gerçekleştirilmesi, fikirsel, ideolojik ve kurumsal farklılıklar dikkate alınmaksızın birleşmenin desteklenmesi” olarak belirtilmiştir (İnat vd 2010: 396).

Yine 1970’li yıllara bakıldığında ekonomik çekişmeler de birleşmeyi etkileyen unsurlardan birisi olmuştur. O döneme kadar iyi bir şekilde iç siyasal örgütlenmeyi sağlayan ve caydırıcı şekilde askeri kapasitesini arttıran Kuzey Kore iktisadi bir şekilde hızla kalkınmış ve Kore’yi kendi çatısı altında birleştirmeyi hedeflemiştir. Ancak 1970’ten itibaren Güney Kore’nin ekonomisi hızlı bir şekilde kalkınmış ve Kuzey Kore herhangi bir şekilde ekonomisini idame ettiremediğinden durgunluğa sürüklenmiştir. 1980’li yıllara gelindiğinde de Güney Kore ekonomisi dünya çapında rekabet eden bir ülke konumuna gelmiş ve bunun yanında konvansiyonel silahlarını da geliştirmiştir. 1990’lı yıllar içerisinde Sovyetler Birliği’nin de dağılmasıyla birlikte Kuzey Kore’nin her zaman destek aldığı sosyalist blok çökünce Kuzey Kore kendi bütünlüğünü korumaya girişmiş ve Güney Kore ön plana çıkmıştır (Çolakoğlu, 2009: 262).

İki ülkenin ilişkileri olumsuz bir yöne doğru ilerleyen gelişmelerine ABD’nin de eklenmesiyle, Kuzey Kore’nin uluslararası alandaki durumu onu yalnızlaştıran bir duruma getirmiştir. İlk olarak 29 Kasım 1987 tarihinde Kuzey Kore hava kuvvetlerinin jetleri, Güney Kore Havayollarına ait olan bir uçağı düşürmüş ve 115 kişi hayatını kaybetmiştir. Bu olayın akabinde ABD, Kuzey Kore’yi terörist devletler listesine eklediğini bildirerek net bir tavır ortaya koymuştur. Buna ek olarak 2002 yılında ABD daha da sert bir konum alarak 1994 yılında anlaşmaya varılan Kuzey

Kore'ye petrol yardımını Güney Kore ve Japonya ile birlikte durdurmuştur. Bu gelişmelerin ardından ilişkiler kopma noktasına gelerek Kuzey Kore 10 Ocak 2003 tarihinde Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Anlaşması'ndan çekildiğini belirtmiştir. Kuzey Kore bu süreçten sonra 26 Şubat'ta Yangbyon'da bulunan 5 megawattlık nükleer reaktörü aktif hale getirdiğini belirterek nükleer çalışmalarına hız kazandırmıştır (İnat vd. 2010: 399).

Görüldüğü üzere Kuzey Kore ve Güney Kore'nin birleşme unsurları iki ülkenin de birbirleriyle uygun bir zeminde anlaşacakları noktada değildir. İki ülke de kendisine ait fikir, ideoloji, söylem ve milliyetçi görüşlere sahiptir. Bu durum da iki ülke arasındaki ve diğer dış güçlerle olan ilişkileri tırmandırmakta ve birleşme yerine Kuzey Kore kendisini ve dolayısıyla ulusal kimliğini korumayı hedeflemektedir.

Kuzey Kore ve Güney Kore'nin birleşmesinin zor olmasının nedenleri, iki ülkenin de sahip olduğu milliyetçilik anlayışıdır. Bu bağlam içerisinde Kuzey Kore ve Güney Kore için ortak olan unsuru belirtmek gerekirse o da Kore ulusu üzerinde bütünleşmiş olan Kore milliyetçiliğidir. Bu aşamada temel amaç, kültürel bir yapı kurmak olarak belirtilebilir. Lakin iki Kore arasındaki durum siyasal meşruiyet sağlama konusuna geldiğinde farklılık göstermektedir. Öyle ki, Kuzey Kore milliyetçi söylemleri kullanarak daha farklı bir tarihsel bakış açısı sunmaktadır. Bu bağlamda Güney Kore'nin milliyetçiliği ulusal refah üzerine kurulu iken Kuzey Kore milliyetçiliği ise ulusal milliyetçiliğe dayanmaktadır. Bu çerçevede iki ülkenin de sahip olduğu anlayışlar, onları birleştirme konusunda cesaretlendirmekten çok birbirinden uzaklaştırmaktadır (Bae, 2013: 130-131).

4. 11 Kuzey Kore'nin Nükleer Milliyetçiliğinin Ulusal Kimliğe Etkileri

Kuzey Kore'de, Kim İl Sung tarafından oluşturulmuş totaliter bir yapı içerisinde lidere aşırı derecede önem verilmesiyle birlikte Kuzey Kore'nin devlet kontrolünün köklerinin tümüyle Kore tarihi ile ilişkili olduğunu belirtmek gereklidir. Bu çerçevede Kuzey Kore, milliyetçiliği üzerinde söylemsel duruşunu sergilerken “Kore Milliyetçiliği”ne atıf yapmaktadır. Bu aşamada Kuzey Kore'nin milliyetçiliği ilk önce kendisini “mağdur” – “*victim*” olarak göstermektedir. Tarihsel olarak ilk önce Çin tarafından kurban pozisyonunda olan Kuzey Kore, ardından Japonya ve günümüze daha da yakınlaştığımızda ise ABD'den dolayı kendini kurban göstermektedir. İşte böylesi bir ortamda Kuzey Kore totaliter rejiminin, tek liderin ve tek partinin meşruiyetini sağlamak için bu dış baskılardan yararlanmakta ve şimdi de askeri gücünün meşruiyetini sağlamaya çalışmaktadır. Bu bağlamda Kuzey Kore'ye yönelik olan dış tehditler öne sürülmekte, “*juche*”ye ve ülkenin tam bağımsızlığı için “kendi kendine yeterlilik” politikaları vurgulanmaktadır. Bu unsurlar aynı zamanda ulus içerisinde kontrolü ve otoriteyi sağlamada ve aynı zamanda rejime gelebilecek olan itirazların da önüne geçmektedir (Hayes ve Bruce, 2010: 28).

Bu çerçevede belirtilebilir ki, istikrarlı bir totaliter rejimi sağlamada Kuzey Kore, bir nevi “hanedanlık” sistemi oluşturmuş ve bunu başarılı bir şekilde devam ettirmiştir. Böylesi totaliter bir rejimin olduğu Kuzey Kore, milliyetçiliğini pekiştirmek için yoğun bir şekilde sembol kullanmıştır. Lakin Kuzey Kore'nin en büyük milliyetçi sembolü nükleer milliyetçiliğidir. Bu sayede Kuzey Kore; modern ve kendine güvenen bir nükleer devlet olmuştur. Dolayısıyla izole edilmiş ve kendisi dışında kimseye hesap vermeyen Kuzey Kore kendisini göstermiştir (Hayes ve Bruce, 2010).

4.12 Kuzey Kore'nin Nükleer Gücü ve Askeri Kapasitesi

Kuzey Kore savunma harcamalarına büyük önem veren bir ülkedir. 1994 yılının verisiyle bütçesinin yüzde 26,6'sını savunmaya harcamakta ve bölgenin önemli bir askeri gücü olmayı hedeflemiştir (Çolakoğlu, 2009). Bu bağlamda ilk olarak füze teknolojilerine önem veren Kuzey Kore, Haziran 1999'da Batı (Sarı) Denizi'ndeki Kuzey-Güney donanma çatışmasında konvansiyonel silahlarının yetersiz olduğunu görmüştür. Güney Kore, Kuzey Kore'ye bu anlamda üstünlük sağlamış ve Kuzey Kore daha başka askeri alanlara yönelmiştir. Bununla birlikte dönemin lideri Kim Jong-İl, iç politikadaki konumunu koruyabilmek için ordunun önemini bilen bir lider olarak hem kendi iktidarını sağlama almak hem de ülkesini korumak amacıyla ülkesine güvenlik ve itibar kazandıracak olan kitle imha silahları ve füze teknolojilerine ağırlık vermiştir. 2004 yılında nükleer silah geliştirdiğini duyuran Kuzey Kore, bütün dünyada etki yaratmıştır (Çolakoğlu, 2009: 222).

Buna ek olarak Kuzey Kore'nin füze teknolojisine ağırlık vermesi ve nükleer silah geliştirdiğini belirtmesi Kuzeydoğu Asya'da ve diğer bölgelerde büyük bir tehdit algısına yol açmıştır. O dönemde Bush yönetiminin yaptığı açıklamada Kuzey Kore'nin balistik füze ticaretinde ilk sırada bulunduğunu ve herkesle bu alanda ticarete açık olan bir ülke olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte Kuzey Kore ise, 1950'den itibaren Güney Kore'ye yerleşen ABD askerleri başta olmak üzere tehdit olarak her zaman ABD'yi ön planda tuttuğu için olası ABD istilasına karşı koyabilmek ve ülkesini diğer dış güçlerden koruyabilmek adına nükleer silahlara çok önem vermiştir. Bu bağlamda nükleer gücü caydırıcı bir unsur olarak araçsallaştıran Kuzey Kore ortaya çıkmıştır (Pinkston, 2003: 1-2).

4.12.1 Sahip Olduğu Silahlar ve Caydırıcı Unsurları

Kuzey Kore’de 1.2 milyon aktif asker hazır bir şekilde bulunmaktadır. Bununla birlikte 7.7 milyon asker ise yedek bir şekilde tutulmaktadır. Dolayısıyla Kuzey Kore’nin askeri gücü 9 milyon askerden oluşmakta ve büyük bir orduyu temsil etmektedir. Lakin Kuzey Kore’nin konvansiyonel silahları eski olmakla birlikte diğer ağır silahları da çok eskidir. Ağır topçu silahları 8600 tanedir ancak kısıtlı bir menzili olmasına rağmen üretimi ucuz olduğu için tercih edilmektedir. Bununla birlikte 4300 tane askeri tankı bulunan Kuzey Kore, Sovyetler Birliği döneminden kalma tanklar kullanmaktadır. Buna ek olarak Kuzey Kore askeri envanterinde 820 tane askeri jet bulunmakta ancak bu jetler de ABD-Vietnam savaşından kalmıştır. Dolayısıyla ABD’nin şuan sahip olduğu tek bir savaşçı jet, Kuzey Kore’nin birçok savaşçı jetini ortadan kaldırabilir. Ayrıca 70 tane denizaltıya sahip olan Kuzey Kore, eski olmalarına rağmen bu denizaltıları ile Güney Kore’ye özel kuvvet askerlerini yollayabilmektedir. Bu aşamada Kuzey Kore’nin özel kuvvetlerine değinmekte fayda var. Toplam 200.000 özel kuvvet askerine sahip olan Kuzey Kore’de bu askerlerin maliyeti çok ucuzdur ancak çok etkili askeri birlikler oldukları vurgulanmaktadır. Küçük gruplar halinde hareket eden bu birlikler fark edilmeden ülke içine sızabilirler. Bu birliklerin en önemli ve en tehlikeli özelliği kimyasal silah taşıyabilmeleridir. Öyle ki, Kuzey Kore’de bilinmeyen sayıda kimyasal silah olduğu belirtilmekte ve etkilerinin büyük olacağı vurgulanmaktadır (Lah, 2015).

Kuzey Kore’nin askeri alanda etkinliğini hissettirdiği alanlardan birisi füzeleridir. Kıtalararası erişimi olan füzelerin ABD’ye kadar ulaşabilme menzilinin olduğu vurgulanmaktadır. ABD’nin Batı yakasına kadar menzilinin yetebileceği

ancak etkilerinin ne ölçüde olabileceği bilinmemektedir. Ayrıca Kuzey Kore'nin de bu silahlardan kaç tanesine sahip olduğu bilinmeyen bir diğer konudur. Son olarak ise Kuzey Kore'nin dünyaya endişe kaynağı olan nükleer silahları bulunmaktadır. İlk olarak 2006, daha sonra 2009 ve 2013 yıllarında denemeler yapan Kuzey Kore, nükleer silah alanındaki çalışmalarına devam etmektedir. Bu aşamada bütün ülkeleri endişelendiren gelişme; Kuzey Kore'nin nükleer silahlarını minyatür hale getirme isteğidir. Bu durum totaliter rejimin füzeler üzerine nükleer silah başlığı koymasını sağlayabilir ve bu durumun çok daha yıkıcı sonuçlar doğurma ihtimali vardır (Lah, 2015).

Belirtmek gerekir ki Kuzey Kore, stratejik bir şekilde nükleer silahını “caydırıcı” unsur olarak elinde tutmayı ve geliştirmeyi de hedeflemektedir. Bununla birlikte Pyongyang yönetimi nükleer silahlarıyla birlikte hem kendi güvenliğini sağlamayı hedeflemiş hem de Kuzeydoğu Asya'nın istikrarına bir nevi katkıda bulunmayı amaçlamıştır. Bu bağlamda ABD, Rusya, Çin, Hindistan, Pakistan ve İsrail ile birlikte Kuzey Kore de nükleer güç elde eden bir ülke konumuna gelmiştir (Alagappa, 2013).

4.13 Kuzey Kore Nükleer Gücünün Ulusal Kimlik Üzerinden Araçsallaştırılması

Kuzey Kore çoğu zaman totaliter rejiminin söylemlerinde, gösterilerde, medyada ve uluslararası basında nükleer gücünü ön planda tutmuş ve bunu ulusal kimliği ile bir bütün olarak görerek kamuoyu nezdinde kullanmıştır. Bu durum aynı zamanda Kuzey Kore'nin totaliter rejimini güçlendirmekte ve milliyetçilik

söylemleri üzerinden ulusal kimliğin tanımı her zaman kendisini yeniden üretmektedir. Öyle ki Kuzey Kore, milliyetçi sembolleri arasından en çok nükleer silahlarını kullanmakta ve medyada da kendisinden söz ettirerek uluslararası alanda kendisini duyurmaktadır.

Medyada yaptığı açıklamalarla dikkat çeken Kim Jong-Un, nükleer silah gelişimiyle ilgili yaptığı açıklamasında “balistik füzelere yerleştirilebilen boyutta minyatür nükleer füze başlığı geliştirdiklerini” belirtmiştir. Kuzey Kore devlet televizyonuna yaptığı açıklamada Kim Jong-Un “Nükleer füze başlıklarımız, balistik füzelere sığacak şekilde standardize edildi. Gerçek caydırıcı gücümüz bu füzeler olacak” açıklaması yaparak caydırıcı gücünü ortaya koymuştur (BBC Türkçe, 2016).

Totaliter rejimin lideri yaptığı bir diğer açıklamada ise “nükleer silahlarımız her an kullanıma hazır olmalı” diyerek silahlarının her duruma karşı hazır olduğunu belirtmiştir. Buna ek olarak Kim Jong-Un’un ordu yetkililerine yaptığı açıklamada “önleyici saldırılar için askeri durumun gözden geçirileceği” bilgisini vermiştir. Ayrıca en önemli gelişmelerden birisi de Kim Jong-un’un askeri tatbikat sırasında söylediği “düşmanlarının Kuzey Kore’nin varlığını tehdit ettikleri” ifadesidir. Bu ifadesine destekleyici nitelikteki bir diğer açıklamasında ise “Amerikalıların başka ülkelerde başka halklarda savaşı ve felaketi teşvik ettiği bu son derece şiddetli dönemde egemenliğimizi ve yaşam hakkımızı korumanın tek yolu nükleer kapasitemizi güçlendirmektir” demiştir (BBC Türkçe, 2016).

Görüldüğü üzere Kuzey Kore, lider esaslı çerçevesinde nükleer gücünü kullanarak hem düşman algısı yaratmada hem de ulusal kimliğini bu ortak düşmana karşı bir olmada etken bir unsur olarak kullanmaktadır. Ayrıca bir milliyetçi sembol olarak nükleer milliyetçiliği hem ülke savunmasında hem de ulusal kimliğini ortaya koymada en etkili vurgu aracı olarak sergilemektedir.

4.14 Kuzey Kore'ye Yönelik Yaptırımların Ulusal Kimliğe Etkisi

Kuzey Kore'nin nükleer gücü ve yaptığı füze denemeleri uluslararası yaptırımlara maruz kalmasına sebep olmuştur. Özellikle yaptığı nükleer silah denemesinden sonra Kuzey Kore'ye yaptırım kararı çıkmış ve kamuoyuna duyurulmuştur. Buna göre Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin onayladığı yaptırımlar Kuzey Kore'nin son yirmi yılda maruz kaldığı en sert yaptırımlar olarak dikkat çekmiştir. Öyle ki yaptırımlar ülkeye giden ve ülkeden giden tüm kargo ürünlerinin denetlenmesinden, belirlenen 16 kişi ve 12 kuruluşun adının kara listeye alınmasına kadar geniş bir yelpazededir. Ayrıca Kuzey Kore'ye yönelik bütün hafif silahların satışının yasaklanması ve gayri meşru faaliyetlerde bulunan Kuzey Koreli diplomatların da ülke dışına ihracatı gündeme gelmiştir (BBC Türkçe, 2016).

Kuzey Kore'nin bu yaptırımlara cevabı BM Güvenlik Konseyi'nin kararını açıklamasından yalnızca saatler sonra gelmiştir. Denize kısa menzilli füzeler ya da toplar ateşlediği belirtilen Kuzey Kore'nin bu atışlarının normal, rutin füze ve roket denemesi gibi olmadığı belirtilmiştir. Öyle ki Kuzey Kore silah atışlarını daha çok uluslararası toplumun aldığı kararları kınamak amacıyla yapmakta ve tepkisini ortaya koymaktadır (BBC Türkçe, 2016).

ABD Başkanı Barack Obama ise Kuzey Kore'ye yönelik olarak onaylanan yaptırımlar üzerine yaptığı açıklamada “Bugün, aynı fikirde olan uluslararası toplum, Pyongyang'a basit bir mesaj gönderdi. Kuzey Kore bu tehlikeli programları terk etmeli ve halkı için daha iyi bir yol seçmelidir” demiştir. Kuzey Kore'nin bu açıklamalara ve yaptırımlara olan tepkisi BM İnsan Hakları Konseyi'nin, Kuzey Kore'deki insan hakları ihlallerini görüşeceği oturumlara artık katılmayacağını belirtmesiyle kendisini göstermiş (BBC Türkçe, 2016) ve ardından füze ve silah

atışları ile medyada yer etmiştir. Bu aşamadan sonra Kuzey Kore'nin nükleer silahlarını hazır etmesi ve bir nükleer tehdit olarak ortaya çıkması artık ABD için alışılabilir bir durum olmuştur. Öyle ki Beyaz Saray'ın yaptığı açıklamada Kuzey Kore'nin nükleer tehditlerinin artık yeni bir olgu olmadığı ve Pyongyang tarafından gelebilecek olan her türlü tehdide hazır olduklarını belirtmiştir (Gale, 2016).

Belirtilen bu unsurlardan da anlaşıldığı üzere Kuzey Kore, nükleer silahlarını hem güç gösterisi hem de dış güçlere karşı bir koz olarak etkili bir şekilde kullanmayı amaç edinmektedir. Bunu yaparken hem ulusal kimliğini ön plana çıkartmakta hem de kendi tarihinden itibaren gelen Amerikan karşıtlığı algısını düşman konumuna yerleştirerek pekiştirmektedir. Bu bağlamda nükleer güç, Kuzey Kore ve lider Kim Jong-Un için vazgeçilmez bir milliyetçi araç olmuş ve bu sayede hem ulusal kimliğini hem de totaliter rejimini sürekli olarak ayakta tutmayı arzulamaktadır.

4.15 Kuzey Kore İle İmgeleşmiş Olan Kim Ailesi

Kim hanedanlığının etkinliği, Kuzey Kore'de lider profilinden rahatlıkla anlaşılmaktadır. Kim İl-Sung ile başlayan totaliter rejim, daha önce belirtildiği gibi anayasada yapılan bir takım değişikliklerle Kim İl-Sung'un oğlu olan Kim Jong-İl'e devredilmiş ve ardından Kim Jong-Un Kuzey Kore'de liderliğe geçmiştir. Böylesi bir ortamda Kim ailesi totaliter rejimini ve ulusal kimliğini devam ettirebilmek için milliyetçiliği bir araç olarak kullanmış ve halen kullanmaktadır.

Kuzey Kore'de milliyetçilik göstergelerinden en önemlilerinden biri lider Kim Jong-İl'in hayatını kaybettiği dönemdir. Kim Jong-İl'in ölümüyle birlikte halkın

yas tutması, ağlaması ve beraberinde yapılan söylemler ve açıklamalar büyük etki yaratmıştır (BBC Türkçe, 2011). Kuzey Kore televizyonunda siyahlar içerisinde ve ağlayarak haberi veren spiker ülkeye gelişmeyi duyurmuş ve aslında bir tetikleyici unsur olarak bir döngüyü başlatmıştır. Halk, lidere olan bağlılığını göstermek için günlerce yas tutmuş, sokaklarda toplu bir şekilde ağlamış ve yapılacak “birlik” çağrısını beklemeye başlamışlardır. Halkın gözyaşlarını tutamaması, toplu bir şekilde meydanda görülmeleri o kadar doğal karşılanmıştır ki, ağlamayan insanlar dikkat çekmiştir. İşte banal milliyetçilik ile normalleşen, bilinç dışımıza işleyen unsurlar burada çok fazla görülmüştür. Bayrakları ellerinde olan insanlar hem ağlayarak hem de yas tutarak yapılacak açıklamayı beklemiş ve yapılan açıklamayla birlikte yeni lideri takip etmeleri duyurulmuştur. Bununla birlikte yapılan açıklamada “tüm parti üyeleri, askeri yetkililer ve halk, yoldaş Kim Jong-Un liderliğini sadakatle takip etmeli; parti, ordu ve halkın birleşik cephesini koruyup pekiştirmelidir” denilmiştir (BBC Türkçe, 2011).

Görüldüğü üzere bir liderin ölümü, yeni liderin destek sağlamasına ve halkın birlik içerisinde bir bütün olarak durmasını sağlayacak söylemlere imkan tanımıştır. Bu söylemler öylesine doğal bir şekilde halka işlemiştir ki kimse itiraz etmemiş ve kimse liderin kimliğini sorgulamamıştır. Burada önemli olan devletin istikrarı ve milliyetçiliğin korunması olarak ön plana çıkmakta ve Kuzey Kore imgesi ile bütünleşmiş olan bir lider halkın bilincine işlemektedir.

4.15.1 Kim Jong-Un’un Totaliter Rejimi Ve Etkinliği

Billig, banal milliyetçi unsurların kendisini gösterdiği alanlardan birisinin seçim zamanları olduğunu belirtmiştir. Siyasi söylemlerin ve göstergelerin, ulusların

günlük olarak yeniden üretimlerinde önemli olduğunu vurgulaya Billig çok önemli bir noktaya değinmiştir (Billig, 2003: 114). Öyle ki, Kuzey Kore’de babası Kim Jong-İl’in ölmesiyle yerine geçen Kim Jong-Un, Yüksek Halk Meclisi için yapılan seçimde %100 oyla seçilerek yapılan duyuruda “tüm seçmenlerin oyunu aldı” şeklinde haberler yapılmıştır (BBC Türkçe, 2014). Kuzey Kore’nin resmi haber ajansının yaptığı bu duyuru ile büyük bir şölen havasında geçen seçimde halk büyük bir mutluluk ve şölen havası içerisinde seçimlere katılmış ve hatta çeşitli danslarla bu mutluluğu göstermişlerdir (Euronews Web Sitesi, 2014).

Burada görüldüğü üzere halkın katılımı, seçimlerde mutluluk, şölen havasında geçen gösteriler ve yapılan söylemler, bu şekillerde milletin yeniden üretiminde önemli rol oynamaktadırlar. İnsanların sergiledikleri mutluluk profili o kadar normalleşmiş ve sıradanlaşmıştır ki, kimse neden seçimde başka bir seçmenin olmadığını ya da neden bu düzenin böyle gittiğini hiç sorgulamamaktadır. Bu durumda en etkin unsur sorgulama imkanının olmamasıdır. İşte bu unsurlar milliyetçilik çerçevesinde halkı tek bir yapıda tutup, bu tür göstergeler aracılığıyla ulusa işlemekte ve kendisine yer bulmaktadır.

4.15.2 Ulusal Kimliğe İşlemiş Olan Milliyetçi Söylem Örnekleri – Kuzey Kore’de 10 Gün Belgeseli

Kuzey Kore’nin ulusal kimliğine işlemiş olan milliyetçi unsurları ülkede totaliter rejim tarafından yıllar boyunca kendini göstermektedir. Bu aşamada tezin bu kısmında banal milliyetçi söylem örneklerini arttırmak ve Kuzey Kore’nin içinde bulunduğu durumu göstermek amacıyla “Kuzey Kore”de 10 Gün” – “10 Days in

North Korea” belgeseli ele alınmıştır. Bu belgesel Angela Gallardo Bernal tarafından yazılıp yönetilmiştir ve Kuzey Kore’yi ulusal kimlik açısından incelemesi yönünden büyük önem taşımaktadır.

Bu çerçevede belgesel Kuzey Kore’nin dünyanın dışı en kapalı ülkesi olmasını vurgulayarak başlarken, ülkenin yüce liderine, juche politikasına ve zaman içerisinde juchenin geldiği yere yaptığı vurgular ile dikkat çekmektedir. Ayrıca ülkenin sosyolojik, ekonomik ve siyasi durumlarını ele alırken yapılan röportajlar ülkenin ulusal kimliğini en iyi şekilde yansıtmıştır. Bu bağlamda belgeselden edinilen röportajlardan banal milliyetçi söylemler ve vurgulanan temel unsurlar şu şekilde kendisini göstermektedir:

- “Biz Kuzey Kore halkıyız ve böylesi bir siyasi sisteme sahip olduğumuz için gurur duyuyoruz.” - Kim Chol-Ho, Profesör, Biyolojik Araştırma Enstitüsü
- “Dünya çok istikrarsız, silah sesleri her yerde. Dışarıda düzen yok. Biz büyük bir aileyiz; siyasi ve ekonomik durum burada daha istikrarlı.”
- “Sonuç olarak biz, sosyalist rejime sahip olduğumuz için gururlanıyoruz.”
- “Kim Jong-Un ülkenin bilim adamlarına değer veriyor. Onlara yapmış oldukları çalışmalar için büyük yaşam alanları ayırıyor.”
- “Ülkede çiftçiler, askerler gibidirler. Tarlada çalışmak bizi mutlu ediyor.” - Oh Yong Nam.

- “Kuşaktan kuşağa aktardığımız en önemli sözümüz Kim Jong-Un’u hayatımız pahasına korumaktır. Çünkü o var oluşumuzun ve kültürümüzün temel taşıdır.” - Kim Chang Yun, Kore Halk Ordusunda Albay.
- “Yüce lider Kim İl-Sung, Ulu lider Kim Jong-İl ve Komutanımız Kim Jong-Un... dünya onların bizler için anlamını anlar mı bilemiyorum. Onlar bizim ailemiz, biz aynı kandan gelmekteyiz. Onlar bizim babamız ve biz onları çocuklarıyız.” - Kim Jong Gı, Eğitimci

Görüldüğü üzere belgeselde yapılan röportajlar, ulusal kimliğin ne denli milli unsurlar tarafından şekillendiğini ve totaliter rejimin etkisini en etkili şekilde göstermektedir. Bununla birlikte belgeselde belirtilen Songun politikasıyla ordunun önemi vurgulanarak Kim Jong-İl’in bir düşünce ve bir ideoloji olarak bu unsuru ortaya çıkarttığı belirtilmiştir. Ayrıca belgeselde değinildiği üzere Kuzey Kore’de her şehir ziyaret edildiğinde insanların saygı ve bağlılıklarını sunmak için anıtları ziyaret ettikleri ve çiçek götürdükleri vurgulanırken bu durumun bir zorunluluk olduğu belirtilmiştir. Buna ek olarak lidere bağlılık duygularıyla birlikte emperyalizm karşıtı düşüncelerin ve ABD karşıtlığının çocukluk dönemlerinden itibaren insanlara öğretildiği belgeselin üzerinde durduğu önemli konulardandır. (Bernal, 2014).

BEŞİNCİ BÖLÜM

GENEL DEĞERLENDİRME

Çalışmanın bu bölümünde bulgular kısmında ele alınan bütün unsurlar, tezin cevap aradığı soruya genel bir çerçeve çizmesi bakımından tartışılacaktır. Bu sebeple Kuzey Kore'nin ulusal kimliği ve totaliter rejiminin milliyetçilik üzerinden kendisini yeniden üretmesi, bulgulardan elde edilen unsurlar aracılığı ile yeniden açıklanacak ve milliyetçiliğin ulusal kimliği ve totaliter rejimi yeniden oluşturmada, Kuzey Kore için olan önemi ortaya konacaktır. Buna ek olarak milliyetçi teorilerden banal milliyetçiliğin neden Kuzey Kore'de diğer teorilerden ziyade daha etkin olduğu bu kısımda incelenecektir.

Kuzey Kore genel bir çerçeveye incelendiğinde totaliter bir rejim yapısında olan, ulusal kimliğine önem veren ve milliyetçiliği ön plana çıkartan bir ülke olduğu gözlemlenmektedir. Bununla birlikte bu çalışmada da ele alındığı üzere Kuzey Kore milliyetçiliğini öne çıkartırken ilk önce kendi ulusal kimliğini oluşturmuş ve ardından totaliter rejiminin temel unsurlarını şekillendirmeye başlamıştır.

5.1 Kuzey Kore'nin Milliyetçilik Temelleri: Juche – Songun ve Suryong

Kuzey Kore, milliyetçi unsurlarını ideolojik temellere dayandırarak daha sağlam bir ulusal yapı kurmayı hedeflemiştir. Özgürlüğünü kazandığı andan itibaren Kuzey Kore; başta “ebedi lider” Kim İl-Sung’un çabaları olmak üzere, ülkede başa geçen liderleriyle ulusal kimliği, bütünlüğü ve totaliter rejimin sürekli olarak sağlamaya çalışmışlardır. Çalışmada belirtildiği gibi Kim İl-Sung, “*Juche*” ideolojisini üreterek ilk önce totaliter rejim yapısını muhafaza etmenin ilk adımını atmıştır. Juche; temel vurgu noktası olarak ülkenin kendi kendine yeterliliğini ifade etmesinin yanı sıra bu noktada Juche'nin özellikleri ve milliyetçilik arasındaki bağı büyük önem taşımaktadır. Öyle ki, Juche ideolojisi; temel olarak ülkenin siyasal yapısını sağlama almayı, ekonomik ve askeri olarak kendi kendine yetebilecek olmayı amaçladığından, milliyetçilik ile beslenen bir ülke bu ideolojiyi tümüyle benimseyerek ulusal kimliğine bu ideolojiyi yansıtmayı başarmıştır.

Bu unsura ek olarak, “*Songun*” olarak Kuzey Kore’de belirtilen “ordu önce gelir” politikası ise orduyu, ülkede en uç noktaya koyarak ordunun önemini vurgulamaktadır. Totaliter yapıya sahip olan Kuzey Kore, Songun politikası ile birleştiğinde ana güç unsuru ordu olmuştur. Kurulduğu zamandan itibaren gücünü liderleriyle birlikte totaliter rejim üzerine kuran Kuzey Kore, ordusunu ön planda tutarak gücünü sergilemeye çalışmıştır. Bu doğrultuda milliyetçi unsurların kendisini gösterdiği en önemli unsurlardan biri olan ordu, iktidar tarafından bir araç olarak en iyi şekilde kullanılmıştır ve halen kullanılmaktadır.

Bu çalışma içerisinde Kuzey Kore’de milliyetçiliğin temellerini oluşturan üçüncü unsur ise “*Suryong*” olarak bilinen “cumhuriyetin ebedi başkanı” ideolojisidir. Suryong ideolojisi, Kim İl-Sung ile özdeşleşen bir ideolojidir ve Kim İl-

Sung'u ülkenin ebedi başkanı konumuna getirmiştir. Bu çerçeveden incelendiğinde bu durum çok önemlidir zira Kim İl-Sung bir sembol olarak ulusa örnek teşkil etmiş ve ulusal kimliğin şekillenmesinde etken rol oynamıştır. Bununla birlikte halkın ebedi lidere olan sonsuz saygısı, Kim İl-Sung'dan sonra gelen liderlere karşı da bu devam etmiş ve gerek Kim Jong-İl, gerek ise Kim Jong-Un kendilerine gösterilen bu saygı karşılığında halkı milliyetçi unsurlar altında birleştirerek, totaliter rejimlerinin devamını da sağlamışlardır.

Bu çerçevede lider odaklı totaliter sisteme sahip bir konumda olan Kuzey Kore'nin orduya gösterdiği önemden dolayı askeri milliyetçiliğe sahip olduğu vurgulanabilir. Dolayısıyla Juche idealinin getirdiği bağımsızlık ve kendi kendine yetebilme felsefesinin benimsenmesiyle birlikte Kuzey Kore askeri milliyetçi söylemlerini Amerikan karşıtı doktrinine dayandırmış ve bu durum bu çalışmada da belirtildiği üzere toplumsal dayanışma ve bütünleşmenin sağlanmasında önemli bir etken olmuştur. Bu unsur önemlidir zira tek bir söylem bile Kuzey Kore'yi bütünleştirmede etken olabildiği gibi bu türden milletçi söylemler Kuzey Kore ulusal kimliğinin yeniden üretilmesinde de etkili olacaktır.

5.2 Nükleer Güç ve Milliyetçiliğe Olan Etkisi

Kuzey Kore'de milliyetçiliğin sembolleştirildiği en önemli alanlardan birisi nükleer silahlardır. Bu tezin ortaya koymaya çalıştığı en önemli göstergelerinden biri milliyetçi unsurların ulusal kimliğe ve totaliter rejime olan etkilerini vurgulamak olduğu için, nükleer gücün yeri bu açıdan ayrı bir öneme sahiptir. Bu açıdan incelendiğinde Juche ideolojisi temeline dayanan Kuzey Kore, kendi kendine yeterliliği hedeflediği gibi güçlü bir yapıda olduğunu gösterme ihtiyacı içerisinde de

olmuştur. Orduyu öne koyan politikalarının yanında nükleer güç kartını da en iyi şekilde oynayan bir Kuzey Kore, beklenildiği gibi dış politikasında özellikle silahlarının kullanıma hazır olduğunu vurgulayarak ve her seferinde gösterilerle bu silahlarını göstererek gövde gösterisi yapmaktadır. Dolayısıyla Kuzey Kore'nin nükleer gücü araçsallaştırılarak bir ulusal kimlik unsuru haline gelmiştir. Bu çerçevede Kuzey Kore bu kozunu en iyi şekilde değerlendirerek uluslararası arenada varlığını bu şekilde ortaya koymakta ve milliyetçi vurgularını nükleer güç üzerinden göstermektedir.

5.3 Kuzey Kore'de Nükleer Güç Ve Ulusal Kimlik İlişkisi

Kuzey Kore'nin ulusal kimliğini yansıtabildiği en önemli alanlardan birisi olan nükleer gücü, ülkenin milliyetçiliğini güçlendirmede etkin bir unsura sahiptir. Bu bağlamda ülkedeki nükleer silahların sayısı ve etkinliği arasındaki bağ büyük önem taşımaktadır. Yapılan araştırmalarda Kuzey Kore'nin 10 tane nükleer savaş başlığı bulunduğu belirtilmektedir. Lakin Kuzey Kore ile ilgili nükleer silah sayısı konusunda kapsamlı bir araştırma yapılamadığından dolayı elde edilen bu veri yaklaşık bir değer taşımaktadır.

Tablo 2: Dünyadaki Nükleer Güçler, 2016

Ülke	İlk Nükleer Test Yılı	Yerleştirilmiş Savaş Başlıkları*	Diğer Savaş Başlıkları	2016 Toplam
ABD	1945	1,930	5,070	7,000
Rusya	1949	1,790	5,500	7,290
İngiltere	1952	120	95	215
Fransa	1960	280	20	300
Çin	1964		260	260
Hindistan	1974		100–120	100–120
Pakistan	1998		110–130	110–130
İsrail			80	80
Kuzey Kore	2006		10	10
Toplam		4,120	11,275	15,395

* Not: “Yerleştirilmiş Savaş Başlıkları” olarak belirtilmiş olan rakamlar, yerleştirilmiş ve operasyonel nükleer silahları temsil etmektedir.

Belirtilen rakamlar 2016 yılının Ocak ayı itibariyle yaklaşık olarak elde edilen rakamlardır. Kuzey Kore için belirtilen rakamlar bütün nükleer silah rakamlarını içermemektedir (SIPRI Web Sitesi, Global Nuclear Weapons: Downsizing But Modernizing, 2016)

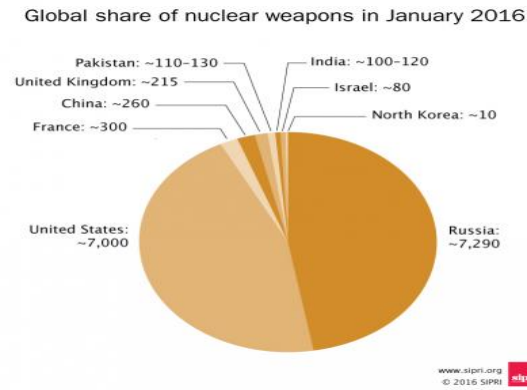
Görüldüğü üzere Kuzey Kore az sayıda gibi gözükken fırlatılmaya hazır nükleer silah gücüne rağmen uluslararası arenadaki etkinliğini nükleer gücü sayesinde arttırmayı hedeflemiştir. Tek bir nükleer silahın bile etkisinin çok büyük olduğu bilindiği için Kuzey Kore her defasında gösteriler ve tatbikatlar yaparak silahlarının kullanıma hazır olduğunu göstermiştir.

Öte yandan süper güç ABD'nin ise toplamda 7000 nükleer silahı bulunmaktadır. Ancak bu nükleer başlıklarından sadece 5000 adedinin kullanıma hazır olduğu belirtilen ABD'nin kalan nükleer silahlarını imha edeceği vurgulanmıştır (Aljazeera Web Sitesi, 2011). Yine de ABD'nin caydırıcılık potansiyelinin daha fazla olması ve önleyici füze sistemlerine sahip oluşu onu diğer ülkelere nazaran ön plana koymaktadır. Bu noktada Kuzey Kore'nin konumu ise nükleer güce sahip oluşundan gelen bir politika ve ulusal kimliğini yansıtmaya biçimindedir. Kuzey Kore bu denli güce sahip başta ABD olmak üzere kendisine karşı duran bütün ülkelere gövde gösterisi yapabilmektedir. Ayrıca Kuzey Kore'nin nükleer gücü, ulusal kimliğin bir parçası olmuş ve milliyetçilik üzerinden her seferinde sergilenmektedir.

Aşağıdaki şekilde de görüleceği üzere nükleer silahlara sahip ülkeler ve bu silahların sayıları gösterilmiştir. Kuzey Kore az sayıda nükleer başlığa sahip olmasına rağmen daha kayda geçmemiş sayıda da nükleer silaha sahip olması

mümkündür. Lakin bu durum yine de Kuzey Kore'nin duruşunu ve Kuzey Kore'ye olan karşıt duruşları değiştirmeyecektir. Bu çerçevede belirtmek mümkündür ki; ulusal kimliğe ve totaliter rejimin bütünlüğüne yansımış olan milliyetçi göstergelerin en etkili olan nükleer silahlar Kuzey Kore için vazgeçilmez bir güçtür. Dolayısıyla nükleer güç; Kuzey Kore'de banal milliyetçiliğin kendisini gösterdiği en önemli unsurdur. Kuzey Kore için ulusal güvenlik ve savunma en önde gelirken bu durum ülkede banal milliyetçi unsur olan nükleer güçte kendisini bulmakta ve ülke hem savunmasını geliştirirken hem de banal milliyetçi yapısını öne çıkartmaktadır.

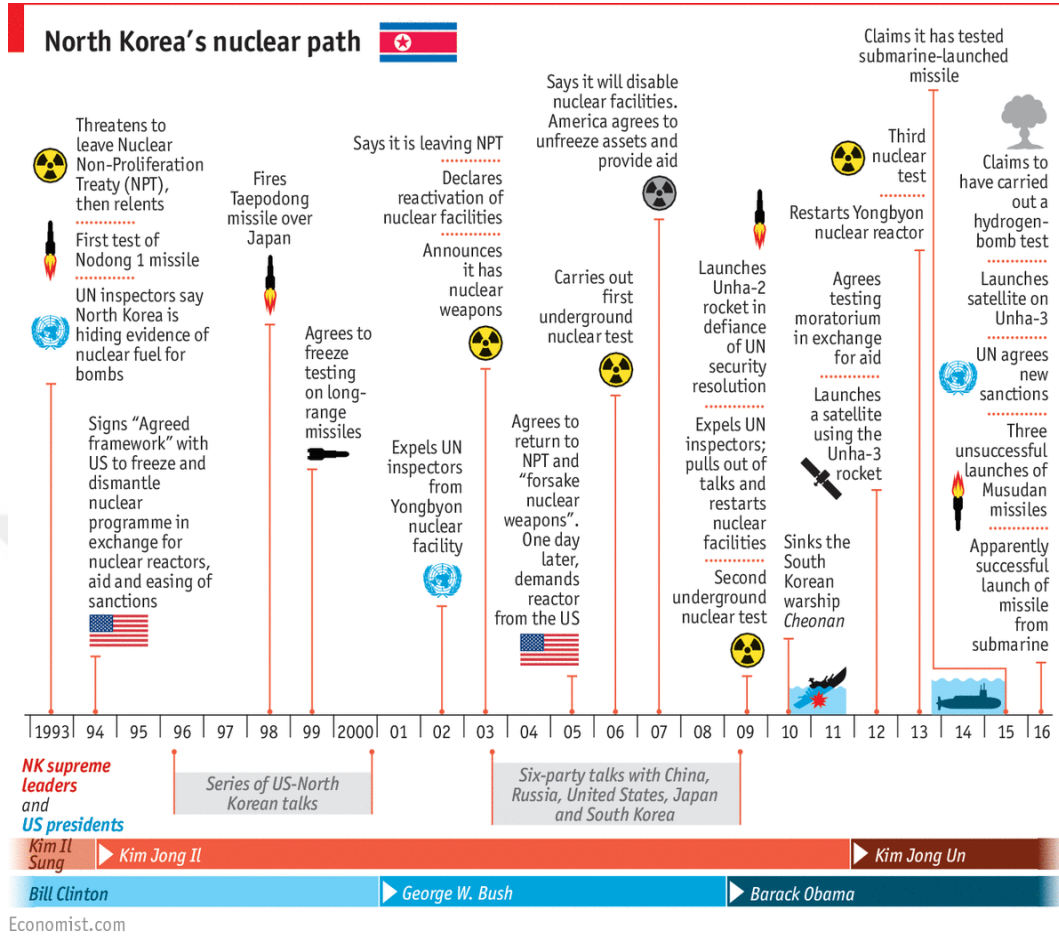
Şekil 1: Nükleer Silahların Küresel Ölçekteki Yayılımı

Kaynak: (Global Nuclear Weapons: Downsizing But Modernizing, *SIPRI*, <https://www.sipri.org/media/press-release/2016/global-nuclear-weapons-downsizing-modernizing>, 13 Haziran 2016.

Nükleer silahların küresel ölçekteki yerinde Kuzey Kore'nin de önemli bir konumda bulunduğunu belirtmek gereklidir. Bir savunma ve ulusal kimliğini yansıtmaya aracı olarak nükleer güç Kuzey Kore için milliyetçiliğin en önemli sembolüdür. Bu bağlamda bir sonraki şekil ise Kuzey Kore'nin günümüze kadar olan nükleer faaliyetlerini ortaya koyarak nükleer gücün bütün aşamalarını göstermektedir.

Şekil 2: Kuzey Kore'nin Nükleer Silah Tarihi

Kaynak: The Clear and Present Danger of a Nuclear North Korea, 2016, The Economist, <http://www.economist.com/blogs/graphicdetail/2016/05/daily-chart-20> 26 Mayıs 2016.

Bu çerçevede Kuzey Kore'nin ulusal kimlik inşasında büyük yere sahip olan nükleer gücün tarihsel süreçteki yerine bakmak büyük önem taşımaktadır. Şekil 2'de görüleceği üzere 1994 yılında ilk denemelere başlamasından günümüze kadar olan süreç belirtilmiştir. 2003 yılı ayrı bir önem taşımaktadır çünkü Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Antlaşması'ndan çekildiğini açıklamış ve resmi olarak nükleer silahlara sahip olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte nükleer tesislerini yeniden açan Kuzey Kore günümüze gelindiğinde hidrojen bombası testi de yaparak

silahlarının gücünü arttırmıştır. Son olarak ise denizaltından başarılı bir şekilde füze atışı yaptığını duyurarak askeri etkinliklerinin devam ettiğini vurgulamıştır.

5.4 Banal Milliyetçilik ve Kuzey Kore İlişkisi

Çalışmanın içerisinde Kuzey Kore milliyetçilik üzerinden ele alınırken milliyetçilik teorileri incelenmiş ve çalışmanın sonunda teoriler içerisinde banal milliyetçiliğin Kuzey Kore’de en çok görüldüğü sonucuna varılmıştır. Öyle ki milliyetçilik Kuzey Kore içerisinde çok başarılı bir şekilde içselleştirilmiştir. Bunu daha önce belirtilen Juche, Suryong ve Songun düşüncelerinden de görmemiz mümkündür. Milliyetçiliğin temellerini ilk önce lider profili üzerinden oluşturan Kuzey Kore, milliyetçi unsurlardan aldığı güçle totaliter rejimin devamını sağlamaya yönelik girişimlere başlamıştır. Bunun en önemli göstergesi Kuzey Kore’nin halen hanedanlık sistemine benzer bir yapıda olmasıdır. Babadan oğla geçen bir liderlik sistemiyle Kuzey Kore totaliter rejim yapısını sergileyen bir ülke konumuna gelmiştir.

Ulusal kimlik Kuzey Kore’de her liderle birlikte yeniden üretilmekte ve artık bireylerin bilinç dışlarına işlemiş olmaktadır. Ulusal kimlik bilinciyle donatılmış olan bireyler de başta batı düşmanlığı olmak üzere ordu ve nükleer silah unsurlarından aldıkları güç ile devlete olan bağlılıklarını kuvvetlendirmişlerdir. Buna benzer olarak liderler de hem kendi konumlarını güçlendirmek hem de totaliter rejimlerini sürekli olarak yeniden üretmek için ideolojiler oluşturmuşlar ve bunu halka benimsetmişlerdir. Günümüzde halen Kuzey Kore’nin ebedi lideri kim diye sorulduğunda Kim İl-Sung’un söylenmesi ve anıtlarının her yerde olması bundan dolayıdır.

Buna benzer olarak banal milliyetçilikte olduğu gibi sıradanlaştırılan, banalleşen unsurlar Kuzey Kore’de had safhadadır. Bunun en başında eğitim sisteminin temellerine kadar inen askeri disiplinin her bireyi kaplaması ve liderlere olan sonsuz saygının insanların bilinçaltına işlemiş olmasında görülebilir. Ayrıca neredeyse her fırsatta yapılan askeri geçitler, gösteriler ve liderlerin askeri tatbikatları artık o kadar sıradanlaşmıştır ki Kuzey Kore dış politikadaki tepkilerini bu tatbikatlarda göstermeye başlamıştır. Bununla birlikte Amerikan karşıtlığı düşüncesi her bir Kuzey Kore vatandaşıma öyle bir işlemiştir ki, eğitim çağına yeni başlamış öğrenciler bile derslerde normal bir biçimde Amerikan karşıtı söylemler içerisinde ders yapmaktadırlar.

Bu unsurlar içerisinde en çok banalleştirilen durumlardan birisi ise bu çalışmanın da üzerinde durduğu gibi Kuzey Kore milliyetçiliğidir. Öyle ki insanlar artık doğuştan Amerikan karşıtı ve Batı düşmanı olmuşlardır ve bu durumu hiçbir şey değiştirememektedir. Buna ek olarak yapılan seçimlerde liderlerin yüzde 100 oy alması ve her bir bireyin bu durumu sorgulama imkanının olmaması artık banalleştirilen durumların başında gelmektedir. Milliyetçilik ulusal kimlik içerisinde içselleştirilerek bireyler bu şekilde yaşamlarını sürdürmektedir.

Bu çerçevede denilebilir ki Kuzey Kore; Kim hanedanlığının iktidarda sürekli olarak bulunduğu ve totaliter yapıyı benimsemiş bir ülkedir. Bu doğrultuda banal milliyetçilik ile de düşünüldüğünde Kuzey Kore imgesi ile bütünleşmiş olan bir lider profiline ortaya çıktığı görülmektedir. Bu durum artık o kadar banal bir hal almıştır ki her lider milliyetçi söylemlerle kendi pozisyonunu ve totaliter rejiminin yapısını korumayı başarmayı bilmiştir. Zira bu durum karşısında totaliter rejim ve ulusal kimlik birbirini desteklerken milliyetçilik ile birlikte sürekli olarak yeniden üretimi de sağlamış olmaktadır.

SONUÇ

Bu tezin amacı doğrultusunda Kuzey Kore'nin ulusal kimliği ve totaliter rejim yapısının milliyetçilik üzerinden yeniden üretimi ortaya konmaya çalışılmıştır. İncelenen literatür taraması ve elde edilen bulgular aracılığı ile milliyetçilik temelinde incelenen bu çalışmada Kuzey Kore'nin, milliyetçi unsurlarını en etkili şekilde ortaya koyduğunu belirtmek mümkündür. Bu açıdan ulusal kimlik ve totaliter rejim gibi iki önemli unsur Kuzey Kore'nin vazgeçilmezleri olduğu gibi Kuzey Kore bu unsurları milliyetçilik üzerinden yeniden üretmenin yollarını bulmuştur. Bu doğrultuda Kuzey Kore, özgürlüğünü kazandığı andan itibaren ideolojik temellere dayalı bir milliyetçilik anlayışı benimsemiştir.

Bu çerçevede Kuzey Kore ilk olarak milliyetçi duruşunu üç temel fikir üzerinden temellendirerek ulusal kimliğini şekillendirmiştir. Bu bağlamda Juche ideolojisi, çalışmada da belirtildiği üzere büyük önem taşımıştır ve halen taşımaktadır. Juche ideolojisi ile her alanda kendi kendine yeterliliği hedefleyen Kuzey Kore, ulusal kimliğini oluşturmanın ve yeniden üretmenin ilk adımını atmıştır. Bununla birlikte Songun ideoloji ile de ordu her zaman için ön plana konmuş ve milliyetçi söylemler, davranışlar ve politikalar bu bağlamda şekillendirilmiştir. Son olarak ve en önemli unsur olarak belirtilebilecek düşünce ise

Suryong'tur. Suryong, Kuzey Kore'nin ebedi lideri Kim İl-Sungu işaret eder ve onu cumhuriyetin güneşi olarak nitelendirir. Bu sonsuz saygının kökleri çok derin olduğu için Kuzey Kore'deki her birey içindeki bağlılık duygularıyla liderlerine bağlanır ve bu bağlılıklarını hiçbir şekilde sorgulama imkanına sahip değildir.

Bütün bu unsurlarla birlikte Kuzey Kore milliyetçilik üzerinden açıklanmaya çalışılırken aynı zamanda tezin Türkçe literatüre katkı sağlaması da hedeflenmiştir. Dolayısıyla bu tezin Türkçe literatüre katkısı ise hiç kuşkusuz bu alandaki yazılmış eserlere ilaveten bir bütün olarak hem milliyetçiliği hem de Kuzey Kore'yi aynı anda ele alan yapısı ve içerdiği unsurlarıdır. Bu çerçevede milliyetçiliğin, ulusal kimlik ve totaliter rejimler ile olan bağlantısının açıklanmasında başvurulabilecek yararlı bir eser olabileceği gibi, totaliter rejimler nezdinde milliyetçiliğin nasıl kullanıldığını araştırmak isteyenler için de bir kaynak olması hedeflenmiştir. Bunlara ek olarak Türkçe literatürde temel olarak Kuzey Kore ile ilgili olarak yazılmış az sayıda eser olmasından dolayı bu tezin hem bu alana katkı sağlaması hem de milliyetçilik ve Kuzey Kore arasındaki bağların belirtilmesi amaçlanmıştır.

Sonuç olarak Kuzey Kore; uyguladığı politikalar, sahip olduğu milliyetçi temelli ideolojik düşünceler ve en önemlisi liderleri ile ulusal kimlik ve totaliter rejim yapısını sürekli olarak yeniden üretmektedir. Bu durum bir süreklilik kazanmıştır çünkü Kuzey Kore'deki milliyetçilik artık banal bir hal almıştır. Bu bağlamda Kuzey Kore'de görülen ve liderler tarafından sürekli olarak uygulanan banal milliyetçiliğin hatırlama ve unutma diyalektiği en üst seviyede görülmüştür. Öyle ki Kore ayrıştığında, kendi milliyetçiliğini gösterebilmek için çok çalışmıştır ve kendi milliyetçi unsurlarını ortaya koymuştur. Dolayısıyla millet olma sürecinde Kuzey Kore; etken olan kudretini ve kutsallığını ön plana çıkaran gelişmeler göstermiştir. Bu bağlamda hatırlama ve unutma diyalektiği içerisinde kudretini yani

gücünü göstermiş ve tarihteki yerini belirgin etmeye çalışmıştır. Bu bağlamda Kuzey Kore; kurulduğu andan itibaren ulusal kimlik ve totaliter rejim yapısının temellerini milliyetçilik çerçevesinde oluşturmuş ve günümüze kadar sürmekte olan varlığını, ulusal kimliğini ve totaliter rejimini milliyetçilik üzerinden sürekli olarak yeniden üretmeyi başarmıştır.

KAYNAKÇA

Adıbelli, Barış. 2012. *Kuzey Kore Bir Komünist Hanedanlığın Hikayesi* (1. Cilt). İstanbul: Bilim + Gönül Yayınları.

Alagappa, Muthiah. (2013). “North Korean Nuclear Test: Implications for Asian Security”. *Pacific Forum CSIS*.

Aljazeera Türk Web Sitesi. (20 Aralık 2011). Dünyanın Nükleer Güçleri. <http://www.aljazeera.com.tr/haber-analiz/dunyanin-nukleer-gucleri>

Anderson, Benedict. 1993. *Hayali Cemaatler – Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması*. İstanbul: Metis Yayınları.

Arendt, Hannah. (2014). *Totalitarizm*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Armaoğlu, Fahir. (1984). *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914-1980*. Ankara: Tisa Matbaası.

Armstrong, Charles K. (2009). “Juche and North Korea’s Global Aspirations”. *North Korea International Documentation Project-Working Papers Series*. April (1).

Bae, Yosep. (2013). *Analyzing the Two Different Nationalisms in the Two Koreas*. The Faculty of the School of Arts and Sciences – Brandeis University.

BBC Türkçe Web Sitesi. (10 Mart 2014). Kuzey Kore’de Kim Jong-Un “Yüzde 100”Oyla Mecliste.

http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2014/03/140310_kim_jong_un.shtml

BBC Türkçe Web Sitesi. (19 Aralık 2011). Kuzey Kore Lideri Kim Jong-İl Öldü. http://www.bbc.com/turkce/haberler/2011/12/111218_kim_jong_il.shtml

BBC Türkçe Web Sitesi. (2 Mart 2016). BM’den Kuzey Kore’ye Sert Yaptırımlar.

http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/03/160302_kuzey_kore_yaptirim

BBC Türkçe Web Sitesi. (3 Mart 2016). Kuzey Kore ‘Kısa Menzilli Füze’ler veya Toplar Ateşledi’.

http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/03/160302_kuzey_kore_yanit

BBC Türkçe Web Sitesi. (4 Mart 2016). Kuzey Kore Lideri: Nükleer Silahlarımız Her An Kullanıma Hazır Olmalı.

http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/03/160303_kuzey_kore_nukleer

BBC Türkçe Web Sitesi. (9 Mart 2016). Minyatür Nükleer Füze Geliştirdik.

http://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/03/160309_kuzey_kore_nukleer

Bernal, Angela Gallardo (Yön). (2012). Kuzey Kore’de 10 Gün (10 Days in North Korea). <https://www.rt.com/shows/documentary/203135-north-korea-kim-jongun/>

Billig, Michael. 2003. İstanbul: Gelenek Yayıncılık.

Bin, Yu. (1996). “The China Syndrome: Rising Nationalism and Conflict With The West”. *The AsiaPacific Issues* (27).

Breuilly, John. (2003). *Nationalism and the State*. The University of Chicago Press.

Calhoun, Craig. 2012. *Milliyetçilik*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Cho, Young Chul. (2011). “North Korea’s Nationalist Discourse: A Critical Interpretation”. *Korea Observer* 42(2): 311-343.

CNN Web Sitesi. What Weapons Does North Korea Have. <http://edition.cnn.com/videos/world/2015/08/26/north-korea-military-explainer-lah-orig-jong-un.cnn/video/playlists/north-korea-tensions/>

Çolakoğlu, Selçuk. 2009. *Uluslararası İlişkilerde Kuzeydoğu Asya*. Ankara: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK) Yayınları.

Dusche, Michael. (2010). “Origins of Ethnic Nationalism in Germany and Repercussions in India”. *Economic & Political Weekly* 45(22).

Economist Web Sitesi. (26 Mayıs 2016). The Clear And Present Danger of A Nuclear North Korea. <http://www.economist.com/blogs/graphicdetail/2016/05/daily-chart-20>

Euronews Web Sitesi. (9 Mart 2014). Kuzey Kore’de Seçim Coşkusu. <http://tr.euronews.com/2014/03/09/kuzey-kore-de-secim-coskusu/>

Gill, Megan L. (2012). “North Korea: The Role of Propaganda in the Sustainability of the Kim Regime”. Master of Arts in Liberal Studies – Georgetown University.

Gökalp, Emre. (2007). “Milliyetçilik: Kuramsal Bir Değerlendirme”. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 7(1):, 279-298.

Haggard, Stephan, Noland, Marcus. (2012). “Gender in Transition: The Case of North Korea”. *Working Paper Series* 12(11).

Hayes, Peter, Bruce Scott. (2010). “Nuclear Competition and Korean Nationalism”. *Nautilus Institute*. 27-28

Hobsbawm, E. J.. 1993. *1780’den Günümüze Milletler ve Milliyetçilik “Program, Mit, Gerçeklik”*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

İnat, Kemal., Duran, Burhanettin., Ataman, Muhittin. 2010. *Dünya Çatışmaları – Çatışma Bölgeleri ve Konuları – Cilt 2*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Juetten, Stephan A. (2008). “North Korea’s Juche Ideology And The German Re-Unification Experience”. *Naval PostGraduate School*.

Kang, Jin Woong. (2012). "North Korea's Militant Nationalism and People's Everyday Lives: Past and Present". *Journal of Historical Sociology* 25(1).

Közleme, Olgun. (2013). "Liderlik, Siyasal Otorite Tipleri ve Karizma". *Toplum Bilimleri Dergisi* 13(7): 239-250.

Leca, Jean. (Der.). 1998. *Uluslar ve Milliyetçilikler*. İstanbul: Metis Yayınları.

Lim, Jae-Cheon. (2009). *Kim Jong Il's Leadership of North Korea*. New York: Routledge Contemporary Asia Series.

Lind, Jennifer, Byman, Daniel. (2010). "Pyongyang's Survival Strategy Tools of Authoritarian Control in North Korea". *International Security*. 35(1): 44-74.

Nam, Jongwoo. (2012). "The Geographical Construction of National Identity And State Interests By A Weak Nation-State: The Dynamic Geopolitical Codes And Stable Geopolitical Visions of North Korea, 1948-2010". University of Illinois at Urbana Champaign.

NTV Web Sitesi. (10 Ekim 2010). Kuzey Kore'nin Veliht Liderinden Gövde Gösterisi. http://www.ntv.com.tr/dunya/k-korenin-veliaht-liderinden-govde-gosterisi.GuYmLecbfUiF7rXRlzITNg?_ref=infinite

Official Web Page of DPR of Korea. Family Life. <http://www.korea-dpr.com/family.html>

Özel, Merve Suna. (2014). "Stalin Dönemi Rus Milliyetçiliği ve Politikaları". *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 4(2).

Özkırımlı, Umut. (2009). *Milliyetçilik Kuramları: Eleştirel Bir Bakış*. Ankara: Doğu-Batı Yayınları.

Özkırımlı, Umut. (2010). *Milliyetçilik Üzerine Güncel Tartışmalar: Eleştirel Bir Müdahale*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Pinkston, Daniel A.. (2003). "Domestic Politics and Stakeholders in the North Korean Missile Development Program". *The Nonproliferation Review*. Summer 2003.

Pollard, John. (2004). "The Many Problems And Failures of Liberal Italy Led The Establishment To Turn To Mussolini". *New Perspective* 9(3).

Quinones, Kenneth C. (2008). *Juche's Role in North Korea's Foreign Policy*. International Symposium on Communism in Asia.

Sakai, Takashi. (2016). "North Korea's Political System". *Journal of World Affairs* 61(2): 46-59.

Sander, Oral. 2003. *Siyasi Tarih 1918 – 1994*. Ankara: İmge Kitabevi.

Shimko, Keith L. 2005. *International Relations Perspectives and Controversies*. Amerika Birleşik Devletleri: Charles Hartford.

SIPRI Web Sitesi. (13 Haziran 2016). Global Nuclear Weapons: Downsizing But Modernizing. <https://www.sipri.org/media/press-release/2016/global-nuclear-weapons-downsizing-modernizing>

Sönmez, Selçuk, Senem. (2011). "Milliyetçilik Üzerine: Bir Literatür Taraması". *Journal of Yasar University* 23(6): 3855-3865.

Sönmezoğlu, Faruk (Der.). 2010. *Uluslararası İlişkiler Sözlüğü*. İstanbul: Der Yayınları.

Stewart, Tuba Gülmez. (2013). "Totalitarizmin Kavramsal İncelemesi ve Arendt ile Popper'in Totalitarizm Anlayışları". *Amme İdaresi Dergisi* 46(4): 27-43.

Suhr, Andreas Barford, Jessen, Anders Hein, Schack, Patrick, Pultz, Thomas. (2011). "Juche in North Korea – a study on political legitimacy and democracy". *International Social Science Basic Studies, House* (21):1.

The Ministry of Education. (2004). "*The Development of Education – National Report of the Democratic People's Republic of Korea*".

The Wall Street Journal Web Sitesi. (4 Mart 2016). U.S. Dismisses Nuclear Threat From Pyongyang. <http://www.wsj.com/articles/north-korea-makes-nuclear-threat-1457069339>

Tipton, Elise K.. (2002). *Modern Japan – A Social and Political History*. Londra ve New York: Routledge.

Üngör, Çağdaş. (2009). “Çin ve Üçüncü Dünya”. *İ. Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*. 41

Yalçın, Ruhan. (2014). Etnisite ve Milliyetçilik: Eleştirel Bir Değerlendirme”. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi* 69(1): 189-215.

Waldenström, Louise. (2005). “North Korea’s *Juche* Ideology and its Implications on Pyongyang’s Relations with Washington 1994-2004 – A North Korean Perspective”. *Sweedish Defence Research Agency*.